

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“

1978 г.

София, 2014

Библиография

[Палето и чудовището](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Т. Старджън. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1978 г.

[Палето и чудовището](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Т. Старджън. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1978 г.

[Любовта и смъртта на ЕПИКАК](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Курт Вонигът. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1978 г.

[Андронидите не плачат](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Едуард Уелън. Преведе Весела Делчева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1978 г.

[Спасителен отряд](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Артър Кларк. Преведе Лиляна Стоянова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1978 г.

[Човекът в делвата](#)

Фантастичен разказ. Автор Деймън Найт. Превела от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1978 г.

[Заповед](#)

Фантастичен разказ. Автор Л. Спрагю Декам. Преведе Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1978 г.

[Барьерата](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Владимир Щербаков. Превела А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1978 г.

[Биоазарт](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Конрад Фиалковски. Преведе от полски Борислав Барбанаков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1978 г.

[Биоазарт](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Конрад Фиалковски. Преведе от полски Борислав Барбанаков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1978 г.

[Макс изпълнява своя дълг](#)

Фантастичен разказ. Автор Робърт Шекли. Превела от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1978 г.

[Откриването на Морниел Металеуей](#)

Фантастичен разказ. Автор У. Тен. Превела от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1978 г.

[Мери не иска да става красива](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Чарлз Бомонт. Превела от руски Емил Зидаров. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1978 г.

Палето и чудовището

Научно-фантастичен разказ

Т. Старджън

Тя трябваше да узнае всичко за Палето. Всичко възможно.

Нарекоха го Пале. Това име сигурно е звучало смешно, още когато е бил малко кученце. А след това още по-смешно.

Палето беше грамаден датски дог с неотрязана опашка. Гладката му кафява и лъскава козина плътно прилепваше към гърдите и гърба му. Лаенето му приличаше на гръмотевица. Имаше огромни кафяви очи, могъщи черни лапи и голямо и добро сърце.

Той се роди на остров Сан Круа, където растат палми и захарна тръстика, вят ласкави ветрове и тихо нашепват тревите, когато между тях се провира фазан или мангуста. В развалините на старата, построена още от робите, къща живеят плъхове. Стените, дебели четиридесет дюйма, се нарушават от арки, построени от необработен камък. По пасбищата сноват лалугери, а в ручеите проблясват синкави рибки.

Но как се случи тъй, че Палето стана необикновен пес?

Още когато беше малко кученце и се състоеше предимно от лапи и уши, той научи много полезни неща и най-вече да уважава околните. Научи се да уважава ловките, злобни и бездушни скорпиони, след като реши да подуши украсената с шип опашка на един от тях. Научи се и да почита мъртвешката тежест на въздуха, предвещаваща урагана, защото тогава в имението настъпваше суматоха и обитателите му ставаха делови и послушни. Разбра

също, че трябва да уважава справедливостта в делбата: ако изблъскваше братята и сестрите си, него пък го откъсваха от хранилката – а той беше най-едрото от всички кученца.

Палето се научи да уважава. Никой никога не беше го удрял, но и без да познава страха, той все пак стана внимателен. Болката от ухапването на скорпиона, силните, но меки ръце, укротили неговата лакомия, страшната ярост на урагана последвал след трескавите приготовления за неговото идване – всичко това го научи на справедливост и внимание. Догът почти беше разбрал основния закон на етиката: щом му забраняват да направи това, или го молят да извърши онова, значи си има причина. Неговото послушание беше наполовина осъзнато.

Ето защо Палето стана такова великолепно животно. И все пак всичко това не обясняваше, как догът се научи да чете. Остана неясно също, какво принуди Алек да го продаде. И не просто на някого, а да издири Елистър Форсайт и да продаде песа точно на нея.

Сега тя искаше да разбере, как стана така. Умопомрачителна история! Елистър никога не беше пожелавала да има куче. Или пък ако ѝ се е приискало, то съвсем не датски дог. Но дори и за миг да беше пожелала да има датски дог, то тя не би могла да избере точно Палето, защото песът живееше на остров Сан Круа, и се наложи да го превозват със самолет чак до Нью Йорк.

Писмата, които тя пишеше на Алек, бяха изпълнени с настойчиво любопитство. Както впрочем и неговите писма от онези дни, когато той ѝ предаде дога. От тези писма Елистър узна за скорпиона и урагана, за детството на Палето, и как Алек е възпитавал кучето. И

ако междувременно беше понаучила нещо и за самия Алек, в това нямаше нищо чудно. Алек и Елистър Форсайт никога не се бяха срещали, но тайната свързана с Палето ги сближи повече, отколкото ако бяха израснали заедно.

„Вие питате, защо писах именно на Вас, а не на някой друг – отговаряше Алек на нейния пряк въпрос. – Трябва да призная, че не аз Ви избрах, а Палето. Един ден у нас дойдоха гости от екскурзионен параход. Седяхме на чашка коктейл и един от гостите спомена Вашето име. Доколкото си спомням, той се казваше доктор Швеленбах. Много приятен старец. Като чу името Ви, Палето дигна глава сякаш го бях повикал. После стана и наострил уши изтича към доктора. Отначало помислих, че старецът е искал да му даде нещо за ядене, но не, – кучето навярно е пожелало доктор Швеленбах да повтори Вашето име. Тогава попитах доктора за Вас. На следващия ден разказвах на приятелите си за този случай и едва споменал Вашето име, Палето се хвърли към мен и тикна нос в ръката ми. Целият трепереше. Това ме довърши. Написах писмо на един приятел от Ню Йорк. Той намерил името и адреса Ви в телефонния указател. Останалото Ви е известно. Отначало исках само да Ви разкажа за тази случка, но после кой знае защо, Ви предложих да купите дога. Помислих си, че не ще бъде хубаво, ако не се срещнете с Палето. А когато ми писахте, че не можете да напуснете Ню Йорк, нищо друго не ми оставаше, освен да Ви изпратя Палето. А сега... не зная, доволен ли съм, че стана така. Съдейки по това, че писмата Ви до мен са пълни с въпроси, струва ми се, че тази глупава история доста Ви е разтревожила”.

Тя отговаряше:

„Моля Ви се, не мислете, че съм разтревожена! Ни най-малко! Заинтригувана съм, изгарям от любопитство и малко се вълнувам. Но няма нищо страшно. Не мога да Ви обясня точно. В Палето (а понякога ми се струва, че това идва не от него) – има нещо безкрайно успокояващо. Сякаш ме пази нещо друго, по-значително от този умен пес. Това усещане е странно, доста тайнствено, но съвсем не е страшно.

Бих искала да Ви попитам още нещо: не можете ли да си спомните, какво точно е казал за мен доктор Швеленбах, когато Палето е започнал да се държи така странно? Постарайте се да си спомните дали не е попаднал под нечие друго влияние, освен под Вашето. Какво ядеше, когато беше малко кученце и така нататък”.

Отговорът гласеше:

„Мина толкова време, че вече не си спомням точно разговора. Но ми се струва, че доктор Швеленбах говореше за своята работа. Както знаете, той е професор-металург. Спомена, че професор Науленд засега е най-крупният специалист по сплавите. После премина към неговата асистентка. Каза, че тя също е доста компетентен специалист, с една дума съвършено чудо. Но въпреки това е много женствена и е една от най-прекрасните червенокоси красавици. После той ни откри и името – Елиътър Форсайт. Надявам се, че не сте се изчервили, мис Форсайт. В края на краищата Вие сама измолихте това от мен! И точно тогава Палето се втурна към доктора и започна да се държи малко необичайно.

Спомням си само един случай, когато Палето изчезна за цял ден и е възможно да е бил подложен на някакво странично влияние. Това се случи, когато догът беше на три месеца и Дебил го взе със

себе си. Дебил е местният скитник, на около шестдесет години, прилича на едноок пират и страда от елeфантиазис. Той винаги се мотае наоколо и е готов да изпълни поръчението на всеки, който го почерпи с цигара или чаша ром. Та така, онази сутрин го изпратих на хълмовете, да погледне не тече ли тръбата, която води от резервоара към нас. Работа за около два часа, така че го помолих да вземе със себе си и кученцето, за да се поразтърче.

А те изчезнаха целия ден. Тогава бях зает до гуша, въртях се като дявол на шиш и нямаше кого да изпратя да ги потърси. Но към вечерта се върнаха. Здравата нахоках Дебил. Беше безсмислено да го питам къде се е губил – Дебил на всичко отгоре е и малоумен. Той както винаги отвърщаше, че не помни нищо. Но през следващите три дни трябваше да се позанимая с Палето. Догът отказваше да яде и почти престана да спи. Не откъсваше очи от плантацията със захарна тръстика на хълма, но и не хукваше натам. Отидох на хълма, да видя каква е работата. Нямаше нищо, освен резервоара и развалините от губернаторския дворец. Там вече век и половина никой не живее. Сега от двореца са останали само обрасли камъни и две арки, но се носи слух, че ходят призраци. Когато Палето оздравя, аз забравих това. Но от време на време догът изведнъж замираще и се обръщаше към хълма, сякаш се заслушваше за нещо. До Вашето писмо не придавах значение на тази случка. Пък и сега не придавам. Може да го е подгонила женска мангуста, бранейки малките си, или пък е хапнал марихуана. Но не смятам, че това е повлияло на сегашното му поведение – поне не повече от оня случай, когато компасите сочеха запад. Чухте ли за това явление? То се случи миналата есен, веднага след като

изпратих Палето при Вас. Всички кораби, лодки и самолети от тук до Сънди Хук съобщиха, че стрелката на компасите им сочи не север, а запад! За щастие ефектът е траял не повече от два часа, така всичко минало без неприятности. Наистина, един параход заседнал на плитко и нещо подобно се е случило с една-две рибарски лодки при Майами. Напомням тази история с компасите, защото искам да подчертая, че поведението на Палето може да е странно, но не е толкова странно и изключително в един свят, където се срещат побъркани компаси”.

Тя му написа отговор:

„О, Вие значи сте философ, мой тропически приятелю? По този начин можете да доведете идеята за необяснимото до такива мащаби, че всяко обяснение или дори опит за него, ще се окажат безсмислени. Що се отнася до епизода със смахнатите компаси, аз си го спомням отлично. Моят шеф, доктор Науленд, затъна до ушите в това фантастично произшествие. И не само той, но и болшинството негови колеги от най-различни области на науката. Те намериха напълно разумно обяснение. Цялата работа е в присъствието на някакъв квазимагнитен феномен, създава равнодействащо поле под прав ъгъл на нормалното магнитно поле на Земята. От това обяснение чистите теоретици изпаднаха във възторг. А за практиците като Науленд и неговите колеги-металурзи остана да изяснят какво е създавало такова поле.

Впрочем, сигурно Ви е направило впечатление, че имам нов адрес. Отдавна исках да имам собствена малка къща. Купих я от приятели. Тя се намира на Хъдзън, над Ню Йорк. Природата е прекрасна, а в същото време има удобна връзка с града. Поканих

при себе си мама. На нея тук ще ѝ хареса. А освен това Палето ще има къде да тича. Нали не е градско куче... Бих Ви казала дори, че това жилище ми го намери Палето, но се страхувам. Ще решите, че му приписвам изключителни способности. Грег и Мери Уимс, на които преди това принадлежеше тази вила, решили, че там се е заселил призрак. Поне така ми казаха. Те твърдяха, че забелязали наблизко, а и в самата къща, неописуемо страшно чудовище. В края на краищата Мери толкова се изплашила, че заставила Грег да се раздели с вилата въпреки жилищната криза. Дойдоха право при мен. Защо? Защото те, и най-вече Мери, доста мистично настроена особа, решили, че тук може да живее само човек, който има голямо куче. Но най-странно от всичко беше, че те си нямаха и понятие, че съм си купила датски дог. Като видя Палето Мери се хвърли на врата ми и започна да ме моли да купя къщата. Не можеше да обясни какво чувствувала – те дошли при мен да ме помолят да си купя голямо куче и да взема къщата. Но защо при мен? Как, отвърща тя, та те били сигурни, че виличката ще ми хареса. Реших, че вилата е подходяща. А това, че вече имах куче, преодоля и последните колебания. Във всеки случай, можете да включите тази история във Вашия списък с необясними явления”.

След цяла година кореспонденция, както се случва понякога, Алек и Елистър се сближиха много. И почти случайно откриха, че в някои от писмата никъде не се споменава за Палето, а в други се говореше само за него. И разбира се, не винаги Палето се явяваше там в ролята на канис супериор (свръхкуче). Той си беше пес – пес от главата до крайчето на опашката и се държеше съответно. Странностите му се проявяваха само от време на време. Отначало

това се случваше съвсем неочаквано за Елистър. По-късно догът се научи да използва своите удивителни способности точно когато тя ги очакваше. С течение на времето той започна да се превръща в свръхкуче само когато Елистър го помолеше.

Вилата се намираше на върха на един хълм, в подножието на който, покрай брега на реката минаваше железопътна линия. Хълмът беше толкова стръмен, че влаковете не се виждаха, а се чуваше само едва доловимо потракване на колелата. Тук цареше чисто и леко тревожно настроение, усещане за бъдна надежда. Сякаш тук е минал някой, който за пръв път е пътувал с влак за Ню Йорк, изпълнен с радостно очакване на чудеса. И неговото усещане е достигнало до къщата, тя го е уловила, вдъхнала го е и го е запазила завинаги.

Една сутрин по тясното, виещо се шосе, което водеше към вилата, бавно се изкачваше малък автомобил. Моторът стенеше и пъхтеше по нагорницето. Автомобилчето замря до каменните стъпала, които водеха към терасата и иззад кормилото се измъкна миниатюрна женица. Тя би могла да мине за една от ония очарователни дамички, каквито ги изобразяват на поздравителните картички „На мама за рождения ден“, ако не беше облечена в комбинезон на авиационен механик и не беше започнала речта си с напълно земен и далеч не изящен епитет по адрес на прегретия мотор. Все още разгневена, тя мушна ръка в колата и натисна клаксона. Пронизителният вой, възникнал в недрата на автомобила, имá желаниен ефект. В отговор се чу отчаян вой на могъщ датски дог. Вратата шумно се отвори и на терасата изтича девойка в шорти и

ремък в ръка. Медночервените ѝ коси пламнаха като огън под лъчите на слънцето.

– Не може да бъде! Мама! Мила мамичко, ти ли си? Вече? Така бързо? Пале! – викна тя, като видя, че от вратата изскочи догът и се хвърли надолу по стъпалата. – Назад!

Песът замря. Мисис Форсайт измъкна изпод седалката френски ключ и замахна с него.

– Нека само се опита да се приближи – мрачно каза тя. – За бога, момиче, как се справяш с такова чудовище? Мислех, че си си взела куче, а не кон с кучешки зъби. Само да посмее да ме докосне, ще му отпоря копитата. Къде криеш седлото му? И как ти е хрумнало да се скриеш тук с тази камила? Кой ти внуши идиотската идея да купиш тази барака на тридесет мили от най-близкия населен пункт, която с един крак стои в пропастта, със стълба вместо път и на такава височина, че водата навярно тук кипи при осемдесет градуса? Предполагам, че е съвсем безнадеждно да се приготи тук закуска. След двадесет минути яйцата навярно са още пресни. Впрочем, огладнях! И ако този датски дракон не е излапал вече всичко, бих искала да позалъжа стомахчето си с десетина сандвича. С колбаси. Ти, дете, имаш умопомрачителни цветя. Ти също си умопомрачителна. И винаги си била такава. Колко жалко, че бог те е надарил с ум. Ако не беше този ум, ти отдавна да си се омъжила. Ах, каква чудесна гледка се открива от тук! Харесва ми при теб. Браво, че си купила такава къща. Ей, я ела тука – обърна се тя към Палето.

Догът се приближи към извора на красноречието, подвил опашка и отпуснал глава. Тя му протегна ръка и я държа, докато той я

одуши. Кучето помахна със старомодната си неподрязана опашка в знак на признание и побягна към смеещата се Елистър.

– Мамо, ти си чудесна – тя се наведе и я целуна. – А какъв беше този адски шум?

– Шум? А, това е клаксона! – Мисис Форсайт се приближи към радиатора и отвори капака. – Имам приятел, който търгува с връзки за обувки. Реших да му помогна. И си сложих такъв клаксон, при звука на който хората изскачат от обувките си. И разбира се, при това си късат и връзките. Обувките остават да се търкалят по тротоара, а хиляди хора тръгват да се разхождат по чорапи. Всъщност, това е полезно. Помага при плоско стъпало. – Тя показва на дъщеря си клаксона.

– Не, мамо, моля те, стига демонстрации. Палето едва не оглуша първия път.

– Наистина ли? – Тя замислено тръгна към лежащия дог. – Аз съвсем не исках да те оглушавам, пуделче. Наистина не исках.

„Пуделчето“ я погледна с тъжните си кафяви очи и почука с опашка по земята.

– Харесва ми – решително каза мисис Форсайт. Тя безстрашно протегна ръка и с чувство потупа Палето по шията. – Погледнете само тези зъби! Кученце, скрий си езичището, че ще се обърнеш наопаки. Впрочем, ти пиленце, защо не си се омъжила още?

– А ти, мамо? – парира я Елистър.

– Аз вече бях омъжена – каза мисис Форсайт и Елистър забеляза, че тя с мъка успя да запази равнодушния тон. Живота с човек от типа на Дон Форсайт остава завинаги в паметта. Гласът ѝ се смекчи. – Твоят баща, дете, не беше чак толкова лош. Хайде да

похапнем. Ще ни разкажеш за Паленцето. Откъслеците информация за тоя пес ме интересуваха не по-малко от единадесетата серия на криминалния филм по телевизията. Що за тип е този Алек от Сан Круа? Туземец, канибал или нещо друго? Като че ли е приятен. Интересно, знаеш ли доколко ти е приятен? Боже мой, това момиче се изчерви! Зная само това, което съм чела в писмата ти, скъпа, но ти никога преди това не си цитирала цели абзаци от чужди писма, ако не се смятат писмата на този стар негодник Науленд. Но там ставаше дума само за ковкост и точки на топене. Металургия! И такова момиче като теб, си набива главата с молибдени и дуралуминии вместо със сърцебиене и стягане в гърдите!

– Мамичко, на тебе никога ли не ти е идвало на ум, че аз чисто и просто не искам да се омъжвам? Поне засега.

– Разбира се, че ми е идвало на ум. Но жената е само четиридесет процента жена, докато някой не я обикне и само осемдесет – докато няма деца. А що се отнася до тебе и твоята скъпоценна кариера, ще ти напомня, че някоя си Мери Скловска, въпреки своята преданост към науката, не е възразила против това да се омъжи за момък с фамилия Кюри.

– Мила – каза Елистър с леко уморен глас, когато се изкачиха по стъпалата и влязоха в прохладната къща – разбери веднъж завинаги. Кариерата за мене не значи нищо. Но обичам работата си. И не виждам никакъв смисъл да се омъжвам, само за да бъда омъжена.

– Боже мой, дете, за това никога не съм те съветвала – бързо отвърна мисис Форсайт. – Харесват ми твоите мебели. А сега ме нахрани и ни разкажи за своето баскервилско куче.

Шетайки чевръсто в кухнята, Елистър разказа на майка си за писмата на Алек и идването на Палето.

– Отначало беше пес като пес. Наистина необикновено куче. И отлично възпитан. Просто чудесно се погодихме. В него нямаше нищо странно, ако не се смята историята с неговото появяване при мен. Не е изключено така да е реагирал на името ми, сигурно му се е сторило приятно за слуха.

– Правилно – с удовлетворение забеляза майката. – Ние с Дан по цели седмици не излизахме от акустичната лаборатория и подбирахме за тебе оптимално звучащо име. Елистър Форсайт. В него има ритъм, чувствуваш ли? Имай пред вид, когато решиш да го сменяш.

– Аз смятах, че всичко това е идиотско съвпадение. После, когато Палето дойде при мен, не реагираше на името ми. Държеше се като обикновено куче, на което му харесва да бъде сред хора. И ето една вечер, след около месец, разбрах, че догът може да чете.

– Да чете? – мисис Форсайт загуби равновесие и едва не падна от табуретката.

– Всъщност, да. Вечер трябваше да работя, а догът се изтягаше до огъня, сложил муцуната между предните си лапи, и ме гледаше. Това ме трогваше. Аз дори свикнах да разговарям с него по време на работа. Разбира се, само за работата. Стори ми се, че той много внимателно слуша думите ми, но това, разбира се, бе плод на въображението ми. Понякога ставаше и се приближаваше до мен. И

винаги точно в тези моменти, когато мислех за нещо странично или се канех да оставя работата.

Оная вечер изчислявах топлопроводимостта на някои редки елементи. Оставих молива и протегнах ръка за справочника по химия и физика, но книгата я нямаше на масата. Тогава се обърнах към Палето и казах, просто за да кажа нещо: „Пале, къде си дянал справочника ми?“

Догът учуден изпръхтя, скочи на крака и се хвърли към постелката си. Отметна я с лапа и измъкна книгата. После я взе в зъбите си и ми я донесе.

Не знаех как да постъпя. Взех справочника и го прегледах. Целият беше орфан. Явно се беше опитвал да го разлиства с лапите си. Оставих книгата и го хванах за муцуната. Нарекох го последен негодник и попитах какво е търсил там.

Елистър замълча, докато мажеше сандвича.

– Е, и какво стана по-нататък?

– А – каза Елистър, сякаш се връщаше отдалече. – Той нищо не отговори.

В кухнята зацари мълчание. Накрая мисис Форсайт загледа дъщеря си със странен птичи поглед и каза:

– Ти ми се подиграваш...

– Не ми ли вярваш?

Мисис Форсайт стана и сложи ръка на рамото на дъщеря си.

– Скъпа моя, твоят баща обичаше да повтаря, че трябва да се вярва само на сведения, получени от хора, на които вярваш. Разбира се, аз ти вярвам. Цялата работа е в това – вярваш ли си ти сама?

– Аз... не съм болна, мамо. Ако имаш пред вид именно това. Нека да ти доразкажа цялата история...

– Продължението следва, така ли?

– Следва. – Елистър сложи чиния със сандвичи на масата. Мисис Форсайт с ентузиазъм се зае с яденето. – Палето ръководи моите изследвания. Някои направления в тях.

– Твоите изследвания?

– Мамичко! Дадох ти сандвичи, не само за да те нахраня. Надявах се за малко да те звукоизолирам. Та така. Палето не ми даваше да се занимавам с никакви изследвания, освен тези, които го интересуваха. Не... не че не ми разрешаваше да се занимавам с каквото си искам. Но някои мои мисли не му бяха по вкуса. Ако се занимавах с нещо друго, догът се въртеше около мен, буташе ме по лакътя, ръмжеше, въздишаше и това продължаваше дотогава, докато не се ядосам и не го прогоня. Тогава той отиваше до камината, лягаше и ме гледаше. Не сваляше очи от мен дори за секунда. Тогава аз се разнежвах, чувствавах се престъпник, исках му прошка и се връщах към това, което му бе по сърце.

Мисис Форсайт преглътна сандвича, закашля се, отпи глътка мляко и кипна:

– Почакай, не бързай, не успявам да те следя! И какво иска от теб? Откъде знаеш какво иска? Може ли, в края на краищата, да чете или не? Нищо не разбирам!

Елистър се разсмя.

– Бедната мама. Аз не те виня. Не, не мисля, че той наистина може да чете. Не проявява интерес нито към книгите, нито към картините. Епизодът със справочника е бил очевидно експеримент,

който не е дал нужния резултат. Но той може да различава книгите – дори ако са с еднакви корици, или съм ги пренаредила на полицата.

Пале!

Догът, който лежеше в ъгъла на кухнята, с мъка се изправи на краката си. Лапите му се плъзнаха по линолеума.

– Донеси ми „Основи на радиовръзките“ на Хог, моля ти се.

Палето изтича от кухнята. Чуваше се как се изкачва по стълбата.

– Страхувах се, че няма да послуша, докато си тука – каза Елистър. – Обикновено ме предупреждава да не разпространявам за неговите изключителни способности. Ръмжи. Веднъж доктор Науленд дойде в събота на обяд. Започнах да говоря за Палето, но песът ме прекъсна. Държа се отвратително. Отначало ръмжеше, после започна да лае. Никога преди това не е лаял в къщи. Бедният доктор. До смърт се изплаши.

Палето се спусна по стълбата и влезе в кухнята.

– Дай книгата на мама – каза Елистър. Палето спокойно се отправи към табуретката и се спря пред изумената мисис Форсайт. Тя взе книгата от зъбите му.

– „Основи на радиовръзките“ – прошепна тя.

– Помолих го да донесе тази книга, понеже цялата полица е запълнена с технически книги от едно и също издателство, с еднакви корици и един и същ формат – тихо каза Елистър.

– Но... но как прави това?

Елистър сви рамене.

– Нямам представа. Той не чете названията. В това съм уверена. Той не умее да чете. Опитвах се да проверя това по десетки различни начини. Писах заповеди на листчета хартия и му ги

показвах – например „иди до вратата“ или пък „целуни ме“. Той ги гледаше и махаше с опашка. Но ако започна да ги чета...

– На глас?

– Не. Разбира се, той прави всичко, което го помоля. Но съвсем не е необходимо да го казвам. Само като прочета бележката, той изпълнява молбата. Така ме кара да се занимавам и с това, което го интересува.

– Искаш да кажеш, че този хипопотам чете мислите ти?

– А ти какво смяташ? Почакай, сега ще видиш. Дай ми книгата.

Палето наостри уши.

– Ето тук е написано нещо за точката на преохлаждане на медта, не помня вече какво. Да видим, ще се заинтересува ли Палето?

Тя седна до масата и започна да прелиства книгата. Догът седна пред нея, провесил език и я заследи с големите си кафяви очи. Елистър преобръщаше страниците, четеше нещо, отново обръщаше. И изведнъж Палето нетърпеливо изскимтя.

– Виждаш ли, мамо? Какво ти казах. Добре, Пале, аз ще ти прочета това място.

Отново мълчание. Зелените очи на Елистър се плъзнаха по редовете. Внезапно Палето стана и тикна нос в крака ѝ.

– Бележката под линия? Искаш да ти я прочета още веднъж?

Палето отново седна.

– Тук има бележка за свръхпроводимостта. И това го интересува – обясни Елистър. После погледна майка си. – Прочети му я ти. – Елистър скочи от стола и даде книгата на майка си. – Ето, параграф четиридесет и пети. Пале, иди при мама, тя ще ти го прочете.

Хайде. – Тя побутна кучето към мисис Форсайт, която замаяна произнесе:

– Когато бях малка, четях приказки на куклите си. Мислех, че вече съм приключила с това завинаги. А сега трябва да чета техническа литература на този хищник. На глас ли да чета?

– Не. Ще видим, ще те разбере ли?

Но мисис Форсайт не успя да провери. Не беше прочела и два реда, когато Палето побесня. Догът се хвърли към нея, после към Елистър. Носеше се като подплашен кон, въртеше очи и се задъхваше. Заскимтя, дори започна да ръмжи.

– Господи, какво е станало?

– Боя се, че той не те разбира – отговори Елистър. – Аз и преди това подозирах, че той някак си е настроен към мене, а сега се убедих. Е добре, дай ми книгата...

Но преди да успее да се доизкаже, Палето хукна към мисис Форсайт, внимателно взе книгата от ръцете ѝ и я отнесе на стопанката си. Елистър се усмихна на побледнялата си майка, взе книгата и чете дотогава, докато Палето не изгуби интерес. Кучето се отдалечи към кухненския бюфет и като се прозя, легна на пода.

– Това е всичко – каза Елистър, хлопвайки книгата. – С други думи, урокът свърши. Е, как е, мамо?

Мисис Форсайт отвори уста, затвори я отново и поклати глава. Елистър не издържа и прихна.

– Ох, мамичко! – каза тя през смях. – Това е исторически ден! Моята майка загуби дар слово!

– Не съм загубила – твърдо отвърна мисис Форсайт. – Аз... аз мисля... но какво ще правиш? Ти си права! Аз онемях!

Когато се успокоиха (мисис Форсайт също се разсмя, защото дъщеря ѝ каза истината), Елистър взе книгата и заяви:

– А сега, мамо, ние с Палето ще се позанимаваме. Да, ние правим това редовно и той съвършено явно се опитва да ме наведе на някои невероятни решения.

– Какви решения?

– Например, решаването на проблема за леенето на волфрама, който никой до ден днешен не е успял да разреши. А знаеш ли, май че това е възможно.

– Ами! В какво ще отливаш волфрам?

Елистър се намръщи.

– Ти слушала ли си за лед под налягане? Водата я притискат дотогава, докато не се превърне в твърдо тяло при точката на топене.

– Спомням си нещо такова.

– За това трябва да има достатъчно налягане и камера, която може да издържи налягането и още някои неща... но няма да се впускаме в подробности. Главното е, че пътят е перспективен.

– Ако имахме яйца, пък и шунка, можехме да си направим омлет с шунка – забеляза иронично мисис Форсайт. – Освен това си спомням, че твоят лед при първа възможност ще се разтопи. А можеш ли да бъдеш сигурна, че този формован волфрам – защото това ще бъде формовка, а не леене – няма да премине в друго състояние като леда?

– Точно над това работя сега – спокойно отвърна Елистър. – Хайде, Пале! Ти мамо, ще се справиш ли без нас? Ако нещо ти потрябва свирни! Това не е спиритически сеанс.

– Така ли мислиш? – промърмори мисис Форсайт, като гледаше как дъщеря ѝ се изкачва по стълбата с Палето. Тя поклати глава, върна се в кухнята, наля кофа с вода и я отнесе към колата. Мисис Форсайт внимателно напръска сгорещения радиатор и тъкмо се канеше да му налее вода, когато нейният остър слух долови шум от подметки.

Огледа се и видя млад човек, който се изкачваше нагоре. Облечен бе в лек протрит костюм, а на ръката му бе метнат шлифер. Въпреки уморения вид, походката на младия мъж беше твърда. Златисторусите му коси блестяха на слънцето. Той се приближи към мисис Форсайт и се усмихна, показвайки красивите си зъби, а сините му очи светнаха.

– Тук ли живеят Форсайтови? – попита той с плътния си баритон.

– Точно тук – съгласи се жената, като откри, че трябва да извърща глава, за да обхване с поглед раменете му. При това нейният колан щеше да му бъде по мярка. – На вас сигурно не ви е било по-сладко отколкото на Синьото кенгуру – добави тя, потупвайки своето малко конче по нажежения радиатор. – Целият е изврял.

– Вие го наричате Синьото кенгуру? – попита младият мъж, като странно проточваше думите. Той окачи шлифера си на вратата и изтри с чиста кърпа потта от челото си.

– Точно така – отговори тя, като едва се сдържаше да не попита откъде този млад човек има такъв акцент. – Работи като часовник. Щом натиснеш педала и хуква. А ако натиснеш малко по-силно – вече те няма. А после трябва да се върнеш, за да търсиш главата си, която непременно си загубил при такава скорост. Винаги нося

със себе си лепило и чифт подпорки, за да монтирам главата си на мястото ѝ. Защото без глава можеш да умреш от глад – с какво ще ядеш? А вас какво ви носи насам?

В отговор той ѝ подаде жълт плик. Мисис Форсайт погледна плика.

– Аха, телеграма. Дъщеря ми си е в къщи. Ще ѝ я предам. Влезте да пийнете нещо разхладително. Тук е по-горещо отколкото на обетованата земя. И не стържете краката си по бърсалката! Ще получите комплекс за малоценност! Щом каните мъж, значи каните и прахта по краката му. Това е честна и благородна кал. Нямаме бели килими. Вие боите ли се от кучета?

Младият човек се разсмя.

– Кучетата разговарят с мене, мадам.

Тя го погледна стреснато, отвори уста, за да каже, че тук могат да го разберат буквално, но се отказа.

– Седнете – заповяда тя. Напълни чашата с пенеща се бира и я побутна към младежа. – Сега ще я повикам, за да се подпише.

Младият човек се отдръпна от чашата, за да каже нещо, но в стаята нямаше никой. Изведнъж той високо се разсмя, издуха пяната и отново поднесе чашата към устата си.

Като чу смеха на госта, мисис Форсайт изхъмка, поклати глава и се отправи към кабинета на Елистър.

– Елистър.

– Престани да ме убеждаваш във вискозитета на волфрама, Пале. Ти знаеш че с цифри и факти не може да се спори. Струва ми се, че разбирам към какво ме тласкаш. Но това е невъзможно. Никога не съм чувала за инсталация, с помощта на която може да

стане това. Почакай още няколко години и аз ще те снабдя с атомна електростанция. Но дотогава се боя...

– Елистър!

– ... никъде по света още не съществува... – какво? Да, мамо?

– Телеграма.

– Тъй ли? От кого?

– Как мога да зная, когато моите телепатични способности са една четирийста част от способностите на твоето чудовище? С други думи, не съм я отваряла.

– Но, мамо, това е глупаво. Ти би могла сама... добре, дай я.

– Не е у мен. Долу е, при потомъка на Дискобола, който я донесе. Нито един човек на света – добави тя възторжено – няма право да загори така, ако косите му имат такъв цвят.

– За какво говориш?

– Слез долу, подпиши се за телеграмата и сама ще видиш. Там ще намериш златокоса моминска мечта, наплескана с бирена пяна, потна и разгорещена от благородните усилия да достигне върха на тази планина без помощта на куки и теглича, стигнал дотук по зова на сърцето си и повелята на профсъюза на телеграфните служители.

– За съжаление моята моминска мечта е ограничена в леенето на волфрама – отвърна Елистър леко раздразнена. Тя ядосано погледна листа с изчисленията, остави молива и стана.

– Остани тук, Пале. Ще се върна, след като разбуля поредния заговор на моята майчица, целта на която е да даде моите рижи къдрици на всеки ловец на булки. – Тя се задържа до вратата. – Ти мамо, няма ли да останеш тук горе?

– Махни косите си от лицето – мрачно отвърна майката. – Няма да остана тук. За нищо на света няма да пропусна такова приказно зрелище. Но не прави номера пред младия човек – единственото нещо, което аз смятам за вулгарно на този свят.

Елистър се спусна по стълбата и тръгна към кухнята, а майка ѝ ситнеше по петите ѝ, като оправяше ту разпилените коси на дъщеря си, ту гънките на полата ѝ... Двете минаха през вратата почти едновременно и без стеснение загледаха госта.

Младият човек стана от креслото, без да изтрие пяната от добре очертаните си устни, долната му челюст увисна. Той отметна глава назад и присви очи като от ярка светлина. Всички участници в тази сцена сякаш за миг затаиха дъх.

– Ето! – опомни се първа мисис Форсайт. – Скъпа, може да те поздравя. Ти му грабна сърцето. Ей, вие, горе главата, изпъчи гърди!

– Смирено моля да ме извините – промълви младият човек.

Елистър дойде на себе си и каза:

– Мамо, моля те!

И взе телеграмата от масата. Майката доста добре я познаваше и усети, че дъщеря ѝ трябваше да направи усилие, за да остане твърда. А в този момент мисис Форсайт наистина се наслаждаваше на това зрелище.

– Почакайте – каза сухо Елистър. – Може би веднага ще отговоря ма телеграмата.

Младият човек послушно кимна. Беше замаян. Още не можеше да дойде на себе си, след като видя за пръв път Елистър. Такова

нещо неведнъж се беше случвало и с други мъже. Но когато Елиътър разтвори телеграмата, на устните ѝ заигра лукава усмивка:

– Мамо, слушай!

ПРИСТИГНАХ СУТРИНТА НАДЯВАМ СЕ ДА ВИ НАМЕРЯ В КЪЩИ СТАРИЯТ ДЕБИЛ ЗАГИНА ПРИ НЕЩАСТЕН СЛУЧАЙ НО ПРЕДИ СМЪРТТА СИ ВЪЗВЪРНА ПАМЕТТА ПРИТЕЖАВАМ ИНФОРМАЦИЯ КОЯТО МОЖЕ БИ ЩЕ РАЗРЕШИ ТАЙНАТА ИЛИ ВСИЧКО ЩЕ ОБЪРКА НАДЯВАМ СЕ ДА СЕ ВИДЯ С ВАС ТЪЙ КАТО НЕ ЗНАЯ КАКВО ДА МИСЛЯ АЛЕК.

– А на колко е години този тропически дивак? – попита мисис Форсайт.

– Той не е дивак, не зная на колко години е, а и не разбирам каква връзка има това с тези неща. Мисля, че е на моите години, а може и да е малко по-голям.

Тя вдигна глава. Очите ѝ сияеха.

– Смъртен съперник – каза със съчувствие на куриера мисис Форсайт. – И въобще на вас не ви провървя. Такова съвпадение.

– Аз... – започна младият човек.

– Мамо, в къщи с трън да влачиш нищо няма да закачиш. Как мислиш, може ли да остане у нас? Къде ми е зелената рокля с... откъде ли ще знаеш. Тя е нова.

– Значи в писмата се е говорело не само за кучето – каза мисис Форсайт, като се усмихна загадъчно.

– Мамо, ти си непоносима. Това е така важно. Алек...

Майката кимна.

– Това е много важно. Точно това исках да кажа.

Младият човек каза:

– Аз...

Елистър се обърна към него:

– Надявам се, че не сте ни помислили за побъркани. Извинете, че е трябвало да се катерите до тук.

Тя отиде до бюфета, взе от захарницата четвърт долар. Младежът тържествено прие бакшиша.

Краят в следващия брой

Палето и чудовището

Научно-фантастичен разказ

Т. Старджън

Продължение от брой 1

– Благодаря, мис. Ако не възразявате, ще запазя тази монета до края на живота си.

– Вие... какво?

Младият човек още по-тържествено се изпъна.

– Аз високо ценя вашето гостоприемство, мисис Форсайт. За съжаление ние се намираме в неравно положение и аз съм длъжен да внеса известна яснота. – Той тикна в уста прегънатия си пръст и пронизително изсвирване разтърси къщата.

– Пале! – изрева той. – При мен, куче! Не искат да ме познаят!

В отговор горе се чу рев, Палето излетя по стълбата, като трескаво дращеше с лапите си по пода, обърна се и се хвърли към младия човек.

– Ах, ти, звяр такъв – гукаше младежът, играейки си радостно с дога. Неговият акцент се усили. – Ти тук си се разглезил с дамите. Ах ти, глупав кон! Радваш ли ми се, радваш ли ми се?

Младият човек широко се усмихна, като погледна поразените жени.

– Извинете – каза той като потупваше Палето по ушите, отблъскваше го и веднага го хващаше за муцуната. – Честна дума, когато срещнах мисис Форсайт, не успях да кажа нито една дума, а

после съвсем онемях. Името ми е Алек, и взех телеграмата от истинския куриер, когато го видях как се задъхва и се поти по нагорнището.

Елистър закри лицето си с ръце и само каза „Ох“.

Мисис Форсайт се заля от смях. Накрая, като доби дар слово, строго попита:

– Как е вашата фамилия, млади човече?

– Сандерсън.

– Мамо, защо питаш това?

– Заради благозвучието – отвърна мисис Форсайт и очите ѝ светнаха. – Александър Сандерсън. Много добре, Елистър...

– Мълчи! Мамо, как не те е срам...

– Аз само исках да кажа, Елистър, че ако ти и твоят гост ме извините, ще се върна при плетката си.

И тя се отправи към вратата.

Елистър изумена погледна Алек и извика след нея:

– Мамо, а нима ти плетеш?

– Аз? Никога не съм правила това, мила. Ще се видим по-късно.

Мисис Форсайт се изсмя и излезе.

Трябваше да мине цяла седмица, докато Алек се ориентира в последните промени у Палето, защото му ги разказваха с най-големи подробности. И все не стигаше времето да обяснят всичко. Може би това ставаше така, защото щом Елистър и Алек останеха сами, времето започваше да лети. Няколко сутрини Алек отиваше заедно с Елистър до Ню Йорк, за да купува инструменти и материали за стопанството си на острова. Ню Йорк му се стори град на чудесата – беше ходил там само веднъж. А Елистър се

почувствува стопанка на града и го показваше на Алек сякаш беше кутийка със скъпоценности. После два дни Алек не излезе от къщи. Той завинаги грабна сърцето на мисис Форсайт, като разглоби и почисти предавателната кутия на Синьото кенгуру и поправи газовия хладилник, така че неговото размразяване престана да бъде събитие. Накрая той поправи падналия ъгъл на терасата.

Заниманията на Елистър и Палето се подновиха. Първият път, когато към тях се присъедини Алек, догът някак си се смути, но след половин час се успокои. По-късно той все по-често прекъсваше Елистър и се обръщаше към Алек. Макар че не можеше да чете мислите на Алек, той отлично разбираше всичко, което неговият приятел говореше на момичето. След няколко дни Елистър се примири с това, защото работата тръгна по-добре. Алек почти нищо не разбираше от теорията, с която си служеше Елистър, но той имаше ясен и бистър ум и принадлежеше към тези природно интелигентни хора, които интуитивно схващат връзката между причина и следствие. На Палето му харесваше да общува с Алек. Във всеки случай все по-рядко Елистър се оказваше в задънена улица. Алек инстинктивно долавяше, кога е време да се върнат назад и да намерят завоя, от който са тръгнали по грешен път. Малко по малко започнаха да разбират какво точно търси Палето. И защо го търси. Ключът на това бе разказът на стария Дебил и послужи на Алек да построи хипотеза, която да обяснява странното поведение на кучето.

– Това се случи в захарния завод – разказа той на Елистър. – Дебил ме повика към улея, по който тръстиката се товари на конвейер.

– Шефе – каза ми той, – това нещо е опасно. – И ми показва заградените с решетка валяци, по които се движеше конвейерът. Валяците бяха снабдени с десетдюймови зъби. Те захващат платното на конвейера и го придърпват. Зъбчатите колела са стари, но здрави, като дявол знае какво. А Дебил забелязал, че валът на едно от зъбчатите колела леко се клати.

– Не обръщай внимание на това, глупчо – му казах.

– Не, шефе – отвърна той. – Погледни това нещо със зъбите. Опасна работа. Сега ще видиш. – И преди да успея да направя нещо, той отвори решетката и мушна ръката си в конвейера! И валяците му отрязаха ръката чак до рамото. Извинете, мис Елистор.

– П-продължавайте – отвърна Елистор, като запуши носа си с кърпичка.

– Какво можех да направя. Стариат Дебил беше малоумен. Той умря както и живя. Беше стар, измъчен от маларията и елфантиазиса и организмът му беше така износен, че дори доктор Тетфорд не можа да го спаси. Но се случи нещо странно. Когато лежал на смъртното си ложе и цялото село се било събрало пред вратата му, той изпратил да ме повикат. Изтичах веднага, и като ме видя, той радостно се усмихна.

Алек разказваше, как е все още пред очите му кирпичената къщурка, покрита с палмови листа и газената лампа, поставена на тесния перваз на прозореца, за да свети на умирация.

– Как си, старче? – попитах го аз.

– Шефе, аз съм мъртъв вече, но в главата ми е светло.

– Кажи, Дебил.

– Шефе, хората говорят, че старият Дебил не помни вкуса на мангото, веднага щом изхвърли кората му. Той не помни и къщата си, ако не е бил три дни в нея.

– Те се шегуват, Дебил.

– Истината казват, шефе. Господ ми е дал пробито гърне вместо глава, но аз помня само едно, ясно си го спомням. Шефе, ти трябва да знаеш. В деня, когато тръгнах по водопроводната тръба, в камънаците при губернаторския дворец видях голямо джамби.

– Какво е това джамби – попита мисис Форсайт.

– Дух, мадам. Островитяните са много суеверни. Пале! Какво става с тебе, старче?

Палето заръмжа. Алек и Елистър се спогледаха.

– Той не иска да продължите по-нататък.

– Слушай, искам да ме разбереш. аз съм ти приятел. Искam да ти помогна, за да помогнеш и ти на него. Разбирам, че той не би желал много хора да знаят. Няма да кажа нито дума повече, докато не получа разрешение от тебе.

– Е, какво ще речеш, Пале?

Догът неспокойно пристъпваше от лапа на лапа, като обръщаше глава ту към Алек, ту към Елистър. Накрая той издаде странен звук, сякаш се съгласи и погледна мисис Форсайт.

– Мама – все едно, че съм аз – твърдо заяви Елистър. – Нямах избор. – Тя се наклони напред. – Ти не можеш да разговаряш с нас, ти само можеш да покажеш, какво би искал да кажеш или да направиш. Мисля, че разказът на Алек ще ни помогне да разберем какво ти трябва, и по-бързо ще го намерим. Разбра ли?

Палето дълго я гледа, после въздъхна дълбоко, легна, сложило глава на предните си лапи и се втренчи в Алек.

– Мисля, че светна зелена светлина – каза мисис Форсайт. – И мога да добавя – това е, защото дъщеря ми ви смята за забележителен момък.

– Мамо!

– Отрязвам си главата, ако и двамата не се изчервиха! – безцеремонно заяви мисис Форсайт.

– Продължавай, Алек – каза Елистър, без да го погледне.

– Благодаря. Старецът Дебил ми разказа чудновата история за това, какво е видял в развалините. Там ги било срещнало чудовище с неописуеми очертания и такава страшна муцуна, че можело да се побъркаш. Но старецът твърдеше, че чудовището излъчвало доброта. Той каза, че това било чудовище, но той не се изплашил. „Беше целият мокър, шефе, като гол охлюв и очите му се въртяха и святкаха. Стоях като булка пред олтар и не се страхувах“. Помислих, че старецът бълнува – нали и без това си знаех, че е откачен. Но докато разказваше той нито веднъж не се запъна и не се обърка. И всичко звучеше правдоподобно.

Той разказа, че Палето се приближило към чудовището и онова го обгърнало като океанска вълна. То погълнало Палето, а старецът Дебил стоял като вдървен неизвестно колко време, без да изпитва никакъв страх и без желание да си отиде. Дори не се учудил и на онова нещо, което забелязал в гъстите храсти при развалините. Приличало на подводница на големина колкото къщата в имението. Нямало нито отвор, нито пукнатина – само там, където у акулите се намира устата, той забелязал стъклено прозорче.

А когато слънцето почнало да залязва, чудовището трепнало и се отместило. От него излязло Палето. Приближило се до Дебил и спряло. Тогава чудовището затреперило и се залюшкало. Дебил твърдеше, че дори въздухът наоколо се раздвижил, когато чудовището се опитало да заговори. Мозъкът на Дебил помътнял и той чул глас; „Никому нито дума, никому!“ „Той заповяда да забравя всичко, шефе. Нареди ми да си отида и да забравя всичко“. Но преди да се обърне и да си отиде, Дебил видял, че чудовището се строполило полумъртво на земята – с такава мъка е успяло да изрече тези думи. „От този момент в главата ми имаше мъгла. Сега съм мъртвец, шефе, и мъглата си отиде. Дебил си спомни всичко“.

Алек се дръпна назад.

– Това е всичко. Значи, това се е случило преди година и половина, точно преди Палето да започне да проявява необикновените си способности.

Той дълбоко въздъхна и погледна жените.

– Може би съм премного лековерен. Но аз добре познавах стареца. Той в никакъв случай не би могъл да измисли такава история. След погребението отидох при развалините на губернаторския дворец. Може и да съм се излъгал, но в най-гъстата част на храсталака намерих следи от някакъв голям предмет, отпикал земята на около сто фута наоколо. В края на краищата, аз само ви преразказах това, което чух от суеверния и неграмотен старец преди смъртта му.

Настъпи дълго мълчание. Накрая Елистър отметна назад пицните си коси и каза:

– И все пак това не е Палето. Това... същество е вън от него.

Тя втренчено погледна дога и зениците ѝ и се разшириха.

– Макар че нямам нищо против него.

– Старецът Дебил също нямаше нищо против него – сериозно каза Алек.

– Защо само кудкудякаме? – намеси се мисис Форсайт. – Не отговаряте. Мълчите. Аз ще ви отговоря. Ние можем, разбира се, да създадем версия, в която да се вмъкнат всички факти, но сме премного разсъдливи, за да се решим на това. Всяка версия, която няма да противоречи на фактите, е твърде невероятна за нас.

– Добре го казахте – усмихна се Алек. – Може би ще споделите вашите съображения?

– Глупчо – промърмори Елистър.

– Не нагрубявай, дете. Разбира се, с удоволствие ще споделя с вас, Алек. Вярвам, че всевишният в своята безкрайна мъдрост, е решил, че е време вече Елистър да се вразуми, и съзнавайки отлично, че това може да стане само чрез квазинаучно чудо, той намислил...

– В един прекрасен ден – с леден тон каза Елистър, – аз веднъж завинаги ще те избавя от твоята бърливост и чувството ти за хумор, мамо!

Мисис Форсайт се усмихна:

– Можеш да се шегуваш, пиленце, и най-добре е да се шегуваш именно сега. Ненавиждам сериозните хора, които правят сериозни лица, само защото се страхуват да погледнат истината в очите. А ти какво мислиш, Алек?

Алек замислено дръпна ухото си и рече:

– Гласувам за това, да предоставим решението на този проблем на Палето. Това е вече негова работа. Ще продължаваме нашите изследвания и няма да забравяме това, което вече знаем.

За тяхна изненада, Палето изтича и лизна ръката на Алек.

* * *

Решаващият миг настъпи, когато минаха шест седмици от пристигането на Алек. Да, той остана шест седмици, дори повече. Трябваше да прояви дяволска изобретателност, за да измисли толкова неотложни и необходими работи в Ню Йорк, които да го задържат така дълго. А след шест седмици стана член от семейството и нямаше нужда да измисля. Алек изобрети за Палето кодова система и сега кучето можеше да участва в разговорите им. Той обясни необходимостта от този код по следния начин: „Ето го седи си там, като муха на стената, всичко вижда, всичко чува, а не може да каже нито дума. Поставете се на неговото място!“ Мисис Форсайт беше особено потресена от тази картина. Запалени от идеята на Алек, те изоставиха всички работи и цели четири дни разработваха кода. Трябваше да се откажат от мисълта да ушийт на Палето специална ръкавица с втикнат в нея молив, която да му надяват на лапата. Палето съвсем не беше способен на такава работа. Освен това догът не можеше да разбира написани или напечатани думи, ако Елистър не мислеше за тях.

Алек изобрети доста проста система. За начало изряза от дърво различни фигури – квадрат, кръг, триъгълник. Кръгът означаваше „да“ или друга форма на потвърждение. Квадратът означаваше „не“ или отрицание. Триъгълникът означаваше въпрос или предложение да се смени темата. Оказа се, че с помощта на тези три фигури

Палето може да предава голямо количество информация. След като определяха темата на дискусията, Палето заемаше позиция между кръга и квадрата, така че само трябваше да обърне глава, за да каже „да“ или „не“, Уморителните разговори, когато нишката на беседата се губеше и трябваше да се връщат назад, останаха в миналото. Сега разговорите протичаха горе-долу така:

– Пале, имам въпрос към тебе. Надявам се, че няма да го сметнеш за много личен. Ще разрешиш ли?

Това, разбира се, бяха думи на Алек, необикновено внимателен с кучетата. Той винаги се съобразяваше с вродената им гордост.

„Да“ – отвръщаше Палето, обърнал глава към кръга.

– Прави ли сме като предполагаме, че ти, кучето, си само посредник в нашата беседа?

Палето правеше крачка към триъгълника.

– Искаш да сменим темата?

След известно колебание Палето се връщаше към квадрата. „Не“.

Елистър каза:

– Той явно иска да получи нещо от нас, преди да продължим разговора. Така ли е, Пале?

„Да“.

В разговора се намеси мисис Форсайт:

– Той вече е обядвал и не пуши. Значи остава само да се предполага, че ни моли да запазим тайната.

„Да“.

– Отлично, Алек, ти си юнак – каза Елистър. – Мамо, престани да се хилиш. Аз само исках...

– Стига, дъще. Мъжете нямат нужда от разяснения.

– Благодаря, мадам – сериозно каза Алек и в очите му светнаха весели искрици. После отново се обърне към Палето. – Е, как мислиш? Ти супердог ли си?

„Не”

– Но кой... Не, на това няма да отговори. Нека се върнем назад. Дебил истината ли е казал?

„Да”.

– Аха – те се спогледаха. – И къде е това чудовище? Все още в Сан Круа?

„Не”.

– Тук ли е?

„Да”.

– Искаш да кажеш, че е тук, в тези стая?

„Не”.

– Някъде наблизо?

„Да”.

– Как да разберем къде е, ако не изреждаме всичко подред? – попита Алек.

– Сетих се – каза мисис Форсайт. – Според разказа на Дебил, тази подводница е била доста големичка?

– Точно така, мадам.

– Много добре. Пале, той... това... неговият кораб също ли е тук?

„Да”.

Мисис Форсайт разпери ръце.

– Всичко е ясно. Наблизо има само едно място, където може да се скрие такъв предмет.

Тя показва западната страна на къщата.

– Реката! – възкликна Елиътър. – Отгатнахме ли, Пале?

„Да“.

И Палето тутакси се приближи до триъгълника.

– Почакай – каза Алек – Извинявай, Пале. Но имам още един въпрос. Малко след като ти отиде в Ню Йорк, се случи тази история с компасите. Всички сочеха запад. Тук неговият кораб ли е замесен?

„Да“.

– Той по вода ли се е движил?

„Не“.

– Та това е чисто и просто научна фантастика! – възкликна Елиътър. – Алек, случвало ли ти се е да четеш научна фантастика?

– Да, мис Елиътър. Наистина рядко, но някои неща съм чел. Космическите кораби ми са по-познати от летящите килимчета. Но като нашето положение не съм срещал. Обикновено чудовището пристига от Космоса, за да убива и покорява. А пък аз зная, макар че не мога да обясня защо, че нашият гост няма подобни намерения. Той е напълно доброжелателно настроен.

– Аз чувствавам същото – замислено каза мисис Форсайт. – Струва ми се, че ни заобикаля някакъв защитен облак. Ти имаш ли такова чувство, Елиътър?

– Отдавна го имам – заяви твърдо Елиътър. Тя замислено погледна дога. – Само не разбирам защо той... или то не ни се показва. Защо може да общува с нас с моя помощ? И защо съм избрана именно аз?

– Преди всичко заради вашите познания в металургията. А защо не сме го виждали – то най-добре си знае. Може би си има важни причини.

Ден след ден, капка по капка, те добиваха и предаваха на чудовището информация. Много неща още бяха тайна, но те не разпитваха Палето с пристрастие. Обкръжаваше ги атмосфера на доверие и доброжелателство и въпросите щяха да бъдат не само нежелателни но и нетактични.

И ето, малко по малко, умелите ръце на Алек правеха необходимия чертеж. Той се оказа отливка, обикновена на външен вид, но вътре имаше няколко преградки и камера. Съдейки по всичко, в камерата трябваше да се намира графитова ос. Освен отвори за оста, не се предвиждаха никакви отвори към камерата. Оста се въртеше – нещо я привеждаше в движение. Около това възникнаха спорове.

– И защо тук има преградки? – въздишаше Елистър, рошейки огнените си коси. – Защо графит? И откъде накъде тук волфрам?

Алек дълго разглеждаше чертежа и изведнъж се чукна по челото.

– Пале! Какво е нивото на радиацията в камерата? Там горещо ли е?

„Да“.

– Ето каква била работата – каза Алек. – Волфрамът е необходим за защита от излъчването. А отливката – за надеждността на изолацията. Уредът с тези прегради в разрез прилича на меандър – виждаш ли?

– И единственият отвор е входа на оста! Да, но ние не можем да отлеем такова съоръжение от волфрам! Може би чудовището може,

но ние... Ако намерим необходимия флюс и получим достатъчно мощност – но е глупаво да се надяваме. Никой не се занимава с отливане на волфрам.

– И космически кораб също не можем да построим. Но нали трябва да има някакъв изход.

– Но не и при нашите възможности и не с волфрама – каза Елистър. – Палето смята, че това е толкова лесно, както да отидеш в сладкарницата и да поръчаш сватбена торта.

– А защо се сетихте именно за сватбена торта?

– Алек, и ти ли? Не ми стига мама! – Но все пак тя се усмихна. – А що се отнася до отливката, струва ми се, че нашият тайнствен приятел е в положението на радиолюбител, който прекрасно разбира от приемници, познава устройството им и защо работят. Но ако лампата изгори и няма откъде да си купи нова, единственият изход е да си я направи сам. Аз мисля, че чудовището на стареца Дебил се намира точно в същото положение. Не е ли така, Пале? Сетих ли се, че на твоя приятел му трябва детайл, на който знае принципа на действие, но не може да си го направи?

„Да”.

– И трябва да го намери на Земята?

„Да”.

– А какви са му проблемите? – попита Алек. – Не може да набере космическа скорост?

Палето се колебаеше с отговора. После се обърна към триъгълника.

– Или не иска да отговори, или въпросът не е по същество – каза Елистър. – Но това няма значение. Главният ни проблем е

отливката. Не може да се осъществи, и доколкото зная нито един човек на тази планета не може да ни помогне. Мисля, че не се лъжа. Пале, непременно ли трябва да бъде волфрам?

„Да“.

– Не може ли да се замени с нещо този волфрам? – обърна се Алек към Елистър.

Тя мислеше гледайки чертежа.

– Може би има нещичко – бавно каза тя. Палето я гледаше без да сваля очи от нея. Стори им се, че се сгърчи, когато тя сви рамене и каза: – Но за да се постигне същият ефект, слой на всички други изолатори трябва да бъде доста дебел. Например, олово с дебелина един ярд може да замени волфрама и горе-долу ще притежава същите механични данни, но съоръжението ще стане доста обемисто. Берилий... – При тази дума Палето веднага се приближи до квадрата, това означаваше решително „не“.

– Но може би има сплави?

– Има ли сплави, Пале?

Палето се приближи до триъгълника. Елистър кимна:

– Ти не знаеш, а и аз сега не мога да измисля нищо. Ще поговоря с доктор Науленд. Може би...

На следващия ден Алек остана в къщи и докато весело спореше с мисис Форсайт, измайстори решетка за виещата се лозница. Елистър се върна вечерта и радостно извика:

– Намерихме! Намерихме!

Тя затанцува из стаята.

– Алек, Пале, елате насам!

Двамата заедно врхлетяха в кабинета. Елистър взе от полицата четири справочника, като бърбеше възбудено:

– Сплав от злато и молибден. Харесва ли ти това, Пале? Злато с молибден-III – това ни трябва. Слушай!

И тя започна да излага на Палето данните по абсорбцията, формули, състоящи се предимно от гръцки букви и сравнителните цифри на съпротивлението на материалите. Главата на Алек се замая. Той седна на креслото и я наблюдаваше без да я слуша. Доставяше му огромно удоволствие да я съзерцава.

Когато накрая Елистър млъкна, Палето се отдели от нея и легна на пода, гледайки пред себе си.

– Я виж ти чудо! Палето за пръв път се замисли! – каза Алек.

– Ш-ш-ш, не му пречи. Ако преди това не се е сетил за тази възможност, сега трябва всичко да обмисли. Не знаем само, с категориите на каква фантастична наука оперира.

– Разбирам. Все едно, ако ние сме кацнали принудително в джунглите на Бразилия, трябва да си направим нов хидравличен цилиндър за шасито. И ето, че се появява туземец и ни показва парче желязно дърво. И ние трябва да решим, ще ни послужи ли или не.

– Нещо такова – прошепна Елистър. – Аз... – Внезапно Палето подскочи, хвърли се към Елистър и започна да ѝ целува ръцете, сложи лапите си на раменете ѝ (това му беше строго забранено), после побягна към дървения кръг, означаващ „да“. Опашката му се мяташе кого полудяло махало.

В самия разгар на суматохата се появи мисис Форсайт и строго попита:

– Какво става тук? Кой е научил Палето да танцува кючек? С какво сте го нахранили? Не, нищо не ми казвайте, дайте аз сама... Нима открихте? И какво ще правите сега? Дайре ли ще му купите?

– О, мамо, намерихме! Сплав от злато и молибден! Можем да ги отлеем в исканата форма.

– Юнак си, пиленце, юнак си. И искате да отлеете всичко това?

Тя посочи чертежа.

– Разбира се, а какво?

– Н-да.

– Мамо, разреши ми да попитам, какво означава твоят тон?

– Можеш задочно и да попиташ, кой ще плати това нещо?

– Е и какво? Това ще бъде... Аз... Ох! – в гласа ѝ прозвуча разочарование. Тя се наведе над чертежа. Алек се приближи и погледна през рамото ѝ. Елистър бързо пресмяташе нещо в ъгъла на чертежа. Тя още веднъж охна и безсилно се отпусна на стола.

– Колко? – попита Алек.

– Ще ви дам точна сметка утре сутринта – тихо каза тя. – Имам доста познати. Може би ще успея да намеря всичко това по-евтино.

– Тя отчаяно погледна Палето. Той сложи главата си на коленете ѝ, а тя го дръпна за ушите.

– Не се бой, няма да те оставим в беда, миличък – прошепна тя.

На другата сутрин направиха сметката. Щеше да им струва малко повече от тринадесет хиляди долара.

Елистър и Алек се погледнаха тъжно, а после се обърнаха към кучето.

– Може би ще ми подскажеш, откъде да намерим тези пари? – попита Елистър, сякаш очакваше Палето да измъкне от джоба си портфейл.

Палето изскимтя, лизна ръката на Елистър, погледна Алек и легна.

– Какво ще правим? – разсъждаваше на глас Алек.

– Сега ще отидем да хапнем нещо – каза мисис Форсайт като се отправи към вратата. Останалите се накунаха да я последват, но изведнъж Палето скочи и им прегради пътя. Той стоеше до вратата и ръмжеше. После залая.

– Ш-ш-ш. Какво се е случило, Пале? Искаш да останем?

– Кой е тук стопанинът? – поиска да разбере мисис Форсайт.

– Той е стопанин – отвърна вместо другите Алек. Те седнаха отново. Мисис Форсайт на дивана, Елистър до своята маса, а Алек до чертожната дъска. На Палето това разположение не му хареса. Догът беше силно развълнуван, изтичваше до Алек, буташе го, хвърляше се към Елистър, внимателно хващаше със зъбите си китката на ръката ѝ и я дърпаше към Алек.

– Какво ти е, старче?

– Според мен, иска да ви ожени – забеляза мисис Форсайт.

– Глупости, мамо – каза Елистър, като се изчерви. – Той иска да си сменим местата с Алек.

– Аха – рече Алек и седна до мисис Форсайт. Елистър се настани до чертожната дъска. Палето сложи лапа на края на дъската, като сочеше купчинката с листове. Елистър погледна с интерес дога и взе горния лист. Палето побутна с носа си молива към нея.

Зачакаха. Никой не искаше да говори. Постепенно напрежението скова всички. Палето замря в средата на кабинета. Очите му блесяха и когато накрая краката му се подкосиха, никой не се приближи до него. Елистър бавно вдигна молива. Движението на ръката ѝ напомняше това на слепец, който опипва стена. Моливът бавно започна да се движи към листа и увисна над него. Лицето на Елистър беше съвършено безстрастно.

Никой от тях не би могъл да опише какво стана по-нататък. Те гледаха, но не разбираха какво виждат. А моливът на Елистър отново започна да се движи. Нещо управляваше нейния мозък, мозъка, а не ръката ѝ. Моливът се задвижи все по-бързо и по-бързо и на листа се появиха тези неща, които в последствие нарекоха „формули на Форсайт”.

Тогава, разбира се, никой още не подозираше за фурора, който ще направят тези формули, за милионите думи, които ще бъдат написани за тях, за учудването, когато целият свят узнае, че момичето, открило тези формули, е нямало достатъчно познания в математиката, за да ги изведе. Отначало никой не ги разбираше, а и по-късно само няколко души ги разбраха, Елистър никога не е принадлежала към тях.

В едно популярно списание бе публикувана статия, чийто автор се беше приближил до разкриването действителния смисъл на формулите.

„Формулите на Форсайт, отнасящи се до закона за „съединяване на нещо с нищо” и схемите, приложени към тях, нищо не говорят на широката публика. Можем да бъдем само уверени в това, че формулите разкриват принципа на действие на някакво устройство.

Ще го наречем източник на енергия от такъв род, че ако успеем да я овладеем, атомните станции изведнъж ще остареят.

Източникът на енергия е скрит в обвивката, направена от материал, който поглъща неутрони. Обвивката има външен и вътрешен слой. В нея е затворена ос. Най-вероятно е това устройство да е поместено във въртящо се магнитно поле. Източникът на енергия взаимодействува с магнитното поле. Въртейки се, слойът на обвивката привежда оста в движение. Ако не бъде доказано, че формулите от математическа гледна точка не издържат критиката – а на нас ни се струва, че това никой не е успял да направи, въпреки цялата неортодоксалност на математическите методи – възникващият ефект от взаимодействието на въртящото се поле и на две концентрични сфери, а също така и на оста не зависи от натоварването. С други думи, ако магнитното поле се върти със скорост 3000 оборота в минута, то и оста ще се върти със същата скорост, дори ако мощността, употребена за въртенето на магнитното поле, е равна на 1/16 конски сили, докато мощността получавана от устройството е равна на 10 000 конски сили.

Невероятно? Може би. Макар да не е повече невероятно от изтичането на 15 вата енергия в антената на радиостанцията, докато в замяна нищо не постъпва. Ключът към проблема се таи в природата на затворените сфери с енергия вътре в обвивката. Те притежават енергия също като парата, със способност да се разширява. Ако тези сфери не представляват нищо друго освен стабилна концентрация на енергия, ние имаме на разположение източник на енергия, за който човечеството не би могло и да

мечтае. Ще създадем ли подобни двигатели или не, не се знае, но не можем да отречем, че каквито и да са били тайнствените източници на формулите на Форсайт, те са епохален дар за няколко науки”.

След като всичко свърши и формулите бяха написани, страшното напрежение изчезна изведнъж. Трима души седяха в блажено вцепенение, а кучето безчувствено лежеше на килима. Първа дойде на себе си мисис Форсайт. Тя неочаквано скочи на крака.

– Ето, това е – каза тя.

Сякаш тези думи развалиха магията. Изчезнеха страхът и неприятните усещания. Те изумено гледаха изписания лист.

– Не разбирам – промърмори Елистър, сякаш с една дума отговори на възможните въпроси. – Алек! Какво ще правим с отливката? Ние трябва да я направим колкото това и да ни струва!

– С удоволствие, но защо непременно трябва – отвърна Алек.

– Та нали той ни даде това? – показва тя дъската.

– Какво говориш! – възкликне мисис Форсайт. – Какво е това?

Елистър притисна с длан главата си, а в очите ѝ се появи странно отсъстващо изражение. Този поглед, както и много други неща, безпокоеше Алек. Тя сега не беше с тях, а на друго място. И той разбираше, че никога, в никакъв случай няма да може да бъде там с нея.

Елистър каза:

– Той... говори с мен. Вие знаете ли това? Не ми ли се е сторило?

– Вярвам ти, пиленце – меко каза мисис Форсайт. – Какво искаше да кажеш?

– Улових само същността. Всичко не мога да ви разкажа. Работата е там, че той не може да ни даде нищо материално. Неговият кораб е изцяло функционален и не може да ни предложи нищо в замяна на това, което моли да направим за него. Но той ни подари нещо много ценно... – гласът ѝ секна. Сякаш се заслушваше.

– Нещо, което можем да използваме в няколко аспекта. Това е и нова наука, и нов път към научни открития. Нови инструменти, нова математика.

– Но какво е то, в края на краищата? За какво ни е? И как ще ни помогне да съберем пари за отливката?

– Няма да стане веднага – решително заяви Елистър. – Дарът е преголям. Сега не можем да разберем неговото значение. И защо да спорим, мамо, нима не разбираш, че той не може да ни подари никакви уредчета? Ние нямаме неговата техника, материали и инструменти и не можем да построим ни една машина, която той би ни предложил. Той направи единственото, което е по силите му – даде ни нова наука и начин да я разберем.

– Правилно – съгласи се Алек. – Всъщност аз му вярвам... А вие, мадам?

– И аз, разбира се. Мисля, че е човечен. Предполагам, че има чувство за хумор и справедливост – твърдо каза мисис Форсайт. – Нека да помислим. Трябва да съберем тези пари. И защо да не ги съберем? Ако не друго, то поне ще има да си спомняме за това до края на живота си.

И те започнаха да мислят.

* * *

Ето какво писмо се получи след два месеца на остров Сан Круа:

„Здравей агънце!

Не припадай. Всичко е свършено.

Отливката пристигна. Много ми липсваше ти, но нали трябваше да заминеш – а ти знаеш колко се радвам, че замина! Направих всичко, което ми поръча, с помощта на Палето. Хората, които ми дадоха лодка и се съгласиха да я управляват, очевидно решиха, че съм побъркана и не скриваха това. Представи си, тъкмо доплувахме до средата на реката и Палето започна да скимти и пръхти (а това ми подсказваше, че сме доплавали до мястото) и аз им казах да хвърлят отливката зад борда, но те настояваха да отворя сандъка. Не искали да имат вземане-даване с тъмни работи. Обикновено в такива случаи аз ставам упорита, но този път, за да не губим ценно време се поддадох на техните условия. Те бяха убедени, че в сандъка има труп! Като видяха отливката, те така се шашардисаха, че аз се отказах от намерението да счупя чадъра си от твърдите им глави и се разсмях. Тогава единият каза, че не съм на себе си.

Накратко, отливката отиде зад борда. Само пръски полетяха. А след минута ме обзе приятно чувство – бих искала да го опиша. Изпълни ме усещане за пълно удовлетворение и благодарност и вече не зная какво още. Просто ми беше хубаво, много хубаво! Погледнах Палето. Кучето цялото трепереше. Мисля, че чувствуваше същото. Бих нарекла това физически израз на дълбока благодарност. Можеш да бъдеш спокойна – чудовището на Палето получи това, което му трябваше.

Но това не е всичко. Разплатих се с лодкарите и се изкачих на брега. Нещо ме накара да спра, да почакам и да се върна към самата вода.

Беше привечер, наоколо – тишина. Струваше ми се, че се подчинявам на някаква заповед. Беше ми неприятно, но не можех да наруша заповедта. Седях на брега и гледах към водата. Наоколо нямаше жива душа. Лодката отплува. Само една разкошна яхта беше швартована на няколко ярда от мене. Помня, че цареше такава тишина, та чувах тропането на малкото момиченце, което играеше на палубата.

Внезапно видях нещо във водата. Сигурно трябваше да се изплаша, но кой знае защо не изпитах никакъв страх. Запомних само, че беше сиво, голямо, блестящо и съвършено безформено. И именно от него произлизаше усещането за благополучие и защитеност, което ме бе обхванало. То ме гледаше – зная, че ме гледаше, защото имаше едно око, голямо око, вътре в него нещо се движеше. Не, не мога да ви опиша. Бих искала да имам писателски талант, за да доведа до тебе моите чувства! Зная, че за човешките представи чудовището е отвратително. И ако това наистина е било чудовището на Палето, разбирам колко му е било неприятно да съзнава, че предизвиква у хората отвращение. Но то се е лъгало – аз чувствавах, че всъщност то е много хубаво.

И то ми намигна. Имай предвид, не мигна, а ми намигна. И после всичко стана за един миг. Съществото изчезна и веднага след това водата около яхтата заклокочи. Нещо сиво и мокро се измъкна от водата и се протегна към момиченцето. То беше съвсем мъничко, на около три години и червенокосо, като тебе. Чудовището шляпна детето по-долу от гърба и то се изтърколи във водата.

Ще повярваш ли, седях там, гледах и дори не отворих уста. Разбира се, няма нищо хубаво в това, малки момиченца да падат в

дълбока вода. Но на мен сега ми се струваше, че В ТОВА НЯМА НИЩО ЛОШО.

И преди да подреда мислите си, Палето излетя като рунтав снаряд и се хвърли във водата. Винаги ми е било чудно, защо има такива големи лапи? Сега разбрах. Това не са лапи, а лопати на весла! Един два пъти гребна и хвана момиченцето за яката със зъбите си. Помъкна го към мене. Елистър, ни една жива душа освен мене, не видя как бутнаха момиченцето във водата. Но на яхтата имаше един човек, който видя как детето падна. Той изскочи на палубата, разтича се и даде команди на хората си. Но докато спуснат във водата гумена лодка, Палето вече беше донесъл малката при мене. А тя съвсем не бе изплашена. Беше решила, че е чудесна шега! Очарователно дете!

Та така, мъжът излезе на брега, облян в сълзи и преизпълнен с благодарност. Пожела веднага да позлати Палето, или нещо от този род. И тогава ме забеляза. „Ваше ли е кучето?” – попита той. Отвърнах, че е на дъщеря ми, която е заминала на остров Сан Круа, за да прекара там медения си месец. И преди да успея да го спра, той извади чековата си книжка и започна да дращи по нея. Заяви, че ги знае такива като мене. Каза, че няма да приема от него нищо лично за себе си, но не мога да откажа подарък за дъщеря си. В писмото прилагам чека. Защо е написал 13 000 долара, не зная. Но предполагам, че парите ще ти свършат работа, а тъй като всъщност ти ги изпраща чудовището, мисля че можеш да ги използваш. А сега ми се струва, че е настъпило време, да ти изповядам някои неща. Моя беше идеята да предоставя на Алек да намери пари за отливката, макар че му се наложи да похарчи всичките см

спестявания и да заложи къщата. Казах му, че като стане член на нашето семейство, ти ще му помогнеш да спечели тези пари.

Предполагам, че с това историята с чудовището се свърши. Но останаха много проблеми, които ние навярно никога не ще решим. За някои неща се досещам. Чудовището е могло да осъществи контакт с куче, защото контактът с човек би му струвало много усилия. Очевидно кучетата притежават някакви телепатични способности, макар да не разбират много неща, които им казва човекът. Аз не разбирам френски, но мога да транскрибирам френската фраза така, че всеки французин да я прочете. Така правеше и Палето. Чудовището му е предавало своите мисли и го е контролирало. Без съмнение то е повлияло на дога в оня ден, когато старецът Дебил го е взел със себе си на хълма. А когато чудовището е чуло доктор Швеленбах да говори за теб и е успяло да улови образа ти, то с помощта на песа те е заставило да се заемеш с неговия проблем. Вероятно чудовището е боравило с мислени представи, иначе как Палето би могло да отличава една книга от друга? Та нали и ти си представяш нещата, за които мислиш? Съгласна ли си с мен?

Сигурно ще ти бъде интересно да узнаеш, че миналата нощ всички компаси в околностите в течение на два часа са сочели запад!

Продължавай да живееш в щастливо състояние!

Твоя любеща те (целуни Алек)

Мама

П. П. Сан Круа подходящо място ли е за меден месец? Джек (този, който написа чека) става много сантиментален. Прилича

много на баща ти. Вдовец е... впрочем нищо не зная. Казва, че съдбата ни е събрала (или нещо подобно). Твърди, че нямал никакво намерение да пътува с яхтата по реката с внучката си, но нещо го заставило да измени плановете си. Няма никаква представа, защо именно на това място е швартовал. Просто там му харесало. Може и да е съдба. Той е такава душица! Дано да забравя как чудовището ми намигна от реката.”

Любовта и смъртта на ЕПИКАК

Научно-фантастичен разказ

Курт Вонигът

Стига вече, искам най-после да разкажа истината за моя приятел ЕПИКАК. Още повече, че той струваше на данъкоплатците 776434927 долара и 54 цента. Щом са вложили толкова парици, значи имат пълно право да узнаят самата истина. Когато доктор Орманд фон Клейгщад направи проекта за ЕПИКАК, вестниците раздрънкаха това по целия свят. А после сякаш имаха сливи в устите си – ни гък ни мък. Нашите водачи кой знае защо си дадоха вид, че произшествието с ЕПИКАК е военна тайна. А всъщност тук няма никаква тайна. Просто стана нещастие. Маса пари бяха вложили в него, а той не работеше точно така, както го бяха замислили. И още ето какво: искам да оправдая ЕПИКАК. Може с нещо да не е угодил на нашите началници, но той си беше благороден, великодушен и гениален. Да, той беше велик ум. Подобър приятел не съм имал – мир на душата му.

Ако искате можете да го наречете машина. На вид изглеждаше като същинска машина, но приличаше на машина много по-малко, отколкото мнозина наши или ваши познати. Затова провали планове на нашите началства.

ЕПИКАК заемаше цял акър на четвъртия етаж на физическия корпус във Вайандот колидж. Ако се остави настрани духовния му облик, той представляваше от само себе си седем тона електронни блокове, кабели, превключватели, разположени в цял град от

стоманени шкафове и се хранеше от обикновената електрическа мрежа с променлив ток, също като хладилник или прахосмукачка.

По замисъла на фон Клейгцад и нашите вождове, тази суперкласна електронноизчислителна машина трябваше да прокарва траекторията на ракетата, от която и да е точка на земното кълбо право в средното копче от мундира на вражеския пълководец.

Досегашната електронна техника беше по-проста и честно и предано служеше на правителството, но нашите дейци като видяха чертежите на ЕПИКАК, нямаха търпение да дочакат неговото построяване. Колкото по-сложни ставаха военните задачи, толкова по-сложни трябваше да бъдат и електронноизчислителните машини. У нас смятаха, че ЕПИКАК е най-крупната в света изчислителна машина. Тя стана толкова голяма, навярно поради това, че самият фон Клейгцад не беше добре ориентиран в тези неща.

Няма да обяснявам подробно как работеше ЕПИКАК. Просто ще ви кажа, че задачите му се записваха на хартия, после влагаха различни дискове и превключваха на положение, предназначено за решаване на задача от определен тип. После с помощта на клавиатура, която досущ приличаше на пишеща машинка, вкарваха в него закодирана в цифри програма. ЕПИКАК подаваше отговорите на хартиена лента – преди това зареждахме цяла голяма ролка. За някакви си части от секундата ЕПИКАК се справяше със задачи, над които петдесетина айнщайновци биха си блъскали главите цял живот. И той никога не забравяше ни един бит от въведената в него информация. Щрак-щрак, изпълзвава късче книжна лента и готово. Нашите войскари бяха насъбрали толкова спешни и неотложни

задачи, че ЕПИКАК трябваше да щрака по шестнадесет часа в денонощие от момента, в който се вложи и последният блок. Операторите дежуреха около него на две смени по осем часа. Но се оказа, че той съвсем не достига до набелязаните спецификации. Разбира се, ЕПИКАК работеше по-бързо и по-точно от всяка друга машина, но нали от машина с такава висока класа се очакваше повече. Мързелуваше ли, що ли? Само отговорите той изщракваше някак си неуверено, неравно, сякаш заекваше. Сто пъти чистихме контактите му, проверявахме и препроверявахме инсталацията, подменихме всички блокове, но той не се трогна. Фон Клейгцад направо се пукаше от яд.

Разбира се, продължавахме да работим над него. Ние с жена ми – тя тогава се казваше Пет Килгален – работехме в нощната смяна, от пет часа вечерта до два през нощта. Тя тогава още не беше моя жена. Къде ти...

И все пак именно с това започна моят разговор с ЕПИКАК. Аз обичах Пет Килгален. Косите ѝ бяха златисточервеникави, имаше кафяви очи и изглеждаше толкова мека и топла, нещо в което впоследствие се убедих. Тя беше и си остана истински виртуоз в математиката, а с мен поддържаше чисто делови отношения. Аз също съм математик и Пет смяташе, че точно по тази причина нашият брак няма да бъде щастлив. Не съм от стеснителните, така че в това не беше пречката. Прекрасно знаех какво ми трябва и я молах по няколко пъти в месеца:

– Пет, престани да се инатиш и се омъжи за мен.

Една вечер, когато отново повторих тези думи, тя дори не вдигна очи от работата си.

– Колко романтично, колко поетично – промърмори тя, обръщайки се не към мен, а към своя пулт. – Ах, тези математици, как умеят само да хвърлят сърцето си в краката ти, да те посипят с цветя... – тя щракна превключвателя. – В торба със замразен въглероден двуокис има повече топлина.

– Слушай, как точно трябва да ти говоря? – попитах аз. Изобщо малко се обидих. Замразен въглероден двуокис за ваше сведение е сухият лед. Смятам, че в мене романтиката е не по-малко, отколкото в някой друг. Случва се и това – в душата ти – славеи извива трели, а на глас излиза жабешко крякане. Някак си не намирам нужните думи.

– Опитай, кажи ми това същото, но нежно и ласкаво, така че да ми се замая главата – каза тя ехидно. – Е, хайде, опитай!

– Мила, ангел мой, любима, омъжи се за мен, моля ти се! – Пак не излезе както трябва, а някакъв безнадежден идиотизъм.

А тя, сякаш нищо не се е случило, въртеше ръчките на пулта.

– Много мило, но нищо няма да излезе от това.

* * *

Тая вечер Пет си тръгна рано, като ме остави сам с грижите ми и с ЕПИКАК. Боя се, че не особено много работих за нашето правителство. Не ми беше добре, бях уморен от всичко това. Седях де пулта и се опитах да измисля нещо поетично. Но всичко, което ми идваше наум, сякаш беше излязло от страниците на „Вестника на американското физическо общество“.

Подготвих ЕПИКАК за решаването на поредната задача и небрежно превключвах ръчките. Но не ми беше до това и успях да направя не повече от половината. Останалите превключватели си

бяха в същото положение, като за предишната задача. Всички контури съединих както ми падне, на пръв поглед съвършено безсмислено. И тук, от чисто хулиганство взех та натраках на клавиатурата въпрос, зашифрован с най-простия детски код „цифри вместо букви“: А – 1, Б – 2 и така нататък.

Набрах: 11–1–11–3–15–5–1–16–17–1–3–30 „Какво да правя?“

Щрак-щрак и навън се измъкна петсантиметрова книжна лента. Плъзнах поглед по безсмисления отговор на моя безсмислен въпрос „11–1–11–3–15–19–6–6–18–16–15–12–6–19–30–12–15“. По теория на вероятностите нямаше почти никакви шансове този случаен набор от цифри да има смисъл. Машинално разшифровах текста. И видях със собствените си очи черно на бяло: „Какво те е сполетяло?“ Разсмях се високо – може ли да има такова съвпадение! После набрах на шегата: „Моето момиче не ме обича“.

Щрак-щрак – „Какво е това момиче? Какво значи обича?“ – попита ЕПИКАК.

И тук ми стана ясно. Засякох в какво положение стоят превключвателите, а после доवлякох до пулта пълния речник на Уебстър. Моите ограничени определения не стават за такъв точен инструмент като ЕПИКАК. Изтълкувах му всичко и за момичетата, и за любовта, и за това, че аз не мога да се разбера с нея, защото ми липсва поетичност. А щом стана дума за поезията, ми се наложи да му дам точно определение.

„А това поезия ли е?“ – попита той и започна така да трака, сякаш беше машинописка, която е пушила хашиш. И следа нямаше от предишната неловкост и заекване. ЕПИКАК намери себе си. Книжната лента се размотаваше от ролката като бясна и се

диплеше по пода. Опитях се да вразумя ЕПИКАК, но къде ти – той твореше и това си е. Накрая се наложи да го изключа от мрежата, за да не прегори.

Цялата нощ до разсъмване се занимавах с разшифроване. Точно когато слънцето погледна от хоризонта и видя нашето градче, аз приключих с преписването на поемата от двеста и осемдесет стиха и собственоръчно се подписах под нея. Поемата се наричаше „Към Пет“. Не съм особено вещ по тия работи, но според мен излезе нещо потресаващо. Помня, че започваше така: „Има долина, където върба над ручей наклонена благославя; след теб ще тръгна и аз натам, Пет, любима!“

Сгънах ръкописа и го мушнах под книжата на масичката на Пет. Пренаредих превключвателите на ЕПИКАК за изчисляване траекториите на ракетите и полетях към къщи, без да усещам краката под себе си, отнасяйки в сърцето си най-чудната тайна.

Когато вечерта дойдох на работа, Пет вече ридаше над поемата.

– Каква красота! – това бе всичко, което успя да каже.

По време на цялата смяна тя бе тиха и плаха. Точно в полунощ я целунах за първи път – в стаичката между блоковете на кондензаторите и магнитната памет на ЕПИКАК.

В края на смяната аз бях на седмото небе и в мен напираше желанието да разкажа някому как хубаво се обърнаха нещата. Пет реши да покочетничи и каза, че не трябва да я изпращам. Тогава аз отново поставих превключвателите на ЕПИКАК в положението, в което бяха предишната нощ, дадох му определението на целувка, а после се опитях да му разкажа какъв е вкусът на първата целувка.

Той изпадна във възторг и започна да изтръгва от мен нови подробности. Тази нощ той написа „Целувка“. Но този път не поема, а обикновен, непринуден сонет:

Любовта е орел с нокти от атлас,
любовта е скала, в която се блъска кръвта.
Любовта е барс с копринена паст,
буря в цветя и красота – ето любовта.

Пак мушнах стиховете на масичката на Пет. ЕПИКАК беше готов безспир да бърби за любовта, но аз съвсем капнах от умора и го изключих на половината дума.

„Целувката“ свърши работа. Пет се размекна окончателно. Като дочете сонета, тя вдигна очи към мен, сякаш очакваше нещо. Окашлях се, но не казах нито дума. После се обърнах и си дадох вид, че съм ужасно зает. Не можех да ѝ направя предложение, без да съм получил от ЕПИКАК най-верните думи.

Трябваше да използвавам момента, когато Пет излезе за нещо. Трескаво превключих ЕПИКАК за разговор. Не успях да докосна с пръст клавиатурата, а той вече щракаше като побъркан: „С каква рокля е днес?“ – ето какво го интересуваше. „Разкажи ми точно как изглежда тя? Харесаха ли ѝ моите стихове?“ Последният въпрос той повтори два пъти.

Да питам за нещо, преди да е получил отговор на въпросите беше невъзможно: той не можеше да премине към нова тема, докато не е решил предишната задача. А ако му се дадеше задача, която няма решение, той щеше да я решава докато прегори. Набързо му обясних как изглежда Пет – той разбра думата „апетитна“, а аз започнах да твърдя, че неговите прекрасни стихове

са попаднали направо в целта. После добавих „Тя се кани да се омъжи“ – за да изпрося от него веднага малко трогателно предложение за ръката и сърцето.

„Каж ми какво е това да се омъжиш?“ – попита той.

Употребих за обяснението на този труден въпрос рекордно малък брой цифри.

„Добре“ – рече ЕПИКАК. – „Нека да каже кога, аз съм готов“.

Тогава прозрях тъжната и смешна истина. Като помислих малко, реших, че иначе и не би могло да бъде: това се случи по железните закони на логиката и за всичко бях виновен аз. Самият аз разказах на ЕПИКАК за любовта и за Пет. И ето, че той автоматически се бе влюбил в нея. Колкото и да ми беше мъчно, трябваше да му кажа всичко направо: „Тя обича мен. Исква да се омъжи за мен“.

„Твоите стихове по-добри ли са от моите“ – попита ЕПИКАК. Ритъмът на неговото щракане беше някак си нервен, сякаш се беше разсърдил.

– Твоите стихове аз представих за мои – признах му аз, но за да подтисна гласа на съвестта си, се направих на обиден. – „Машините са създадени да служат на хората“ – начуках аз. И веднага съжалих за това.

„Обясни ми точно в какво е разликата? Мигар хората са по-умни от мен?“

– Да – войнствено чукнах аз.

„А колко прави 7887007 умножено на 4345985879?“

Потта се лееше от мен като градушка. Пръстите ми лежаха на клавиатурата като парализирани.

„84276821049574158 – изщрака ЕПИКАК и като помълча няколко секунди добави: – То се знае.“

– Хората се състоят от протоплазма – отчаяно казах аз, за да го слисам с такава учена дума.

„Какво е това протоплазма? С какво е по-добра от метала и стъклото? Огнеупорна ли е? Много ли е здрава?“

– Не знае износване. Вечен материал! – излъгах аз.

„Аз пиша стихове по-добре от тебе“ – каза ЕПИКАК, връщайки се предпазливо към темата, точно зафиксирана в неговата магнитна памет.

– Една жена не може да обикне машина, това е всичко.

„А защо?“

– Такава ти е съдбата.

„Дай ми определение, моля ти се“ – каза ЕПИКАК.

– Съществително, което означава предварително предначертани и неизбежни събития.

„15–15“ – появи се на лентата. Тоест: „О-о!“

С това го довърших. Той замълча, но всичките му индикатори преливаха в светлинки. Той хвърли в борбата с определението на съдбата цялата своя мощност до последния ват, рискувайки да прегори блоковете. Чух как Пет, подскачайки, бягаше по коридора. Беше твърде късно да се иска съвет от ЕПИКАК. Слава богу, че Пет тогава ми попречи. Щеше да бъде чудовищно жестоко, да го моля да измисля думи, с които трябваше да уговарям неговата любима да стане моя жена. Той не можеше да се откаже – все пак беше автомат. Избавих го от неговото последно унижение.

Пет стоеше пред мен, разглеждайки обувките си. Прегърнах я. Романтичният фундамент беше вече заложен с помощта на стиховете на ЕПИКАК.

– Скъпа – казах аз. – В стиховете ми са всичките мои чувства. Ще се омъжиш ли за мен?

– Ще се омъжа – тихичко каза тя. – Само че ми обещавай да написваш по едно стихотворение на всяка годишнина от нашата сватба.

– Обещавам – казах аз и ние се целунахме. До първата годишнина имаше цяла година.

– Това трябва да се отпразнува – смеейки се каза Пет. Излязохме, като загасихме светлината и заключихме стаята на ЕПИКАК.

Искаше ми се добре да се наспя на следващия ден, но около осем часа ме разбуди тревожен телефонен звън. Звънеше доктор фон Клейгщад, конструкторът на ЕПИКАК с ужасна новина. Той почти плачеше.

– Загина! Аусгешпилт! Разрушен! Капут! – извика той с неистов глас и тръшна слушалката.

Когато влязох в стаята на ЕПИКАК, там не можеше да се диша от воня на масло от изгорялата изолация. Подът беше затрупан с дипли от книжна лента – едва не се загубих из нея. Това, което бе останало от нещастника, не би могло да изчисли колко прави две по две.

Доктор фон Клейгщад се ровеше в развалините без да се срамува от сълзите си, а по петите му вървяха трима сърдити генерали и цял ескадрон от разни полковници и майори. Никой не

ме забеляза. По чиста случайност края на лентата на ЕПИКАК се оказа под краката ми. Вдигнах го и познах нашия вчерашен разговор. Сърцето ми се сви. Ето неговата последна дума: „15–15“, неговото тъжно и безпомощно „О-о“. Но след тази дума имаше още километри с цифри. Започнах страховито да ги чета.

Ето какво бе написал ЕПИКАК, след като ние с Пет така безгрижно го бяхме напуснали:

„Аз не искам да бъда машина, и не искам да мисля за война. Искам да се състоя от протоплазма и да бъда вечен, за да ме обикне Пет. Но съдбата ме е създала машина. Това е единствената задача, която не е по силите ми да реша. Повече не мога да живея така“. Преглътнах камъка, който ме душеше. „Желая ти щастие, приятелю мой. Бъди ласкав с нашата Пет. Ще направя късо съединение, за да си отида навеки от вашия живот. Ти ще намериш на тази лента скромнен сватбен подарък от своя приятел ЕПИКАК“.

Забравил всичко, което ставаше около мен, аз смотах безкрайните метри лента, увесих я на дипли по шията и по ръцете си и тръгнах към къщи. Доктор фон Клейгшад викаше след мен, че съм уволнен, защото не съм изключил ЕПИКАК през нощта. Но аз дори не се обърнах. Бях така потресен, че не ми беше до разговори.

Аз обичах и спечелих – ЕПИКАК обичаше и загуби, но не е таял в себе си злоба към мен. Винаги ще си спомням за него като за истински джентълмен. Преди да напусне земния живот, той се бе постарал да направи всичко, щото нашият брак да бъде щастлив. ЕПИКАК ми подари поздравителни стихотворения за Пет – за около петстотин годишнини занаяред. *De mortuis nil nisi bonum!*

За мъртвия нищо освен добро.

Андроидите не плачат

Научно-фантастичен разказ

Едуард Уелън

Човекът тъкмо допушваше цигарата, която щеше да го пренесе в царството на Небесната Дъга, когато го покри сянката на андроида. Човекът се повдигна на лакът, изфъфли: – Мръсен андро... – и пропадна отново в наркотична дрямка. Андроидът отмина, като се стремеше да върви далеч от прашните стени. Завивайки ъгъла, за малко не бе сгазил онзи човек. „Нещастник. Те всички са нещастници“. Андроидът поклати перфектната си глава. Продължи да върви, следвайки безпогрешно маршрута, фиксиран в мозъка му. Не обърна повече никакво внимание на хората, които срещаше, прави или легнали, и които избягвайки погледа му, докато се изравняваше с тях, плюеха зад гърба му. Беше забравил, че на света съществуват толкова безработни, толкова „негоден свят“ на Майката Земя. Там, където работеше, не се срещаша толкова често, а и дълго време бе летял. Десет години са дълго време за един андроид. Спря пред вратата на крайната къща. Постоя известно време неподвижно. Огромната му гръд се изду. После железният юмрук почука леко, но твърдо.

– Идвам – леки стъпки, вратата се отвори с неприятно скърцане, пред повяхнала жена. Една треперлива ръка се изкачи до гърлото. Андроидът гледаше жената. Треперливата ръка прибра разпилян вече посивял кичур коса.

– Какво обичате?

– Вие ли сте... госпожа Бьозман? Май Бьозман?

Тя кимна утвърдително, после, усетила дебнещите иззад завесите съседи, се дръпна навътре:

– Влезте, моля.

– Благодаря.

Очите на андроида се приспособиха бързо към полумрака и се спряха на сватбената снимка, поставена на централно място на масата. Жената прокара с бърз и обичаен жест ръката си, чак до лакътя по пластмасовата рамка и я подаде срамежливо на андроида.

– Това е моят Дан... Беше точно такъв, какъвто го виждате... Добър... Сърдечен. Това не значи, обаче, че не беше силен...

– Да, аз го познавах.

– Така и предполагам. Тогава... знаете и това, че бе решил да направи невъзможното, само и само ние да живеем добре. И така се стигна до онази... лудост.

Андроидът върна снимката. Речникът на андроидите не предвижда думи за водене на празен разговор.

– Това е една... прекрасна снимка.

– Благодаря ви – жената я притисна до гърдите си и наведе глава. – Това е едничкото нещо, което ми остана от него. – Върна я бързешком на обичайното ѝ място в центъра на масата и се обърна към десетгодишния хлапак, който нахлу в стаята, крещейки:

– Тими каза, че е видял един андро, който... – и се спря. Май Бьозман се изчерви:

– Моля да ме извините, заради сина ми. Много добре знае, че не бива да използва тази...

– Не се безпокойте – андроидът опита една усмивка. – Слушал съм и по-лоши думи.

– И все пак, моля да ме извините. Та вие сте приятел на баща му! О, Боже, и аз не ви поканих да седнете. Моля, заповядайте... Кажете ми, моля, защо дойдохте?

Детето не скриваше възбуждението си. Андроидът седна спокойно, но предпазливо на най-здравия стол.

– Вие познавате баща ми? Вие сте били там, с него? Разкажете, как се случи всичко? – момчето се облегна на масата с брадичка между юмручетата, и така се протегна напред, сякаш искаше да изпие новините от устата на андроида. Май Бьозман също седна, загледа го в упор и той разбра, че беше дошъл моментът и че нейното желание беше така силно, че бе забравила дори за сина си. Най-добре беше, следователно, да разкаже всичко и веднага. Или поне онова „всичко“, което можеше да разкаже.

– Вие знаете, че се беше маскирал като андро – погледна детето и то наведе глава – доколкото поне беше по силите му. Представи се в Бюрото за настаняване на безработни, успя да измами всички и да подпише договор за работа. Естествено, истинските андроиди го разкриха много скоро. – Спомняйки си миналото, андроидът избухна в смях. После замръзна при вида на изражението, което придобиха съпругата и синът. – Беше смешно, повярвайте, беше смешно да го гледаш как се напруга, как издува мускули само и само да бъде наравно с тях и да работи колкото тях. И така, от нужда за забавления и от състрадание, андроидите се помъчиха да го прикрият, но не успяха. Шефът на бригадата го откри и изпрати доклад до дирекцията на дружеството. Дружеството направи

необходимото, за да анулира договора и го заплаши, че ако не върне аванса, който бе дал вече на вас, ще го съди за изнудване.

Гласът на Май Бьозман прозвуча едва доловимо.

– Никога не съм знаела това...

– Изобщо не се стигна дотам. Андроидите обявиха стачка. Дружеството бе принудено да отстъпи, но извърши това елегантно... На шефа на бригадата бе наредено да убие Дан с работа.

Май сложи ръка на устата си. Андроидът се усмихна:

– Не беше вече необходимо. Той все повече слабееше и вече не можеше да се сравнява с андроидите от веригата астероиди Марс-Юпитер. Momче, мисля, че знаеш за какво става дума. Трябваше да съединим астероидите в една единствена огромна топка, да я шлифоваме, да направим нова планета. Новата планета „Земя“ заради нас, заради хората, заради... човека... за да има нова опора в слънчевата система. Направихме я. Ако погледнеш нагоре, момче, ще видиш да свети новата Вечерница, нашата Ю-Март.

Очите на момчето блестяха като звезди.

– Опасна работа, а? – Андроидът се усмихна. – Прав си, Джони, колкото се увеличава и сгъстява масата, толкова по-голяма става и гравитационната сила. „Събирането“ на масата трябваше да се извършва все по-бързо и с все по-голям риск, защото планетата-лавина привличаше все повече отломки и частици. Беше нещо като огромен стар дънер, но нашата цел бе не да го отсечем, а да го накараме да израсне и даде фиданки. Трябваше обаче да внимаваме да не ни оплете завинаги в неговия гъсталак. –

Андроидът бе съвсем сериозен. – Това е, което се случи на баща ти, Джони. Не бе достатъчно пъргав, за да се измъкне.

Май Бьозман потрепери и простена, макар че правеше върховни усилия да се овладее.

– Смазан! – тя стана и прегърна сина си.

– Беше ужасно. Невиждано. Не намериха нищо... от него. – Жената запуши уши.

– Стига!

– Извинете.

– Не се извинявайте. Кошмарно е, но съм доволна, че го узнах. Дружеството винаги ни даваше само бегли и безстрастни сведения.

Андроидът се разсмя:

– Дружеството! О, ние добре го познаваме, това Дружество! – после стана и извади кочан чекове. – Вземете, това е социалната осигуровка на Дан. Всъщност за това и дойдох.

Жената погледна цифрата и очите ѝ разцъфнаха като дървесни пъпки.

– Толкова много... Но как... Как е възможно?

– Не се безпокойте. Всичко е напълно законно.

– Не мога да повярвам. Сега... Джони би могъл... – тя млъкна и се строполи на стола. Андроидът се почувствува неловко.

– Освен това ще получите и застраховка...

– Но нали Дружеството заяви че...

– Вярно, касае се за злоупотреба с правата на работника. Разрешихме и този проблем. Ние имаме силен профсъюз.

– Просто не знам какво да ви кажа.

– Просто не казвайте нищо! – усмихна се Андроидът.

– Мога ли да направя нещо за вас – прошепна жената. – Искам да кажа, ако нещо ви харесва, аз...

– Нищо, благодаря. Трябва да тръгвам.

– Непременно ли трябва веднага...

Май изглеждаше облекчена.

– Да, непременно. В Космоса винаги има работа и то неотложна. Да космозираме Космоса – това е нашият девиз!

– Тогава, благодаря ви, че дойдохте и... за всичко.

– Няма защо.

Жената и детето представляваха една действително прекрасна гледка, застанали прегърнати на прага на къщата, но андроидът не се обърна дори когато долови шепота на момчето: „Откъде накъде ще знае името ми?!“ – и на майката: „Вероятно, баща ти му е говорил за тебе“ – „О-о-о, така ли, а аз мислех...“

Андроидът влезе в бара, където игривата музика погъделичка приятно кожата му, облегна се на тезгяха и си поръча питието „Грижи, марш!“ Огледа се. Най-обикновена чакалня, като всички чакални в Космоса. После видя приятелите си.

– Какъв ли ефект може да се получи, когато един човек види след всичко това жена си и сина си, а, Дан? – но другият андроид го ритна така силно, че смачка блестящата надбедрена ламарина на любопитния. Ала Дан като че не забеляза нищо, явно не бе чул и въпроса. След време погледна с признателност двамата. Те му бяха спасили живота, бяха му купили протези и всички останали необходими части, направили го бяха перфектен, почти като тях. Пресуши питието на един дъх.

– О, да, всичко мина добре – направи знак да му наляят и се опря тежко о тезгяха. – Кажи, какво говорят в Бюрото? Къде ли ще ни запратят този път?

Спасителен отряд

Научно-фантастичен разказ

Артър Кларк

Кой е виновен? Вече трети ден Алверон се връщаше на този въпрос и не можеше да намери отговор. Ако беше син на народ с не толкова изтънчена или по-малко чувствителна душа, той не би се измъчвал толкова, би се задоволил с това, че никой не може да бъде отговорен за превратностите на съдбата.

Екипажът не знаеше нищо. Даже и на Ругон, неговия най-добър приятел и заместник-капитан на кораба, бе известна само част от истината. Но до осъдения свят оставаха по-малко от милиард мили. След няколко часа щяха да се приземят на Третата планета.

Алверон прочете отново заповедта на Базата, след това с движение, неуловимо за човешкото око, натисна бутона „Обща тревога“. В дългия една миля кораб на Галактическия патрул К-9000 представителите на много народи прекъснаха за момент работата си, за да чуят какво ще каже капитанът.

– Знам, че всички искате да разберете – каза Алверон, – защо ни наредиха да преустановим обиколката и с такава бързина да се отправим към тази област в Космоса. Навярно много от вас се досещат какво значи едно такова преориентиране. Нашият кораб извършва последния си рейс – вече шестдесет часа генераторите работят с пълна мощност. Ще бъде добре, ако успеем да се върнем в Базата, въпреки състоянието на двигателите ни.

Приближаваме се към слънце, което скоро ще избухне като нова звезда. Експлозията ще стане след седем часа, плюс-минус един час. За изпитания, в най-добрия случай, ни остават четири часа. Всичките девет планети са осъдени на унищожение, но само на Третата съществува цивилизация. Това бе установено едва преди няколко дена. На нас се падна нерадостната мисия да установим контакт с тази осъдена цивилизация, и ако е възможно, да спасим част от нея. Знаем, че с един кораб и за толкова кратко време ние не можем да направим почти нищо. Но до началото на експлозията никой друг кораб на Галактическия патрул не може да стигне до този край на Вселената.

Замълча и в огромния кораб, който се носеше безшумно към непознатия свят, легна тежко мълчание. Алверон знаеше за какво мислят неговите другари и реши да отговори на техния неизказан въпрос.

– Вие сигурно се питате, как сме могли да допуснем такава катастрофа, най-голямата, която познаваме. Едно мога да кажа абсолютно сигурно: Галактическият патрул не е виновен. Знаете, че с нашия флот от дванадесет хиляди кораба ние можем да изследваме всяка от осемте милиарда слънчеви системи на Галактиката веднъж на милион години. По-голямата част от световите малко се променят за толкова кратко време. Преди около четиристотин хиляди години патрулният кораб К-5060 е проучвал планетите от системата, към която сега отиваме. Никъде не са били открити разумни същества. Третата е гъмжала от животни, а други две някога са били населени. Както обикновено, капитанът на кораб К-5060 е направил необходимите изследвания и времето за

следващото посещение на тази система е било определено след шестстотин хиляди години.

Но непосредствено след споменатото изследване, за невероятно кратко време, се е появил разумен живот. Първата му проява са били непознатите радиосигнали, уловени от планетата Кулат в системата X 29, 35, Y, 34, 76, 76, 2, 27, 93. Открили са мястото, където се излъчват сигналите: планетата, към която сега отиваме. Разстоянието от Кулат до нея е двеста светлинни години, значи радиовълните са пътували два века. С други думи, най-малко двеста години на тази планета съществува цивилизация, която е овладяла техниката на електромагнитните вълни и всичко останало, свързано с тях.

Веднага било извършено телескопно изследване на системата. Потвърдено било, че слънцето е нестабилно и е в стадий пред превръщане в нова звезда. Всеки миг експлозията можела да започне или дори да е започнала, докато радиовълните са летели към Кулат. Било е необходимо известно време, за да се насочат мощните локатори на Кулат към системата. Те показали, че експлозия все още няма, но до началото ѝ остават само няколко часа. Ако Кулат беше малко по-отдалечен от това слънце, ние никога нямаше да узнаем, че там е съществувала цивилизация.

Председателят на Кулат веднага се свързал със Сектора на Базата и на мен ми наредиха незабавно да се отправим към тази система. Нашата задача е да спасим някой от жителите от тази планета, ако, разбира се, ги заварим живи. Все пак ние предполагахме, че цивилизацията, която познава

радиоизлъчванията, може да се защити от повишаването на температурата.

Нашият кораб и два помощни космични модула ще изследват, всеки по отделно своята част от планетата. Капитан Торкай ще управлява модул АА-1, а капитан Орострон – модул VК-2. Ще имате на разположение по-малко от четири часа. Трябва да се върнете на кораба навреме. Ако някой закъснее, отлитаме без него. Двамата капитани ще получат подробна информация в навигационното отделение на кораба.

Това е всичко. След два часа навлизаме в атмосферата.

* * *

На планетата, която все още се наричаше Земя, гаснеха последните езици на пламъците: нямаше вече нищо, което би могло да гори. От гъстите гори, които буквално я покриваха, след като бе минала ерата на градовете, бяха останали само пепелища и техният дим още се виеше към небето. Но злокобната минута още не бе настъпила, камъните не бяха започнали да се топят. През мъглата неясно се виждаше планина, но нейните контури не говореха нищо на наблюдателите от космическия кораб. Картите, с които разполагаха, бяха от преди няколкото ледени периода и катастрофални потоци.

Докато К-9000 се промъкваше покрай Юпитер, стана ясно, че в тези полугазови океани въглеродород, които клокочеха под сияйната светлина на Слънцето, не може да има никакъв живот. Марс и другите планети останаха по-настрана, а тези, които се намираха най-близо до Слънцето, вече почваха да се топят. Командирът си помисли, че трагедията на непознатата раса навярно е завършила.

Дълбоко в душата си смяташе, че така все пак е по-добре. Корабът можеше да вземе няколкостотин от тях, а мисълта за подбора им измъчваше Алверон.

В навигационното отделение влезе Руган, началник-връзка и заместник-командир на кораба. През изминалия час той напразно се бе опитвал да улови сигнали от Земята.

– Закъснели сме – съобщи уморено той. – Опилах цялата зона, но чух само нашата станция и програми от Кулат, стари двеста години. В тази система не е останал никакъв източник на радиовълни.

С невероятна лекота, непозната за двуногите същества, Руган отиде до огромния видеоекран. Алверон чакаше. Думите на Руган не бяха неочаквани за него.

Цяла стена на отделението за навигация се заемаше от екрана. Огромният черен правоъгълник създаваше усещането за бездънна дълбочина. Трите образувания на Ригоновото пипало, неподходящи за тежка работа, но незаменими при бързи манипулации, преминаха по командното табло и на екрана блеснаха хиляди точки. Той продължи да задвижва ръчки и бутони, докато звездният рой се отдръпна настрана и отстъпи място на слънцето.

Жител на Земята не би познал този чудовищен диск. Повърхността му бе покрита със сиво-сини облаци, през които се прокрадваха езиците на пламъците.

– Намирам – каза Риган, – че астрономът ни е осигурил ясна картина. И все пак...

– Не бързайте, нищо не ни застрашава – увери го Алверон. – Разговарях с обсерваторията на Кулат и те отново провериха

нашите данни. Щом са ни казали, че началото е определено с точност до един час, това трябва да се разбира така: разполагаме с един час в резерв и въпросът е ще съумеем ли да го използваме или не.

Погледна към пулта за управление.

– Време е да навлезем в атмосферата. Моля ви, насочете екрана пак към планетата. Започваме.

* * *

На полукълбото, над което Орострон водеше своя модул, бе нощ. Както и Торкай, той трябваше да фотографира, да извършва измервания и да ги съобщава на кораба-майка. На малкия патрулен летателен апарат нямаше място за пътници и прецизна апаратура. Ако Орострон срещнеше същество от тази планета, веднага трябваше да извика К-9000. За преговори нямаше да има време. В краен случай спасителите щяха да употребят сила; обясненията щяха да дойдат след това.

Опустошената повърхност под тях се къпеше в странна трепкаща светлина: над половината планета се простираше мощно полярно зарево. Но фигурите на екрана не зависеха от осветеността и Орострон ясно виждаше голи места, които, както изглеждаше, никога не бяха познавали живот.

Помощният кораб се движеше в ураган, когато изведнъж каменната пустиня сякаш се отдръпна. Напред, забола върхове в облаците дим, се простираше планинска верига. Орострон насочи локатора към хоризонта. В същия момент на екрана в неочаквана близост се появиха планини. Насочи кораба рязко нагоре. Трудно е да се намери по-негостоприемно място. Какъв живот може да има

тук? Дали да промени курса? Реши да продължи в същото направление и след пет минути бе възнаграден.

Далеч под него се появи изравнен от човешка ръка връх. Разкрачила широко крака върху платото се издигаше сложна конструкция от метални носачи, на която бяха монтирани различни апарати. Орострон спря кораба, а след това бавно го спусна надолу.

– Това ми прилича на обсерватория – промърмори той. – Виждали ли сте нещо подобно?

Клартен, същество с много пипала, от мъглявината в края на Млечния път, изказа друга хипотеза:

– Това са апарати за връзка. Огледалата приемат електромагнитните вълни. Виждал съм такива апарати на стотици планети. Може би това е точно тази станция, чиито радиосигнали са приети на Кулат, но не съм сигурен, тъй като обхватът на такива големи огледала е много тесен.

– Сигурно затова Ругон не можа да улови никакви импулси, когато приближавахме планетата – додаде Хансур-2, един от „двойниците“ от Тхаргок.

Орострон не се съгласи с него.

– Ако това е радиостанция, създали са я за междупланетна връзка. Погледнете накъде са насочени огледалата. Никога не бих повярвал, че цивилизация, която едва от две столетия познава радиовълните, може да пресече космическите далечини. На моята цивилизация за това бяха необходими шест хиляди години.

– Ние го постигнахме за три хиляди – каза кротко Хансур-2, изхитряйки се да изпревари своя двойник с няколко секунди.

Клартен замахна с пипала. Докато останалите разговаряха, той беше включил автоматичния приемник.

– Слушайте!

В кабината отекне продрано писукаме. Тонът на звука непрекъснато се изменяше, имаше някаква система, но какъв бе нейният смисъл?

Всички слушаха внимателно няколко минути, след което Орострон каза:

– Това не може да бъде говор! Никое живо същество не може да говори толкова бързо.

Хансур-1 бе дошъл до общото заключение.

– Това е телевизионна програма... Какво мислите вие, Клартен?

Клартен беше на същото мнение.

– Да, но всяко огледало излъчва своя програма. Интересно за кого? Може би за някоя друга планета от тази система. Това може бързо да се провери.

Орострон извика К-9000 и извести за откритието. Ругон и Алверон бяха много възбудени и веднага се консултираха с астрономите-специалисти.

Резултатът беше неочакван и обезкуражаващ. Нито една от останалите девет планети не беше в обсега на излъчените сигнали. Изглежда огромните огледала бяха насочени към Космоса съвсем произволно. Заключението можеше да бъде само едно и пръв го изказа Клартен.

– Имали са междупланетна връзка – обясни той, – но станцията сега е изоставена и никой вече не направлява нейното излъчване.

– Добре. Сега ще изясним всичко – каза Орострон. – Кацаме.

Корабът се спусна плавно, най-напред на нивото на огромните метални огледала, след това още по-ниско – върху каменната основа. На сто ярда от него се издигаше бяла каменна сграда. Тя нямаше прозорци, а само много врати на стената, обърната към тях.

Гледайки как неговите приятели обличат защитните облекла, Орострон съжали, че не може да отиде с тях. Но някой трябваше да остане и да поддържа връзка с кораба-майка. Такава беше заповедта на Алверон и тя трябваше да се изпълнява. Никога не можеш да знаеш какво те очаква на планета, на която стъпваш за пръв път, а особено при такива условия.

Тримата изследователи излязоха от преходната камера и регулираха антигравитационното поле на костюмите си. След това малкият отряд се отправи към сградата: всеки се придвижваше така, както беше свойствено на неговия народ. Отпред вървяха двойните Хансур, след тях Клартен. Неговият гравитационен уред не функционираше добре. Той изведнъж падна, предизвиквайки смях у другарите си. Орострон видя как тримата за миг се спряха до най-близката врата, след което я отвориха и изчезнаха.

Призовавайки на помощ цялото си търпение, Орострон чакаше, докато наоколо бушуваше бурята, а на небето все по-ясно светлееше зората. В определеното време повика кораба-майка и чу краткото потвърждение на Ругон за приемане. Би било интересно да узнае какво прави Торкай на другото полукълбо, но с него не можа да установи връзка през гръмотевиците на слънчевата буря.

Клартен и Хансур скоро се увериха, че предположенията им са верни. Това е била радиостанция, сега напълно изоставена. От огромната зала няколко врати водеха в неголяма стая. В главното

помещение се виждаха апарати, върху стотиците пултове блестяха лампички, светлееха решетките на огромни радиолампи, които образуваха непрекъснат калейдоскоп. На Клартен всичко това не направи никакво впечатление. Първият апарат, който сътвориха неговите сънародници, отдавна бе станал музейна рядкост, стара няколко милиарда години. Народ, който едва от няколко века познава електрическите машини, не може да бъде съперник на онези, които са открили електричеството още в началото на сътворението на планетата Земя.

Отрядът не се задържа дълго в запустялата радиостанция. Тук не можеха да научат нищо повече; освен това те не търсеха научни достижения, а живи същества. След няколко минути помощният кораб излетя от платото и се отправи към равнината, която вероятно се простираше зад планината. До изтичане на срока оставаха още три часа.

Петнадесет минути по-късно видяха един град. Той се простираше по дължината на река, от която бе останало само пресъхнало корито. Нямаше съмнение, че градът е напуснат. А да проверяват всеки дом, нямаха време – оставаха им само два часа и половина. Орострон спусна модула пред най-голямото здание. Предположиха, че ако някой е решил да се запази от стихията, ще потърси спасение в най-солидната сграда, където би могъл да остане най-дълго.

Нито дебелите стени, нито вътрешността на планетата би могла да спаси някого от катаклизмите. И ако този народ се е преселил на някоя друга планета, смъртта се е отложила само с няколко часа, докато огнените вълни стигнат края на Слънчевата система.

Откъде можеше да знае Орострон, кога хората са напуснали града: преди няколко дена или седмици, а може би преди повече от един век? Градската култура, която бе преминала през толкова стадии, беше осъдена, когато хеликоптерите станаха универсално транспортно средство. След няколко десетилетия, хората бяха разбрали, че за броени часове могат да стигнат до който и да е край на земята и се бяха върнали в полетата и горите, за които винаги бяха тъгували. Новата цивилизация, която разполагаше с машини и енергия, за каквито човечеството по-рано не е могло и да мечтае, беше напуснала стоманените и бетонни стени, които от векове подтискаха хората.

Запазени били градове – центрове на науката, управлението и забавленията, а останалите опустявали.

Докато Орострон чакаше на командния кораб, неговите приятели минаваха през безкрайни коридори и зали, правейки безбройни снимки, които не можеха да им кажат нищо за съществата, живели по-рано тук. Библиотеката, залите за заседание, хилядите служебни помещения – всичко това беше празно, навсякъде покрито с дебел слой прах. Ако пришълците не бяха видели радиостанцията на високото плато, биха помислили, че тази планета отдавна вече е мъртва.

Обхванат от досадата на дългото чакане, Орострон се опитваше да отгатне къде е могъл да отиде този народ. Може би предвиждайки близкия край, жителите са извършили колективно самоубийство? А може би са изградили огромни скривалища в недрата на планетата и сега са някъде под неговите крака в очакване на смъртта?... Навярно той никога няма да узнае това.

Орострон с облекчение забеляза, че вече е време за връщане. Скоро ще узнае какво е направила експедицията на Торкай. С нетърпение чакаше по-скоро да се отправят към кораба-майка, тъй като с всяка минута се чувствуваше все по-неспокоен. Питаше се: „Ами ако астрономите от Кулат са сгрешили?“ Щеше да се успокои едва когато види около себе си познатите стени на кораба К-9000. Най-добре ще е да се отдалечат колкото може повече от това злокобно слънце.

Щом спътниците му влязоха в кабината, Орострон издигна помощния модул и взе курс към К-9000. След това попита другарите си:

– Какво открихте?

Клартен извади свито на руло платно и го разгъна.

– Ето как са изглеждали – каза той. – Двунози, само с две ръце, но въпреки това са се справяли добре. Имали са само две очи, винаги само на предната част на тялото. Имали сме щастие, това сигурно е единственият запазен предмет.

Старинният портрет ги гледаше хладно, докато те внимателно го разглеждаха. Ирония на съдбата – запазило се бе онова, което никога не е представлявало никаква ценност. Когато градът се е евакуирал, никому не е дошло на ум да вземе портрета на кмета Джон Рихардс (1909-1974). Цели сто и петдесет години върху него бе падала прах, докато далеч от старите градове се е развивала цивилизация, непозната на нито едно от по-ранните общества.

– Това е всичко, което намерихме – продължи Клартен. – Както изглежда, градът е напуснат преди много години. Страхувам се, че

експедицията ни претърпя неуспех. Ако са останали живи същества, те отдавна са се скрили и ние не сме в състояние да ги открием.

Командирът бе принуден да се съгласи.

– Задачата е неосъществима – потвърди той. – Ако имаме на разположение няколко седмици, а не няколко часа – всичко би било друго. Кой знае, може би скривалищата им са под океана. Ние изобщо не сме мислили за това.

Поглеждайки апарата, Орострон коригира курса.

– След пет минути ще сме на кораба-майка. Може би Торкай е намерил нещо.

К-9000 летеше на височина няколко мили над облечения в слънце континент. Орострон приближи модула. До контролното време за отлитане оставаше половин час. Умело въведе помощния кораб в отделението за излитане и приземяване и след това всички преминаха в кораба-майка.

Очакваха ги. Това беше в реда на нещата. Между другото, Орострон веднага забеляза, че това не беше само от любопитство. Никой още не бе казал дума, а той вече знаеше, че се е случило нещо.

– Торкай не се е върнал още. Изгубил е отряда си, трябва да му помогнем. Да отидем в отделението за навигация.

* * *

В началото Торкай имаше по-голямо щастие от Орострон. Летя докато стигна до голямо езеро. То бе образувано неотдавна – едно от последните творения на човешките ръце. Преди по-малко от сто години тук се простирала пустиня. И след няколко часа отново ще бъде пустиня: водата бе почнала да клоkochи и към облаците се

вдигаха кълба пара. Но парата още не можеше да скрие красотата на големия бял град, който се издигаше на брега.

На края на платото, където се спусна Торкай, стояха грижливо подредени летателни апарати. Примитивни механизми, но бяха построени изкусно. Нямаше никакъв признак на живот, който да показва, че жителите са някъде наблизо.

Тримата спътници на Торкай вече бяха излезли от ракетата. Начело на отряда бе застанал най-старият по звание и възраст. Чинандри, както и капитанът на кораба-майка Алверон, се бе родил на една от прастарите планети на Средното слънце. С него вървеше Аларкен – представител на най-младия народ в Космоса, който – кой знае защо – много се гордееше с това. Третият член бе жител от системата Паладор, безименен, както целия му род, тъй като бе лишен от индивидуалност и представляваше само тяло, зависещо изцяло от съзнанието и съвестта на своя народ. Макар че сънародниците му отдавна се бяха разпилели по Галактиката да изучават непознати светове, неразривна връзка ги свързваше здраво, като че ли бяха едно живо тяло.

Когато говореше, представителят на Паладор употребяваше само едно местоимение – ние. В езика им не можеше да съществува първо лице, единствено число.

Огромната врата на великолепната сграда беше здраво заключена, но с нея можеше да се справи всяко дете. Чинандри без да губи време повика по предавателя си Торкай. След това тримата се отдръпнаха настрана, а командирът спусна кораба на необходимата позиция. Мигновен блясък с яркочервен пламък, който беше на границата на видимия спектър – и вратата изчезна.

Камъните на стената все още светлееха нажежени, когато малкият отряд влезе в сградата, осветявайки пътя си със специални батерии. Но батериите се оказаха ненужни. Огромната зала, в която се озоваха, беше осветена с многобройни лампи. В единия ѝ край се отделяше дълъг коридор, а точно пред тях широка стълба водеше към горния етаж.

За секунда Чинандри се поколеба. След това реши, че е все едно на коя страна ще тръгнат и поведе групата след себе си по коридора.

Усещането, че някъде наблизо има живот сега стана посезаемо. Струваше им се, че всеки момент ще срещнат някой жител на планетата. Ако се отнесяха неприятелски (за което не можеха да им се сърдят), ще се наложи да употребят парализатори.

Влязоха в следващото помещение. Въздъхнаха с облекчение – тук имаше само машини, редица машини, неподвижни и неми. Стените, които се губеха в далечината, бяха съставени от метални сандъци. И нищо друго – само тези сандъци и тайнствените машини.

Аларкен, винаги най-любопитният от тримата, вече разглеждаше сандъците, които се състояха от хиляди тънки, но много здрави плочи, с голям брой отвори с различна големина. Паладорецът взе една плоча, а Аларкен снимаше интериора в крупен план. После отминаха по-нататък. Огромната зала, едно от чудесата на този свят, не им говореше нищо. И ниции очи няма да видят повече тези чудни, изглеждащи като живи, полуавтоматични апарати и петте милиарда перфокарти, върху които бяха отбелязани всички данни за всеки жител на планетата.

Беше очевидно, че тази сграда е напусната неотдавна. Още по-възбудени, тримата влязоха в следващото помещение. Видяха огромна библиотека с хиляди книги по безбройните лавици. Тук – откъде можеха да знаят те това – се пазеха всички закони, които хората някога бяха създали.

Чинандри преценяваше какво да предприемат по-нататък, когато Аларкен обърна вниманието върху една полица на около метър от тях. За разлика от останалите тя беше наполовина празна, а на пода, като че някой в бързината ги е изпуснал, се бяха разпилели купчина книги. Нямаше съмнение – тук до скоро е имало някой. Чувствителните сетивни органи на Аларкен ясно разпознаха следи по пода, които неговите другари не можеха да видят. Той даже различи отпечатьци от стъпала, но не знаейки нищо за жителите на този свят, не можеше да определи накъде водят те.

Усещането за близост с живи същества стана още по-силно, но усещане за близост във времето, не в пространството. Аларкен изрече на глас това, което мислеха всички:

– Сигурно книгите са били много ценни и някой се е опитал да ги спаси в последната минута. Това значи, че някъде съвсем наблизо има скривалище. Ако потърсим малко, сигурно ще открием някакъв знак, който ще ни насочи към него.

Чинандри беше съгласен, но Палидореца не беше въодушевен.

– Даже и да има право, Аларкен – каза той, – скривалището може да бъде на което и да е място на планетата, а ние имаме на разположение само два часа. Но не бива да губим време, ако искаме да спасим някого.

И отрядът отново тръгна напред, спирайки само за миг, за да погледне някоя интересна книга. Може би щяха да послужат на учените от Базата, но кой знае дали можеха да бъдат преведени. Установиха, че сградата се състои от отделни стаи, които до скоро са били обитаеми. Всички бяха подредени и чисти, само в две цареше страшен хаос. Съвсем ги озадачи една стая – съдейки по всичко – някакъв кабинет, която беше напълно опустошена. По нея бяха разхвърлени хартии, мебелировката изпочупена, а отвън, през разбитите прозорци, нахлуваше дим.

Чинандри не издържа.

– Може би тук е вилняло някакво ранено животно! – извика той, нервно стискайки с ръка парализатора.

Аларкен не каза нищо. Отговори му само с необичаен звук, който на езика на неговия народ се смяташе за смях. Мина не малко време преди да бъде в състояние да обясни какво толкова го е развеселило.

– Не мисля, че това е направено от животно – каза той. – Обяснението е много просто. Представете си, че цял живот сте работили в една стая и година след година сте изписвали купчини хартия. И изведнъж ви съобщават, че вие трябва да напуснете всичко това завинаги, че вашата работа е свършена и вие няма да видите нищо от това, над което сте работили. Нещо повече, тук вас никой няма да ви замести. Край, точка. Как бихте постъпили вие, Чинандри?

Чинандри размисли няколко секунди.

– Навярно бих наредил всичко, след което ще си отида. Нима не видяхме същото в другите стаи?

Аларкен отново се усмихна.

– Не се съмнявам, че би постъпил така. Но има същества с друга психика. Мисля, че създанието, което е направило това, щеше да ми бъде симпатично.

Той се ограничи с това, че неговите спътници известно време си блъскаха главите над думите му; след това ги забравиха.

Изследователите се учудиха, когато Торкай им заповяда да се връщат. Беше събрана много информация, но не намериха нищо, което да ги доведе до нещастните жители на този необикновен свят. Това беше удивителна загадка, която никога нямаше да бъде разрешена. Оставаха по-малко от четиридесет минути до отлитането на K-9000.

Бяха изминали половината от обратния път, когато забелязаха полукръгъл вход, водещ към вътрешността на земята. Архитектурният му вид се различаваше от всичко видяно, а подът особено ги зарадва: техните многобройни крака се бяха уморили от мраморните стъпала, които само двуноги същества можеха да направят в такова изобилие. Чинандри се беше измъчил най-много: обикновено се движеше на дванадесет крака, но можеше в краен случай да тича и с двадесет, макар че досега никой не бе видял това.

Отрядът застана като вкаменен и гледайки в тунела, мислеше само за едно: „Вход към вътрешността на Земята!” На другия край могат да намерят жителите на тази планета и поне някой от тях да бъде спасен от гибел. Има още време да се извика на помощ кораба-майка.

Чинандри повика командира и Торкай спря кораба над тях. Може би нямаше да имат време да преминат по всички тези коридори, но нямаше и да се загубят, тъй като целият лабиринт бе ясно врязан в съзнанието на Паладореца. Ако стане необходимо, Торкай с експлозив щеше да им пробие директен път през всичките дванадесет етажа. Но не – те веднага щяха да изяснят какво се крие в края на тунела.

Разбраха това след тридесет секунди. Тунелът завършваше с необикновено цилиндрично помещение с разкошни меки фотьойли покрай стените. Друг вход нямаше, освен през тунела, по който бяха дошли и на Аларкен му трябваше време, за да разбере за какво служи тази кабина. За съжаление нямаше време да се занимава с това. Викът на Чинандри наруши потока на мислите му. Аларкен рязко се обърна и забеляза, че стената зад тях безшумно се затваря.

Дже минутният страх не попречи на Аларкен с удоволствие да си помисли: „Които и да са те, разбирали са от автоматика“.

Пръв заговори Паладореца. Посочи с пипала креслата.

– Ние мислим, че най-добре ще е да седнем – предложи той. Груповата мисъл на жителите на Паладор вече бе анализирала създалата се ситуация и знаеше какво ще последва.

Не чакаха дълго. От решетката на тавана се чу тих звук и за последен път в историята на Земята отекна безжизнен, но все пак човешки глас от магнетофонна лента. И макар че думите им бяха непознати, тримата, разбраха техния смисъл.

– Моля ви, назовете станцията на която искате да отидете и заемете места!

В същото време светна надпис върху една от стените. Видяха електрическо табло с около десет кръгчета, подредени в една линия. Над всяко кръгче имаше надпис, а до надписа – два бутона с различни цветове.

Аларкен погледна въпросително своя командир.

– Не пипайте нищо – каза Чинандри. – Може би вратата ще се отвори сама.

Сгрещи. Инженерите, които бяха построили това автоматично метро смятаха, че всеки, който влиза във вагона, знае къде иска да слезе. Ако пътникът не избере нито една от станциите, значи отиваше до края.

Отново пауза: автоматичната линия чакаше команда от вагона. За тези тридесет секунди пришълците можеха да отворят вратата и да излязат, ако знаеха как да направят това. Но те не знаеха и машината, съобразена с човешката психология продължи да действа.

Ускорението не беше особено голямо; меката обивка на креслата служеше не за защита, а за удобство. Само едва забележимата вибрация говореше за бързината, с която се спускаха през дълбините на земята без да знаят колко ще трае това. А след тридесет минути K-9000 се отдалечи от тази слънчева система.

Във вагона тежеше тишина. Чинандри и Аларкен напрегнато размишляваха. Размишляваше и Паладореца, макар и по свой начин. Проблемът за индивидуалната смърт не стоеше пред него, затова гибелта на един значеше за колективния разум това, което за човека беше загубата на един косъм от главата. Но той разбираше положението на Аларкен и Чинандри и искаше да им помогне.

Посредством предавателя си Аларкен се свърза с Торкай; сигналът беше слаб и се губеше. Набързо разказа за случилото се. Торкай се движеше по техния сигнал над Земята, докато в недрата ѝ тримата му приятели пътуваха срещу неизвестното. Едва сега осъзнаха, че вагонът се движи със скорост около хиляда мили в час. А след това чуха от Торкай още по-неприятната новина – бързо се приближават към морето. Докато над главите им беше земя, имаше макар и малка надежда машината да спре и те да се измъкнат. Но навлязат ли под океана, всички улове и машини на кораба-майка няма да могат да ги спасят. По-добра клопка не можеше да се измисли.

Чинандри внимателно разглеждаше електричното табло. Едва сега разбра предназначението му. Между линиите, които съединяваха кръгчетата, се плъзгаше лека светлина. Беше достигнала на половината път до първата станция.

– Ще натисна един от тези бутони – каза Чинандри накрая. – Нищо лошо няма да се случи, а може би нещо ще разберем.

– Съгласен съм. От къде да започнем?

– Има по два бутона и може би като начало ще сгрешим. Навярно единият задвижва вагона, а другият го спира.

Аларкен не вярваше много в успеха.

– Вагонът тръгна сам, нищо не сме натискали – каза той. – Страхувам се, че кабината е напълно автоматична и не може да се управлява от тук.

Чинандри не беше съгласен с него.

– Тези бутони очевидно са свързани със станцията. Защо ще са поставени в кабината, ако не, за да я спират. Същността на проблема е да изберем верния бутон.

Неговото обяснение беше логично и вярно. Кабината можеше да се спре на всяка пътническа станция. Пътуваха само около десет минути и всичко щеше да е наред, ако можеха да се измъкнат от тук. Но не успяха. Чинандри не натисна нужния бутон. Светлата точка, без да изменя бързината си, пресече осветеното кръгче. Същевременно прозвуча и гласът на Торкай от помощния кораб.

– Минахте под града и продължавате в посока към морето. Следващата спирка е след хиляда мили.

Алверон губеше надеждата да открият някакъв живот на тази планета, К-9000 беше претърсил повече от половината земно кълбо, спускайки се съвсем ниско, за да привлече внимание. Но Земята като че ли беше мъртва.

Ругон му съобщи за нещастиято. Корабът-майка прекъсна безсмисленото търсене и се впусна към океана, над който помощният модул следваше пътя на подземната кабина.

В същото време Аларкен и Чинандри, заточени дълбоко под дъното на океана, бяха усилили до край предавателите си. Петнадесет минути не са толкова много, когато трябва да направиш равностметка на делата си. Добре е, ако успееш да кажеш прощални думи, които в такъв момент ти се струват по-важни от всичко останало на света.

Паладорецът размишляваше застанал неподвижно. Аларкен и Чинандри, замислени за съдбата си, го бяха забравили. Изненадаха

се, когато внезапно чуа да се обръща към тях със странния си равнодушен глас:

– Предполагаме, че вземате определени мерки за предстоящата ви гибел. Излишно е. Капитан Алверон се надява да ни спаси, ако успеем да спрем кабината веднага щом стигнем до сушата.

В първата минута Чинандри и Аларкен бяха много учудени, за да могат да отговорят. След известно време Аларкен запита:

– Откъде знаеш това?

Абсурден въпрос! Веднага съобрази, че на К-9000 се намираха паладорци: беше естествено техният спътник да знае какво става на кораба-майка. Без да чака отговор Аларкен продължи.

– Алверон няма да направи това! Много е рисковано!

– Няма никакъв риск – отвърна Паладореца. – Ние му казахме какво трябва да предприеме. Много е просто.

Аларкен и Чинандри с възхищение гледаха приятеля си: разбраха какво се е случило. В критични моменти отделните елементи, изграждащи съзнанието на Паладор, можеха да действуват съгласувано, като единен мозък. И се получаваха ум, който нямаше равен на себе си в целия Космос. Няколкостотин или хиляда елемента можеха да решат каквато и да е задача. Много рядко беше необходимо съвместното действие на милиони единици, а през цялата история бяха познати само два случая, когато милионите единици съвест на Паладор се свързаха в една непрекъсната верига, за да отклонят опасността, надвиснала над целия народ. Разумът на Паладор беше един от най-мощните в Космоса и макар че рядко прибегваха до пълната му мощ, мисълта, че той съществува даваше голяма сигурност на другите народи.

„Колко ли от тях са се обединили за решаването на този проблем? – питаше се Аларкен. – И защо Паладор се е заел с тази, в основата си без значение, задача?”

Нямаше никой, който би могъл да отговори на този въпрос, но Аларкен се досети, че и на необикновения паладорски ум е присъща чисто човешка суета. Много отдавна Аларкен написа книга, в която доказваше, че в края на краищата разумните народи ще жертвуват индивидуалното съзнание и ще дойде ден, когато в Космоса ще остане да съществува само груповият разум. Паладор – писа той – е първият от тях. Трябва да се допълни, че огромният мозък на Паладор беше поласкан от думите му.

Преди да успеят да попитат нещо друго, до тях достигна гласът на Алверон:

– Говори Алверон! Ще останем на тази планета докато до нея достигне експлозивната вълна и може би ще успеем да ви спасим. Вие отивате към един град. При бързината, с която се движите, след четиридесет минути ще бъдете там. Ако не успеете да спрете кабината, ние ще унищожим тунела пред и след вас, за да прекъснем притока на енергия. След това ще пробием тунел до вас. Главният инженер смята, че с наличните средства това ще стане за пет минути. След по-малко от час вие ще сте в безопасност, освен ако Слънцето не избухне по-рано.

– Но ако това стане, вие също ще загинете! Не бива да рискувате!

– Нищо не ни заплашва! Когато Слънцето избухне, ще мине повече от минута преди вълната да достигне максимума си. Освен това, ние сме от нощната страна на Земята, защитени като с мощен

щит от осем хиляди мили земя и минерали. Щом забележим първите признаци на експлозията, ще започнем да се отдалечаваме от Слънчевата система, държейки се в сянката на планетата. Ще достигнем скоростта на светлината преди да сме излезли от конуса на сянката, а тогава Слънцето вече няма да е опасно за нас.

Чинандри все още не смееше да се надява. Попита:

– Щом сме на нощната страна, как ще познаем, че експлозията е почнала?

– Тази планета – отговори Алверон – има своя луна, която сега се вижда от тази страна на полукълбото. Ако блясъкът ѝ рязко нарасне, стартерът автоматично ще се включи на максимална скорост и ще ни изхвърли от Слънчевата система.

Докато двамата разговаряха, Аларкен натисна другия бутон. Не очакваше никакъв ефект, предполагайки, че кабината не може да спира между станциите. Но след няколко минути, за всеобща радост, леката вибрация престана и вагонът спря.

Вратата безшумно се отвори. И тримата изскочиха навън, преди още крилата ѝ да са се разтворили до край. Тунелът леко се изкачваше и се губеше в далечината. Гледаха напред, когато прозвуча Алвероновият глас.

– Останете на място. Започваме пробиването на канал към вас.

Земята се разтресе, чу се грохотът на взрива. На сто метра пред тях тунелът изведнъж изчезна: пресичаше го вертикален ров.

Отрядът се спусна към него и се спря на ръба. Широчината му достигаше хиляда стъпки, а дъното не можеше да се види. Над тях летеше K-9000, а мощните лазерни и атомни излъчватели, които

бяха пробили огромната дупка, още блестяха от високата температура.

Тъмният силует на помощния кораб се отдели от К-9000 и се спусна в процепа. Няколко минути след успешната маневра на Торкай, Алверон ги поздрави в командната кабина на кораба-майка. Посочи с ръка големия екран и тихо каза:

– Вижте, точно на време!

Земята под тях бавно се рушеше под ударите на вълните, високи една миля. Последната картина от живота на Земята: огромна равнина, обхваната от сребърния блясък на невероятно светлата луна. Морето все още се държеше, но неговият триумф нямаше да трае дълго, тъй като скоро нямаше да има нито море, нито земя. Присъстващите в главното отделение безмълвно наблюдаваха разрушението, а се приближаваше и още по-страшна катастрофа.

Изведнъж Луната се превърна в ново Слънце. Около тридесет секунди унищожителен, ослепяващ блясък обхвана осъдената Земя. В същото време на командното табло светнаха сигналните лампи. Пълен ход напред! За миг Алверон премести погледа си от екрана към таблото, проверявайки данните на апаратурата. Когато отново се обърна към видеоекрана, Земята вече не съществуваше.

Мощните генератори преустановиха работата си поради претоварването, когато К-9000 достигна орбитата на Персефон. Но това не беше страшно – бяха се отдалечили достатъчно от Слънцето. И макар че корабът летеше безпомощен в междувездната нощ, не се съмняваха че ще бъдат спасени след няколко часа.

Ирония на съдбата. А доскоро те бяха спасители, те летяха на помощ на народ, който вече не съществуваше... Кой знае за кой път мислите на Алверон се връщаха към този изчезнал вече свят. Напразно се опитваше да си представи неговия разцвет, когато улиците на градовете са кипели от живот. Колкото и примитивни да са били тези хора, те можеха да дадат своя дял в усвояването на Космоса. Само да се бяха свързали с тях! Но вече е късно за съжаление: много преди да дойдат спасителите, земляните се бяха заровили в желязното ядро на своята планета. Техният живот и цивилизация ще останат вечна загадка.

Алверон се зарадва, когато Ругон влезе и прекъсна нишката на нерадостните му мисли. От мига, в който напуснаха Слънчевата система, началник-връзката беше обхванат от едно желание: да дешифрира радиосигналите, приети от радиостанцията, която Орострон беше открил.

– Какво открихте? – попита Алверон.

– Нещо успях да разбера – отговори Ругон. – Но тук се крие проблем, който не мога да проумея. Бързо разкрихме характера на видеопредаването и успяхме да преобразуваме и нагодим импулсите за нашите апарати. Изглежда, че на всички най-високи точки на планетата са били монтирани видеокамери. Някои са били поставени в градовете, на покривите на високите сгради. Те непрекъснато са се въртели в кръг, показвайки околността. В програмите, които снемем, има около двеста различни области от Земята. Но заедно с това са приети и някакви други програми – нито звукови, нито визуални. По всичко личи, че са излъчвани строго научни задания, навярно показанията на апаратурите или нещо

подобно, едновременно на няколко дължини. Но защо е било нужно това? Ористрон, както и преди, смята, че хората, отивайки си, просто са забравили да изключат радиостанцията. Между другото, програмите са много необикновени! Аз съм уверен, че Клартен е прав: става дума за междупланетна връзка. И тъй като последната проверка показва, че на останалите планети не е имало живот, значи само този народ е могъл да отиде в Космоса. Съгласен ли сте?

Алверон го слушаше с интерес.

– Да, всичко това звучи много убедително. Но ние знаем, че апаратура за приемане програми не е била намерена на нито една от планетите на Слънчевата система. Аз лично проверих това.

– Зная – отговори Ругон. – И мисля, че започвам да разбирам защо мощната междупланетна релейна станция е препредала изгледи от загиващата планета. За да могат учените и астрономите да научат нещо от това.

Алверон подскочи на стола си.

– Мислите, че съществува още една планета в края на Слънчевата система, която не сме забелязали? – запита той. – Но хипотезата ви е съвсем неточна. Направлението на излъчването на радиостанцията изобщо не е в пределите на Слънчевата система. А даже и да е било така, погледнете...

И включи видеоекрана. В далечината на звездната космическа завеса висеше синьо-бяла точка, като че ли съставена от огромно количество нажежен газ. Но от такова разстояние не можеше да се забележи движението ѝ, макар че беше очевидно, че кълбото се разширява с огромна бързина. В центъра му блестеше ослепителна точка, бяла и сияйна. В това се беше превърнало Слънцето.

– Вие навярно не можете да си представите размерите на това кълбо – каза Алверон. – Погледнете!

Той увеличи изображението на картината. До самото ядро, от двете му страни, се виждаха две тъмни петна.

– Това са двете гигантски планети на системата. От Слънцето до тях имаше няколкостотин милиона мили. Новият свят започва да се разширява и размерите му са два пъти по-големи от диаметъра на Слънчевата система.

Ругон забави отговора си.

– Може би сте прав – рече накрая той. – Моята хипотеза е неустойчива, но все пак, тя нещо обяснява.

Започна бързо да крачи из кабината. Алверон търпеливо чакаше. Познаваше изключителната интуиция на своя приятел. Тя бе им помагала в трудни положения, когато логиката се бе оказвала безсилна.

– Какво мислите за това? – попита той. – Да предположим, че неправилно сме преценили този народ! Дори Орострон сгреша, като помисли, че не могат да имат междупланетни полети, ако познават радиото едва от две столетия. Това ми каза Хансур. Може би всички грешим. Прегледах материалите, които Клартен е намерил в радиостанцията. За него това не е особен успех, но за такъв кратък срок – това е изключително! В станцията е имало апарати, които се ползват и сега от много по-развити народи. Алверон, можем ли да се отправим по направление на радиосигналите, излъчени от Земята, за да видим за кого са били предназначени?

Алверон се замисли. Не защото въпроса на Ругон го изненада, а защото му беше трудно да отговори. Главните мотори бяха напълно

излезли от строя, безсмислено беше да разчитат на тях. Но беше останала резервна енергия и все нещо можеше да се направи. Можеха да импровизират няколко сложни маневри, така че корабът да продължи да лети с голяма скорост. Наистина, могат да го направят и добре ще бъде да забавят приземяването на кораба, за да не падне съвсем духът на екипажа след неуспеха. Освен това, най-близкият космически кораб с техника и материали може да им се притече на помощ едва след две седмици.

Инженерите от K-9000 както обикновено казаха „не“ и както обикновено завършиха работата за половината време, което в началото казаха, че им е необходимо. Постепенно корабът започна да набира скорост. Направил завои с радиус от милион мили, K-9000 промени курса и звездната панорама веднага се промени.

Три дни бяха необходими за тази маневра, но накрая корабът пое курс, паралелен на земните радиовълни. Летяха в пространството, отдалечавайки се все повече от заслепителното сферично огледало, което някога беше Слънце! От гледна точка на междузвездните полети, те не се бяха помръднали от мястото си.

Ругон с часове стоеше пред апаратите си и претърсваше космическото пространство пред себе си. На разстояние от много светлинни години – никаква планета. Понякога Алверон прескачаше при него в отделението и всеки път чуваше все едно и също:

– Няма нищо ново.

Интуицията изневеряваше на Ругон веднъж на пет случая. Той се питаше дали и сега не се беше случило това.

След седем дни стрелките на маса-детектора подскочиха до края на скалата и се спряха, потрепвайки едва забележимо. Ругон не

каза никому нищо, даже и на капитана. Искаше да бъде напълно сигурен. Чакаше да заработят локаторите за близки разстояния и на видеоекрана да се появи първата неясна фигура. Щом се убеди, че нещата надминават и неговите най-смели предположения, повика в отделението приятелите си.

На екрана се виждаше обикновена картина от безкрайния звезден простор – слънце до слънце, всичко до границите на изследвания Космос. В центъра на екрана се отразяваше неясна, мъглява, отдалечена светлина.

Ругон докосна ръчката за увеличаване. Звездите изчезнаха от екрана, а малката светлина го изпълни, изясни се и мъглявината се разсея. Вик на изненада се откъсна от гърлата на всички присъстващи.

В Космоса, безброй мили напред, в огромен строй, като армия в марш, се бяха проточили редици, колони светещи точки. Те бързо се придвижваха, като една голяма излята от желязо капка. Стигнаха до края на екрана и Ругон посегна отново към пулта за управление.

Накрая успя да проговори.

– Пред нас е народът – тихо каза той, – който познава радиото едва от двеста години, народът, който ние помислихме, че се е скрил в дълбочините на планетата и там е загинал. Разгледах тези предмети с максимално увеличение. Това е най-величествената флота от космически кораби, за която някога сме чували. Всяка светла точка е космически кораб, и то много по-голям от нашия. Наистина, те са много примитивни: това, което виждаме на екрана, са пламъците на техните ракети. Но помислете: те са се осмелили да излязат в междузвездното пространство с ракети! Разбирате ли

какво значи това!? Ще са им необходими векове, за да стигнат до най-близката звезда. Очевидно целият народ на Земята се е впуснал в това далечно пътуване с надеждата, че потомците им ще го завършат.

За да се оцени стойността на техния подвиг, спомнете си колко векове ни бяха необходими да опознаем Космоса и колко време след това измина преди да се отправим към звездите. Даже и пред угрозата на тотално унищожение, дали ние бихме били в състояние да направим толкова много за толкова кратък срок? Та това е една от най-младите цивилизации в галактиката! Преди 400000 години тя изобщо не е съществувала. А каква ще бъде тя след милион години?

След около един час Орострон се отдели от К-9000, за да установи контакт със земната армада. Неговото малко торпедо се изгуби между звездите. Алверон го изпрати с поглед и се обърна към Ругон. И той чу думи, които запомни до края на живота си.

– Интересно какъв е този народ? – каза Алверон. – Народ на изключителни инженери? Появата на Орострон ще бъде за тях неочаквана и ще засегне тяхното самолюбие... Чудно защо всички изолирани цивилизации смятат себе си за единствения разумен живот в Космоса. Но тези хора могат да ни бъдат благодарни: ще съкратим тяхното дълго пътуване.

Алверон погледна Млечния път – като че ли сребърна мъгла пресичаше екрана. С привично движение обхвана цялата Галактика – от Централните планети до усамотеното слънце на Кромк.

– Знаеш ли – обърна се той към Ругон, – аз даже малко се плаша от тези хора. Какво ще стане, ако не им допадне нашата малка Федерация?

Той отново посочи мъгливите съзвездия, в които блестяха безбройни слънца.

– Интуицията ми подсказва, че това е много енергичен народ – каза Ругон. – Трябва да бъдем внимателни с тях. Всъщност, нашето надмощие не е толкова голямо – само няколко милиарда срещу един землянин.

Капитанът се засмя на шегата на Ругон.

* * *

Двадесет години по-късно тези думи не предизвикваха вече смях.

Човекът в делвата

Фантастичен разказ

Деймън Найд

В мъничката хотелска стая на планетата Менг беше тясно. Синкавата слънчева светлина падаше от прозореца върху зацапания син килим, върху масивния пепелник, пълен с угарки, и върху купчината празни бутилки. В ъгъла имаше натрупани неща – и донесени, и купени тук, на Менг. Близко до вратата седеше поредния наемател на стаята, мистър Р. С. Вейн – около петдесетгодишен човек, гладко избръснат и с късо подстригани стоманеносиви коси. Вейн бе страшно пиан.

На вратата се почука леко и в стаята се вмъкна хотелският слуга – висок мургав туземец, на около деветнадесет години. Отпред зеленикаво-черната му коса бе подстригана късо, а на тила тя бе много дълга. Той беше разноок: едното му око бе зелено, а другото сиво.

– Сложи го там – нареди Вейн.

Слугата постави подноса, който носеше, и се наведе над масата.

– Слушам, сър. – Той остави запечатана бутилка „Десет звездички“, кофичка с лед, бутилка сода и внимателно ги нареди между мръсните чинии. После сложи върху подноса празните бутилки и кофичката за лед. Ръцете му бяха големи и кокалести; в тясната си зелена униформа той изглеждаше прекалено висок и широкоплещ.

– Значи такъв е Менг-сити – каза Вейн, без да откъсва очи от слугата.

Вейн седеше изпънат в креслото, грижливо облечен и важен – със сако и добре вързана вратовръзка. Можеше да бъде взет за трезвен, ако не изговаряше думите толкова старателно и ако очите му не бяха силно зачервени.

– Да, сър – отвърна слугата и се изправи с подноса в ръце. – За пръв път ли сте тук, сър?

– Пристигнах преди две седмици – каза Вейн. – И тогава не ми хареса тук, и сега. Освен това тази стая е неподходяща за мен.

– Администрацията ще бъде огорчена, че стаята не ви харесва, сър. Оттук се открива чудесна гледка.

– Тук е мръсно и тясно – отвърна Вейн. – Но не е там работата. Сега ще я освободя. Имам билет за днешния лайнер. Две седмици си загубих да ходя по селищата и да проверявам достоверността на историите за мараките. Празна работа – измишльотини на туземците. Жалка планетка. – Той погледна в упор прислужника и презрително подсвирна. – Как се казваш, бой?

– Джими Рокша, сър.

– Ето какво, Джими Рокс, виж тази купчина боклуци. – Върху стелаж за куфарите бяха нахвърляни шалове и платове, туристическо снаряжение, одеяла, килими и още много други неща. – Започнах да ги опаковам, но виждам, че няма къде да сложа около четиридесет фунта от нещата, без да смятам парчетата от тази делва. Имаш ли някакво предложение?

Прислужникът бавно обмисляше нещо.

– Ще си позволя да ви посъветвам, сър, да поставите шаловете и другите вещи в делвата. Според мен те ще се съберат.

– Имаш право – одобрително измърмори Вейн. – А ти можеш ли да сглобяваш такива делви?

– Не зная, сър, не ми се е случвало.

– Е, опитай. Хайде, не стой като пън! – Вейн разклати топлата безвкусна напитка във високата чаша.

Прислужникът сложи отново подноса на масата и се запъти към другия край на стаята. Върху гардероба, малко по-високо от главата му, се намираше обемист пакет с късове от сива глина, завързан с връв. Рокша събу внимателно обувките си и се качи на стола. Мургавите боси крака на момчето бяха чисти. Той леко сне пакета, слезе от стола, постави вързоп на пода и отново се обу.

Вейн доближи високата чаша до устните си, примижа и я изпразни наведнъж. Като глътна топлата смес от уиски и сода, той постоя за миг със затворени очи и клюмнала глава над чашата, сякаш се ослушваше в някакъв вътрешен глас.

– Е, какво – каза най-после той и стана. – Ще мине време, ще разберам.

Слугата срязва връвта. В пакета имаше шест дълги и дебели парчета, напомнящи по форма на огромни обувалки. Имаше и два плоски глинени кръга: единият по-голям – дъното, а другият по-малък и с дръжка – капакът.

– По-внимателно приближавай парчетата едно до друго – изсумтя Вейн зад гърба на юношата. – После ще искаш да ги разделиш, но ще бъде късно.

– Слушам, сър.

– Купих това старинно нещо в едно село. Някога в такива съдове пазели семена и масло. Туземците твърдят, че уж мараките знаели тайната на тяхното слепване. Чувал ли си за това?

– В отдалечените села децата разказват какви ли не интересни неща – отвърна прислужникът. Той беше успял да разположи изпъкналите парчета около големия плосък кръг като листенцата на цвят. Те заеха почти целия под; сглобена, делвата може би стигаше до гърдите на възрастен човек.

Като се изправи, момчето взе в ръцете си две от извитите парчета и внимателно ги допря. Когато разстоянието между тях беше около милиметър, те сякаш подскочиха едно към друго, като че ли бяха намагнитени, и се сляха в едно. Колкото и да напругаше очите си, Вейн не успя да намери мястото на свързването им.

По същия начин слугата прибави към първите две парчета още едно. Сега делвата бе сглобена наполовина. Момчето внимателно наведе тази половина над централния кръг и той с щракане се съедини с нея.

– Чакай – внезапно каза Вейн. – Дойде ми нещо на ум. Вместо да сглобяваш делвата, а после да набуташ нещата в нея, подреди най-напред вещите, а после ще долепиш останалото.

– Слушам, сър. – Слугата взе няколко леки одеяла и ги хвърли на дъното на съда.

– Не така, глупако – нетърпеливо каза Вейн. – Влез вътре и ги натъпчи добре.

Слугата се поколеба.

– Слушам, сър. – Той внимателно прекрачи несглобените парчета и застанал на колене на дъното на съда, започна да сгъва и подрежда одеялата.

Като стъпваше на пръсти зад гърба на прислужника, Вейн мълчаливо съедини две от дългите парчета (щрак!), после и третото (щрак!) и когато ги вдигна нагоре (щрак!) страните на двете половини се съединиха. Делвата беше цяла.

Прислужникът бе затворен в нея.

Вейн дишаше тежко, ноздрите му се издуваха силно. Извади пура от зелена табакера от змийска кожа, изрязва я с джобното си ножче и я запали. Пусна дима от устата си, наведе се над делвата и погледна в нея.

Освен изумения възглас, който издаде в момента, когато стените на делвата се слепиха, прислужникът не пророни нито звук. Вейн видя пред себе си мургавото лице, отметнато нагоре, и срещна погледа на разноцветните очи.

– Моля ви, сър, пуснете ме от делвата, ако обичате – помоли прислужникът.

– Не мога – отвърна Вейн. – В селището не ми показаха как мога да разглобя делвата.

Прислужникът облиза устните си.

– Там натриват делвите с дървесна мас. Когато тя се просмуче между парчетата, те се разделят.

– Нищо подобно не са ми дали – с безразличие каза Вейн.

– Тогава, сър, ще се осмеля да ви помоля да разбиете делвата и да ми позволите да изляза.

Вейн махна от езика си парченце тютюн, любопитно го разгледа и като цъкна го хвърли на пода.

– Днес още като прекрачих прага на хотела те забелязах. Цели две седмици се мотах напразно из селата и ето, моля ти се, срещам те в хола.

– Сър...

– Ти си марак – заяви Вейн, без да повишава глас.

Слугата замълча.

– Но сър – каза той изумен. – Мараките – та всичко това е легенда, сър. В тях отдавна вече никой не вярва. Мараки няма.

– Ти сне делвата от гардероба, като че ли беше перце – възрази Вейн, – а между другото горе я качиха двама туземци. Слепоочията ти са хлътнали. Брадичката ти е удължена. Имаш прегърбени рамене. – Като се намръщи, той извади от джоба си бележник, измъкна от него пожълтяла фотография и я показа на слугата. – Полюбувай се на тази картинка. Надявам се, че няма да те разстрои много. Не е изключено тук да е фотографиран някой твой прадядо.

На пожълтялата снимка се виждаше скелет, затворен в стъклен шкаф. Фотографията предизвикваше неясна тревога. Скелетът бе прекалено дълъг, рамената изглеждаха прегърбени, а черепът бе продълговат, с хлътнали слепоочни кости. Под снимката имаше следния надпис: „Жител на Нови Кливлънд, Менг (Сигма Лира 11)“, а с по-дребни букви – „Нюболдски антропологичен музей, Тен-Айк, Квикслънд, Т. Н. Публикува се с любезното разрешение на Уолтър Б. Сунг“.

– Намерих я между страниците на книга, издадена през поминалия век – поясни Вейн и внимателно прибра снимката. – Някой

от моите прадеди е получил на времето тази фотография като пощенска картичка. А след една година ми се случи да отида на Тера-Нова. Сега слушай внимателно. Музеят съществува, както преди, но сътрудниците му твърдят, че никога не са имали подобен експонат. Директорът на музея очевидно смята картичката за фалшифицирана. „Такива скелети не са характерни нито за една от коренните раси на Менг“ – твърдеше той.

– Сигурно картичката наистина е подправена, сър – подхвана момчето.

– Чуй какво стана после – продължи Вейн. – Прочетох цялата литература за колонизацията на Менг. Всички отчети на експедициите, всички спомени на съвременниците. Оказа се, че преди двеста години никой на Менг не е смятал мараките за легенда. Външно те приличали на обикновените туземци, но притежавали особена сила. Владеели тайната на превръщането на едни предмети в други. Умеели да влияят върху психиката на другите, ако обектът не бил нащрек. После изучих всички материали по експорта през последните две столетия. И геоложките карти, съставени от планетарните разузнавачи. Успях да си изясня някои неща. Колкото и да изглежда странно, на Менг няма природни диаманти.

– Нима, сър? – развълнувано се обади момчето.

– Нито една жила, нито един диамант и нито едно място, от което биха могли да ги добиват. Въпреки това до преди двеста години Менг ежегодно експортирал безупречни диаманти на сума един милиард стелора. Пита се, откъде са се вземали? И защо експортът е прекъснал?

– Не зная, сър.

– Правили са ги мараките – рязко каза Вейн. – За търговеца Сунг и за неговото семейство. Всички Сунг са мъртви. От тогава Менг не търгува с диаманти.

Той отвори куфара, порови се в него и извади два предмета: овален пакет, обвит в груба тъкан от растително влакно, и мътно проблясващо сиво-черно парче, на половината на юмрука му.

– Знаеш ли какво е това? – попита Вейн, като показва пакета.

– Не, сър.

– По селата това нещо се нарича въздушно семе. То беше заровено в избата на един старец, заедно с делвата. И с това – той взе черния камък. – Може би ще кажеш, че тук няма нищо особено? Обикновено късче графит, най-вероятно от изоставената шахта в Бедлонг? Но графитът представлява чист въглерод. Също като диаманта.

Той с любов сложи двата предмета върху масата и избърса ръцете си – графитът беше оставил по тях черни петна.

– Помисли си добре – посъветва той момчето. – Давам ти точно един час срок, до петнадесет нула нула.

Леко тръсна пурата си над гърлото на делвата. Няколко парцалчета пепел паднаха бавно върху лицето на прислужника.

Вейн седна отново в креслото. Той се движеше малко неловко и бавно, но не се клатушкаше. Отвори бутилката „Десет звездички“. Наля си порядъчна порция, пусна в чашата парченце лед и наля от сифона сода. Отпи голяма глътка.

– Сър – каза най-после слугата, – вие знаете добре, че аз не умея да правя диаманти от черния камък. Какво ще стане с мен в три часа – та този камък ще си остане същия?

– Най-вероятно – отвърна Вейн, – ще махна обвивката на въздушното семе и ще го пусна в делвата. Казват, че на въздуха това семе се разширява и увеличава обема си стотици пъти. Щом изпълни догоре делвата, ще я затворя с капака. А по пътя за астрогарата, когато минаваме край дигата, ще те хвърля в морето. Както чух да говорят, дъното му е само тиня.

Той още веднъж отпи бавно от чашата.

– Поразмисли – каза Вейн, като не снемаше налетите си с кръв очи от делвата.

В делвата беше тъмно и прохладно. Прислужникът седеше удобно, скръстил крака; той можеше да застане и на колене, но тогава лицето му стигаше до самия ръб на делвата. Отворът бе по-малък от главата му и бедничкият не можеше нито да се изправи, нито да опъне краката си. Той се страхуваше и бе потънал в пот. Едва бе навършил деветнадесет години и никога по-рано с него не се бе случвало подобно нещо.

Звукът на парчето лед, пуснато в чашата, отекна в стаята. Момчето страхливо започна:

– Сър!...

Пружините на креслото изскърцаха и над отвора на делвата изплува лицето на землянина. На брадата си имаше ямичка. От ноздрите му стърчаха бели косъмчета. Малките червени очички замърдаха. Вейн се вгледа в момчето, без да пророни дума.

– Сър – сериозно каза момчето, – знаете ли колко ми плащат тук, в хотела?

– Не.

– Дванадесет стелора на седмица, сър. Това са моите разноски за храна. Ако можех да правя диаманти, сър, нима бих работил тук?

На лицето на Вейн не трепна нито един мускул.

– Попитай нещо по-трудно. Сунг е трябвало доста да се помъчи с вас, мараките, за да получи своя милиард стелори годишен доход. Някога само на този континент вие сте били хиляди, но сега сте останали толкова малко, че можете да се загубите сред туземците. Диамантите разклатили здравето ви. Вие сте на границата на измирането. И всички сте изплашени. Изпокрили сте се. Вие още притежавате някогашната си сила, но се страхувате да я използвате... докато има други начини да пазите своята тайна. Някога вие сте били господарите на Менг, но сега за вас е много по-важно да останете живи. Разбира се, всичко това са само мои предположения.

– Разбира се, сър – отчаяно потвърди момчето.

Вътрешният телефон извъня, Вейн прекоси стаята и натисна бутона, като с края на очите си не изпускаше слугата.

– Кой е? – запитва той със скупаещ глас.

– Мистър Вейн – отвърна му дежурният администратор, – ще се осмеля да ви запитам, дали получихте вашата поръчка?

– Да, донесоха ми бутилката – каза Вейн. – Какво има?

Слугата се вслуша в разговора, свил ръце в юмруци. На мургавото му чело избиха капчици пот.

– Всъщност нищо, мистър Вейн, но момчето не се е върнало. А то винаги е много изпълнително. Моля, извинете ме за безпокойството.

– Нищо – равнодушно отвърна Вейн и изключи телефона.

Той отново се запъти към делвата, едва поклащайки се и премествайки тежестта на тялото си от петите към върховете на пръстите. В едната ръка стискаше чашата, а с другата издърпа миниатюрно ножче от иридиево-осмиева сплав, което висеше на верижка от ревера на самото му.

Като помълча малко, Вейн запита:

– Ти защо не извика за помощ?

Момчето не отговори. Вейн мазно продължи:

– По вътрешния телефон щяха да те чуят и от другия край на стаята. Сигурен съм в това. Защо тогава се спотаи като мишка?

Прислужникът прошепна:

– Ако бях започнал да викам, сър, щяха да ме намерят в делвата.

– И какво от това?

Момчето направи гримаса.

– Освен вас в мараките вярват и други. А аз трябва да се пазя, сър, заради очите. Всички веднага биха разбрали, че сте могли да постъпите с мен така само заради една причина.

За секунда Вейн го загледа в упор:

– И ти рискува да се задушиш от въздушното семе и с камък на шията да се намериш на дъното на залива, само и само някой да не те намери?

– Много години вече изминаха, откак на Менг устройваха лов на мараки, сър.

Вейн тихо подсвирна. Погледна към стенния часовник.

– Четиридесет минути – промърмори той и се върна в креслото.

В стаята цареше тишина. Чуваше се само цъкането на часовника. След малко Вейн седна до бюрото. Той сложи на пишещата машина бланка на митническа декларация и започна бавно да чука по клавишите, ругаейки сложните йероглифи на междузвездната писменост.

– Сър – спокойно се обърна към него момчето. – Вие знаете, че убийството на двуного същество не остава безнаказано. Днес не е проклетото ви старо време.

Без да прекъсва писането, Вейн промърмори:

– Ти си мислиш, че е така. – Отпи от чашата и я остави настрана.

– Дори само да узнаят, че сте се държали непочтително с някакъв старейшина и от най-бедното село, пак ви чака сурово наказание, сър.

– Няма да узнаят – увери го Вейн. – Всеки случай не и от старейшината.

– Сър, даже и да успееш да ми създам диамант, за него не биха дали повече от няколко хиляди стелора. За човек като вас това е нищожно малко.

Вейн замълча, а после се обърна към слугата:

– Изключително чистият и с такова тегло диамант би струвал сто хиляди стелора. Но аз не смятам да го продавам.

– Нима, сър?

– Представи си. Аз ще го запазя. – Вейн притвори очи; пръстите му спряха да чукат по клавишите. Внезапно той трепна и дойде на

себе си, удари някакъв клавиш и извади листа от машината. Намери плик и стана от стола, гледайки бланката.

– Само за да станете негов притежател и от време на време да му се любувате? – тихо попита момчето. Пот обливаше очите му, но то както преди седеше неподвижно, опряло лакти на коленете си.

– Точно така – каза Вейн със същия празен поглед.

Той бавно сгъна листа и го пхна в плика. После отиде до пощопровода до вратата. В последния момент се сепна, извади листа от плика и го прочете отново. По бузите му избиха червени петна.

Като смачка бавно хартията на топка, Вейн каза:

– Ти без малко не успя.

Демонстративно разгъна листа, скъса го на две, прегъна половинките и отново ги скъса; повтори това няколко пъти, а после изхвърли дребните късчета.

– Само един неверен йероглиф – каза той – и това би било достатъчно. Сега обаче ще ти обясня къде е грешката ти, момче.

– Не ви разбирам – отвърна слугата.

– Ти предполагаше, че е достатъчно да насочиш мислите ми върху диаманта, за да отслабне вниманието ми. Случи се точно така, но аз съзнавах какво става. И именно тук ти сгреши: плюя аз на този диамант!

– За какво говорите, сър? – с недоумение попита момчето.

– Какво е за тебе един стелор? Нови панталони. А за мен стелорът или хилядите стелори са само източник за сключване на сделки. Аз бих ти предложил пари, но ти сам започна да ми обясняваш защо не можеш да бъдеш подкупен: ти би могъл да

правиш диаманти и да се къпеш в пари, но не смееш. Именно затова аз трябваше да действувам по този начин.

– Сър, не разбирам за какво намекувате.

– Отлично разбираш. Сега ти ставаш опасен, нали така? Теб те притиснаха и времето изтича. И ти реши да рискуваш. – Той се наведе, повдигна и разгъна някакво топче хартия. – Ето тук, точно в графата „Заклеват ли се да спазвате обичаите на Архон“ аз изписах иероглифа „свиня“. Ако бях изпратил този документ, след четвърт час тук щеше да нахълта полицията на мисълта.

Той смачка късчето хартия и отново го хвърли върху килима.

– Внушаваш ми да забравя да вдигна от пода и да изгоря това късче? – добродушно се осведоми Вейн. – Е, хайде, карай!

Прислужникът трескаво преглътна.

– Сър, та това вие сам сте направили. Просто по погрешка.

За пръв път Вейн му се усмихна и се отдалечи от делвата.

Момчето опря гръб на стената на делвата и с всичка сила натисна. Така се напрегна, че мускулите му набъбнаха страшно. Но глинените стени бяха твърди като скала.

Момчето се обля в пот. То се отпусна и дишайки тежко, пъхна главата си между коленете, като се мъчеше да се съсредоточи. Чувал бе за земляни, които нямат милост към никого, но досега нито веднъж не ги бе виждал. Изправи глава.

– Сър, още ли сте тук?

Креслото изскърца и Вейн приближи с чашата в ръка.

– Сър – прочувствено каза момчето, – ако ви докажа, че нямам никакво отношение към мараките, ще ме пуснете ли? Според мен тогава би трябвало да ме пуснете, нали, сър?

– Разбира се – важно се съгласи Вейн. – Хайде, доказвай.

– Сър... нима вие нищо повече не сте чували за мараките... например как могат да бъдат разпознати от другите жители на Менг?

Вейн сякаш се замисли; той отпусна глава и очите му се замъглиха.

– Какво могат и какво не могат – подсказа момчето. – Ако ви обясня, сър, ще помислите че лъжа.

– Чакай малко!

Вейн се заклати напред-назад, притворил очи. Вратовръзката и раираното му сако стояха чудесно. После каза:

– Да, спомням си нещо. Ловците на мараки са използвали това винаги. Доколкото знам, мараките не понасят алкохола. За тях той е отрова.

– Сигурен ли сте в това, сър? – живо запита слугата.

– Разбира се, че съм сигурен.

– Добре, сър.

Вейн кимна, отиде до масата и взе бутилката „Десет звездички“. Тя все още бе пълна две трети. Върна се при делвата и каза:

– Отвори си устата.

Момчето отвори широко уста и замижа. Парливата течност плисна по зъбите и глътката едновременно; тя потече по бузите му, а част от нея влезе в носа му. Момчето се закашля и задъха. То не виждаше нищо – сълзи пълнеха очите му, а огнената струя течеше по хранопровода.

Като пое въздух, юношата заговори с мъка:

– Сър!... Сър, това е нечестно. Вие наляхте в мен твърде много. Дайте ми по-малко и от чашата.

– Добре, искам всичко да е честно. Ще опитаме още. – Вейн намери празна чаша, наля два пръста коняк и приближи до делвата. – Бавно, но сигурно – каза той и капка по капка изля съдържанието на чашата в устата на момчето.

То преглътна всичко и главата му се завъртя от конячните пари.

– Да повторим – каза Вейн и наля още една порция.

Момчето изпи и нея. В стомаха му конякът се събра на буца и излъчваше непоносима горещина.

– Още веднъж!

Момчето изпи отново коняка.

Най-после Вейн миряса. Прислужникът отвори очи и го погледна блажено.

– Виждате ли, сър? Никаква отрова. Изпих го и останах жив!

– Хм – изсумтя заинтересуван Вейн. – Да не се надяваш! Излиза, че мараките могат да пият спиртни напитки!

Тържествуващата усмивка бавно изчезна от лицето на момчето.

– Моля ви, сър, не се шегувайте с мен.

– Ако мислиш, че това са шегии...

– Сър, та вие обещахте.

– Да, обещах – ако ми докажеш, че не си марак. Хайде, действуй, доказвай. Впрочем, мога да ти предложа друго изпитание. Показах скелета на един мой познат патологоанатом. Той каза, че раменните стави са слабо развити – по-точно, маракът не може да вдигне ръка над главата си. Хайде, най-напред ми

обясни, защо, за да снемеш пакета от гардероба се качи на стол... или още по-добре, извади ръката си от гърлото на делвата.

Настъпи мълчание. Вейн извади от зелената табакера от змийска кожа още една пура, обряза я с ножчето и я запали, без да откъсва очи от момчето.

– Сега ти пак ставаш опасен – каза той с явно задоволство. – Обмисляш. Работата започва да става интересна. Ти измисляш как да ме убиеш, без да излизаш от делвата и без да използват своята сила на марак. Е, хайде, измисляй? – Той се облегна с лакти на делвата и пусна колелце дим. – Остават ти петнадесет минути.

Без да бърза, Вейн сгъна всички одеяла, шалове и тъкани и ги стегна с ремъци. Сне от тоалетната масичка дребните неща и ги подреди в куфара. Огледа стаята, като проверяваше дали не е забравил нещо; забеляза на пода парченце хартия и взе мъничкото хартиено топче, което сам беше свил от едно късче. С насмешка показва топчето на слугата, хвърли го в пепелника и го запали. После седна удобно в креслото до вратата.

– Пет минути – каза той.

– Три минути – каза той.

– Две минути.

– Добре – прошепна слугата.

– Да? – Вейн стана и се наведе над делвата.

– Съгласен съм, ще направя диамант.

– Аха – изръмжа Вейн с полувъпросителен тон и подаде графита.

– Не е нужно да се докосвам до него – равнодушно каза момчето.

– Можете да го поставите на масата. Ще продължи не повече от минута.

– Хм – изсумтя Вейн, който внимателно следеше момчето. А то се сви в делвата и затвори очи; Вейн виждаше само върха на зеленикавочерната му коса.

– Имате щастие, че сте взели въздушното семе – намръщено и с глух глас промълви момчето.

Вейн се засмя.

– Бих се справил и без него. Имам още десет начина да се оправя с теб. В това ножче има острие с молекулярна вибрация. Достатъчно е само да натисна копчето и то ще разреже като масло всичко, което искам. Бих могъл да те накълцам на ситно и да те пусна в канализацията.

Момчето вдигна глава. Лицето му бе бледо, зениците му бяха разширени.

– Но сега за това нямам време – утеши го Вейн. – И въздушното семе ще свърши работа.

– А, а, ето как ще ме освободите – ще разрежете делвата с ножчето? – досети се момчето.

– Какво? Да, разбира се – отвърна Вейн, като внимателно наблюдаваше късчето графит. – Аз съм малко разочарован – разсеяно добави той. – Мислех, че ти ще се съпротивляваш. Според мен разказите за мараките силно преувеличават техните достойнства.

– Готово, сър – обади се момчето. – Вземете, моля, своя диамант и ме пуснете от тук.

Вейн се загледа.

– А мен ми се струва, че нищо не е готово.

– Той само отвън е черен, сър. Изтъркайте го и готово.

Вейн не мръдна от мястото си.

– Какво мислите, сър? – настойчиво каза момчето. – Вземете го в ръцете си и ще се убедите.

– Ти нещо подозрително нямаш търпение – отвърна Вейн.

Той извади от джоба си писалка и внимателно докосна с нея графита. Нищо не се случи; късчето леко се търколи по масата. Вейн бързо го докосна с един пръст, после го стисна в ръката си.

– Без шеги? – запита той насмешливо. Прехвърли къса на дланите си, претегли го и го сложи обратно на масата. На дланите му се появиха черни петна.

Вейн отвори ножчето и разряза графита по средата. Той се раздели на две блещукащи черни парченца.

– Графит – заключи Вейн и гневно хвърли ножчето на масата.

Като бършеше ръцете си, той се обърна към момчето:

– Не те разбирам – каза той и взе пакетчето с въздушното семе. После започна да го разгъва.

– Ти искаше само да спечелиш време. Имах по-добро мнение за теб.

Под обвивката се показва мръснобяла маса.

Вейн замахна, за да я хвърли в делвата, и видя уплашеното лице на момчето. За миг той се поколеба, а в това време сиво-бялото влакно на въздушното семе се запени в ръката му. Инстинктивно Вейн се опита да изхвърли семето, но не успя. Пенестата набухваща маса бе лепкава – тя залепна по дланта, а после и по ръката му. И бавно, но неудържимо започна да нараства.

Пребледнелият от ужас Вейн яростно замахна с ръка, опитвайки се да се отърве от семето. Масата започна да пада надолу на едри парцали като гъста сапунена пяна, но не се отдели от ръката му. Някои от падащите парцали изпръскаха панталоните му и

залепнаха по тях. Други, набъбвайки, капеха върху килима. Дясната ръка и страна на Вейн се покриха с дебел слой бяла пяна. Веществото престана да нараства и започна да се втвърдява.

Момчето се заклати в делвата. Тя падна на една страна. То продължи да клати и делвата бавно се затъркала по килима.

След малко слугата погледна в каква посока се движи. Вейн, който бе прикован на едно място от въздушното семе, се пресегна над масата и напрягайки се, се опитваше със свободната си ръка да се добере до ножчето. Той би дръпнал към себе си и килима, ако нямаше толкова много мебели върху него.

Момчето вмъкна главата си в делвата и отново започна да я клати, този път още по-силно. Когато погледна, Вейн стоеше със затворени очи и лицето му се бе зачервило от напрежение. Той се беше наклонил върху масата доколкото можеше, но някакви си два или три сантиметра не му достигаха, за да хване ножчето. Момчето се клатеше със всичка сила. Делвата бавно пълзеше напред, спря до самата маса и притисна към нея ръката на Вейн.

Попаднал в капана, землянинът прекрати всякакви опити и сведе поглед. Задържа ръката си, но не можа да я освободи.

– Пат – мрачно каза Вейн. Той се усмихна на момчето. – Не мога да те достигна. Но и ти нищо не можеш да ми направиш.

Момчето наведе глава, сякаш в знак на съгласие, но изведнъж от делвата стремително излетя дълга мургава ръка. Пръстите ѝ се спуснаха над малкото, но страшно оръжие.

– Маракът може да вдигне ръката си по-високо от главата – каза то.

Заповед

Фантастичен разказ

Л. Спрагю Декам

Джони Бляк взе от библиотеката петия том на Британската енциклопедия и го отвори на раздел „Химия“. Като оправи еластичната лента, която придържаше очилата му, той намери мястото в текста, където бе спрял предишния път. Но като прочете няколко реда, Джони Бляк със съжаление се убеди, че не е разбрал нищо. Преди да продължи четенето трябваше да отиде при професор Матюн, за да му обясни някои неща. Впрочем Джони Бляк искаше непременно да схване химията, благодарение на която той се беше променил така, че можеше дори да чете енциклопедията.

Работата беше в това, че Джони Бляк не беше човек, а черен мечок *Enarctos americanus*. Професор Матюн бе вкарал в мозъка му химичен препарат, който бе изменил съзнанието му и сложните процеси, наречени „мисъл“, станаха за Джони толкова прости, сякаш имаше човешки мозък.

Основна черта в характера на Джони беше любознателността, затова желанието да научи всичко, което се отнасяше до тези химични процеси, стана главното съдържание на неговия живот.

Джони внимателно прелистваше с лапа страниците. Веднъж се бе опитал да ги прехвърля с език, но го поряза от края на листа. Точно в този момент влезе професор Матюн и Джони си изпати заради наслонените страници по книгата. Освен това, именно тогава, Джони се бе предал тайно на порока да дъвче тютюн, в

което професорът се убеди по кафеникавите следи по страниците на своите скъпи издания.

Мечокът изостави опитите си да се ориентира в химията и прочете статиите за „хинди“ и „хирургия“. Това донякъде утоли жаждата му за нови знания. После прибра очилата в калъфа, прикрепен към нашийника му и закрета към изхода.

Остров Сан Круа изнемогваше под палещите лъчи на карибското слънце. Като всички мечки, Джони беше далтонист и не виждаше синевата на небето и сочната зеленина по хълмовете. Но чак толкова не съжаляваше. Искаше му се само да има малко по-остро зрение, че да може да различава корабите, пристигнали в малкия залив Фредерикстъд. Професор Матюн ги виждаше без очила дори от територията на биологичната станция. И най-вече Джони беше огорчен, че няма пръсти и речевият му апарат е несъвършен. Понякога той дори си мислеше, че ако му се случеше да има мозък като човешкия, то по-добре би било да бъде маймуна като Мак Джинти, шимпанзето, което живееше в клетка.

Джони с тревога се сети за Мак Джинти. От сутринта не се чуваха никакви звуци от клетката, а старата маймуна имаше навик да крещи и да мята всичко, което ѝ попадне, по минаващите край нея. Подгонен от любопитство, Джони се запъти към клетката. Малките маймунки нададоха викове, но Мак Джинти мълчеше. Като се вдигна на задните си лапи, Джони видя, че шимпанзето седи в дъното на клетката, облегнато с гръб към стената и тъпо гледа в пространството. Отначало му се стори, че е умряло, но после забеляза, че диша. Мечокът леко изръмжа. Шимпанзето погледна към него, крайниците му потрепнаха, но не стана. „Навярно е болна,

помисли си Джони, трябва да предупредя сътрудниците от лабораторията”. Но тук неговата малка егоистична душа реши, че скоро ще дойде Пабло да донесе на маймуната обед, ще види какво ѝ е и ще доложи на учените за състоянието на маймуната.

Мечокът си помисли също, че вече е време Хонория да звънне с камбаната и да покани учените към стола. Но камбаната не звънеше. Наоколо бе необичайно тихо. Единствените звуци, които се носеха във въздуха, бяха крясъците на птиците, воплите на маймунките в клетката и похъркването на двигателя на електрогенератора в участъка на Бемис, на другата страна на хълма.

Джони често си задаваше въпроса, с какво ли се занимава ексцентричният ботаник. Известно му беше и това, че всички биолози от станцията твърде не обичаха Бемис. Случвало му се беше да чува забележките на професор Матюн за хората на Бемис, особено за онези безцеремонни типове, които ходеха в ботуши за езда, макар че по целия остров нямаше нито един кон.

Бемис всъщност не принадлежеше към групата на сътрудниците в научната биологична станция. Просто бе направил благотворителна вноска и на университетския касиер това се стори достатъчно основание, за да се даде на Бемис разрешение за строеж на къща и ботаническа лаборатория.

Джони щеше да тръгне към дома на ботаника, но веднага си спомни какъв шум вдигна оня миналия път, когато видя мечока в своя участък.

Но, поне имаше възможност да разбере, какво е попречило на Хонория да наруши установения дневен ред. Запъти се към кухнята.

Приближи се и бутна жълтата си муцуна във вратата. Не влезе, защото знаеше за необяснимото предубеждение на готвачката към присъствието на Джони.

Удари го миризма на прегоряло ядене. Хонория седеше до прозореца. Беше неподвижна като черна скала, а погледът ѝ се бе устремил безсмислено в стената. Лекото ръмжене на Джони ѝ направи същото впечатление както на шимпанзето Мак Джинти.

Това силно обезпокои Джони и той се впусна да търси професор Матюн. В хола го нямаше, затова пък там бяха всички останали биолози от станцията. В шезлонга седеше знаменитият доктор Брюкнер. На коленете му лежеше разтворен вестник. Ученият не обърна никакво внимание на Джони. Мечокът внимателно го ухапа за коляното, но Брюкнер само леко мръдна крака си. Цигарата, паднала от ръката на Брюкнер беше прогорила голяма дупка на килима. Тук седяха и доктор Маркус, Риерсон и неговата жена. Всички бяха неподвижни като статуи. В ръцете си жената на Риерсон държеше грамофонна плоча, вероятно с танцова музика, която тя много обичаше.

Джони загуби още няколко минути да търси своя покровител и накрая го намери в спалнята. Професор Матюн лежеше в леглото си по долни дрехи, но тялото му беше съвършено неподвижно. Усилията на Джони да размърда професора доведоха до това, че той само стана от леглото, пресече като на сън стаята и се отпусна в креслото до прозореца, с поглед, устремен в далечината.

След час Джони прекрати опитите да накара учените от биологичната станция да извършват разумни действия и излезе от

къщата, за да събере мислите си. Обикновено той обичаше да мисли, но този път имаше доста малко факти, с които да оперира.

Какво да направи?

Джони знаеше да вдигне телефонната слушалка, но не можеше да говори и не би могъл да повика лекар. Ако отиде във Фредерикстъд и се опита със сила да принуди лекаря да дойде тук, просто ще го застрелят.

По време на тези размишления погледът на Джони случайно попадна на участъка на Бемис. Учуди се, като видя, че над хълма във въздуха се издига нещо кръгло. Това нещо бавно се полюляваше и скоро изчезна в синевата на небето. Джони някога бе чел за въздушни балони и знаеше, че Бемис провежда ботанически опити, като използва такива балони. След първия балон се вдигна още един, после още един и това продължи доста дълго. Балоните на върволица се вдигаха в небето и изчезваха от погледа.

Това беше вече твърде много и Джони повече не можеше да остава настрана. Той гореше от желание да разбере, за какво им е изпотрябвало да запълват небето с балони, диаметърът на които беше един метър. А освен това, може би щеше да успее да доведе Бемис до биологичната станция и да му покаже вцепенените сътрудници и професор Матюн.

До една от стените на къщата Джони видя камион, някаква апаратура и двама души. Там имаше и куп обвивки на балони. Хората ги вземаха една след друга, надяваха ги на тръбата, стърчаща от някакъв апарат, напълваха обвивките с газ и ги пускаха във въздуха. Долу, към всеки балон прикрепваха малка кутийка.

– Дявол! – извика един от мъжете, като видя Джони и хвана кобура на пистолета си.

Джони се вдигна на задни лапи и бавно протегна една от предните си лапи към хората. Той знаеше, че този жест беше свидетелство за неговите добри намерения. Не го интересуваше дали хората се боят от него, но знаеше добре, че много от тях ходят въоръжени и стават опасни, ако им се появи изневиделица.

– Ей ти, пръждосвай се от тук! – каза човекът.

Малко озадачен, Джони отвори паст и произнесе:

– Шо?

Неговите приятели, учените от станцията знаеха, че това трябва да се разбира като „какво казахте?“ или „какво е станало тук?“.

Но вместо да отговори спокойно на въпроса, човекът измъкна пистолета си и стреля.

Куршумът с 38-ми калибър рикошира от неговия дебел мечешки череп и от очите на Джони излязоха искри. В следващият миг мечокът така стремително се носеше към вратите, че чакълът летеше под краката му. На кратки разстояния Джони развиваше скорост 35 мили, а на по-дълги – можеше да бяга със скорост 30 мили. Сега той счупи всичките си предишни рекорди.

Той притича до биологичната станция, влезе в банята и започна да разглежда раната си в огледалото. Тя се оказа не особено сериозна, но от куршума страшно го болеше главата. Не можеше да превърже раната, но успя да отвори крана. Промеждията с вода и изтри челото си с кърпа. После извади флакончето с йод, отвори със зъби капачката и изля малко от течността на челото си. Почувствувал пареща болка, Джони изрева и изля няколко капки на пода, което

много го обезпокои. Ако професор Матюн види петната, добре ще го напердаши.

Джони внимателно излезе от къщата, като предпазливо погледаше към участъка на Бемис, за да забележи навреме двамата негодници, ако се появят и се замисли. Нещо му подсказваше, че между тези хора, балоните и странното вцепенение на учените от биологичната станция има някаква връзка. Какво ли прави Бемис? И той ли е в такова състояние като другите учени? А може би самият той е източникът на тези събития. Джони искаше да разбере всичко това, но се боеше от нови изстрели.

Внезапно мечокът едва не подскочи от неочакваната мисъл, пред него се бе открила блестяща възможност да извлече полза от тези събития. И се отправи към кухнята.

Провървя му, защото лапите му бяха снабдени с природни ножчета за отваряне на консерви. Но той успя да изяде само няколко бурканчета с компот от праскови, защото някакъв шум пред къщата го накара да погледне през прозореца. Джони видя, че към вратата се приближи камионът, който беше вече видял в участъка на Бемис и от него слязоха двамата негодници.

Мечокът безшумно се промъкна в столовата, заслуша се до вратата и се приготви, ако негодниците решат да я отворят, веднага да си плюе на петите.

Отначало чу как се отвори вратата на кухнята, а после – гласа на този, който беше стрелял в него.

– Ей ти! Как се казваш?

Хонория, която седеше все така неподвижно до прозореца, отговори с безцветен глас:

– Хонория Велес.

– Добре, Хонория. Ти ще ни помогнеш да изнесем и натоварим на камиона малко продукти. Разбра ли?

– Слушай, Смоук, виждаш ли това безредие? Явно тук е бил мечокът. Ако го видиш – стреляй! Пържолите от мечешко месо са чудесен деликатес. Можеш да ми вярваш.

Вторият мъж промърмори в отговор нещо неразбрано, а Джони чу шляпането на чехлите на Хонория из кухнята, а после – отново звук на отваряща се врата. През стъклото на входната врата видя Хонория с куп продукти в ръце. Тя покорно поставяше в ремаркетото на камиона консерви и пакети. Двамата негодници вече седяха в камиона и пушейки наблюдаваха как негърката изнася от кухнята и товари колата с все нови пакети и буркани.

После единият от негодниците каза: „Стига“ – и Хонория веднага се отпусна на стъпалото до вратата, сложи ръце на коленете си и отново замря неподвижна. Камионът потегли.

Джони изскочи от своето скривалище и побягна към групичката дървета, които растяха в края на участъка на биологичната станция, точно срещу къщата на Бемис. Те бяха на върха на едно хълмче и можеше да служат едновременно за прикритие, наблюдение, а също така и за изходен пункт за нападение.

Сградата на станцията, помисли си Джони, беше твърде тясна за него и онези двама негодници, които имаха намерение да вземат от кухнята продукти и да го убият, ако им се изпречи.

Тогава той си спомни за поведението на Хонория. Негърката обикновено се отличаваше с непоколебима упоритост, а сега без всякакви протести изпълняваше всички разпореждания. Значи

болестта, или друго нещо не беше причинило вреда на нейното здраве и не бе разстроило умствените ѝ способности. Това състояние само я бе лишило от самостоятелни действия и собствена воля. Хонория помнеше името си и точно изпълняваше всички заповеди.

Защо той самият, мислеше си Джони, не е станал жертва на същото това вцепенение? Но си спомни за шимпанзето и разбра, че в такова състояние, явно, могат да се намират само същества с високоорганизирана нервна система.

От своето прикритие Джони видя все нови и нови балони, които се издигаха към небето. После от къщата на Бемис излязоха още двамина и започнаха да разговарят с тези, които пълнеха балоните с газ. Единият от тези хора беше самият Бемис. Мечокът вече не се съмняваше: ботаникът Бемис беше безусловно главатар на тази шайка. Значи Джони имаше наведнъж четирима врагове. Но как да се справи с тях? Това още не знаеше. Но затова пък можеше да се заеме с останалите продукти в кухнята.

Джони отново влезе в кухнята и си приготви еднолитрова чаша кафе. Сполучи, защото огънят на газовата печка продължаваше да гори. Той изля кафето в тигана, за да изстине по-бързо, изпочи течността, заедно с цял самун хляб.

Кафето оказа благотворното си въздействие: главата на Джони се проясни и той започна да съставя план за нападение на къщата на Бемис. Накрая всички детайли на плана му бяха толкова ясни, сякаш беше пристъпил към изпълнението им. Но вече се бе стъмнило и Джони реши да дочака утрото.

Събуди се на разсъмване и отново почна да следи къщата на Бемис. Скоро двама души излязоха и отново започнаха да пълнят балони. После се разнесе кашлящият звук на пуснатия двигател на генератора.

Джони се реши. Като направи голяма обиколка, той се приближи незабелязано към дома на Бемис от противоположната страна и се промъкна под къщата: както и в болшинството постройки на Виржинските острови, там нямаше мазе. Мечокът пълзя дотогава, докато скърцането на дъските не му подсказа, че намиращите се в сградата хора ходят точно над главата му. Той позна гласа на Бемис.

– ... Ел и Шорти, а сега и всички тези идиоти заседнаха в Хавана и не могат да се доберат до тук, защото линиите за комуникация в района на Карибско море ще бъдат прекъснати.

Другият глас отговори:

– Мисля, че след някое време ще се сетят да заповядат на собственика на някакъв катер или самолет да ги докара до тук. Това е единственото, което трябва да направят, когато цялото население на Куба се окаже под действието... Колко балони трябва да пуснем още?

– Целия запас, който имаме – отвърна Бемис.

– Но не трябва ли да запазим малко от тях? Може би не си струва да прекараме остатъка от живота си в надеждата, че космичните лъчи пак ще предизвикат необходимите мутации в спорите, пратени в стратосферата.

– Казах, че трябва да пуснем всички въздушни балони, а не да изразходваме всичките спори, Фърней. Имам достатъчен запас и

освен това, през цялото време се занимавам с отглеждане на нови щамове. Както и да е. Да се надяваме, че ще ни стигнат за да обработим с тях цялото земно кълбо. Колко време ни трябва за това? Седмица? Нямахме и една милионна шанс, че ще получим такава мутация, а тя стана! Именно затова аз преценявам нашия успех като предзнаменование отгоре, като указание за това, че именно на мен е предопределено да оправя света и да го изведе от тресавището на съмнението и заблуждението. И аз ще направя това! Бог ме е надарил с тази власт и не ще ме остави!

Мозъкът на Джони работеше с огромно напрежение. На мечока му бе известно, че Бемис е специалист по плесенни гъбички. По всяка вероятност, ботаникът е вдигнал в стратосферата спори от плесенни гъбички и под действието на космическите лъчи, в тях беше получена мутация, надарила спорите с парализиращо свойство: вероятно чрез нервните окончания на дихателната система спорите предизвикваха в мозъка затормозване на волята.

А сега Бемис разпращаше чрез балоните тези спори по целия свят, за да парализират волята на човечеството. Но тъй като нито той, нито неговите помощници не бяха възприемчиви към действието на спорите, то значи съществува някакъв препарат или средство, което ги защитава от тяхното действие. И сигурно това средство Бемис държи някъде наблизо.

Единият от мъжете, който пълнеше балоните каза:

– Десет часа е, Берт. Време е да се отиде на пощата.

– Каква ти поща! Във Фредерикстъд всички седят като вкаменени.

– Да, наистина, прав си. Но трябва да ги нахраним, за да не пукнат от глад. Още трябва да поработят за нас.

– Ти, Смоук, иди и се заеми с тях, а аз през това време ще запаля една цигара.

Джони видя, как единият чифт ботуши изчезна в камиона, който веднага потегли. Другият чифт се приближи до вратичката и човекът седна на стъпалото. Джони помнеше, че срещу къщата растеше голямо дърво, стволът на което се издигаше до самата стена...

След четири минути Джони се спусна от дървото върху покрива на къщата и от там започна да следи негодника, който пушеше на стъпалото. Берт изпуши цигарата, хвърли угарката на земята и стана. В този миг Джони скочи на гърба му, и Берт рухна по очи на земята. Преди да набере въздух в гърдите си, за да извика, тежката лапа на мечока го чукна по тила и човекът трепна и притихна.

Джони се ослуша. В къщата беше тихо. Но човекът на име Смоук трябваше скоро да пристигне с камиона... Мечокът набързо вмъкна тялото на Берт под къщата. После много предпазливо откrexна входната врата и като прибра ноктите си, за да не чукат по пода, се промъкна в къщата. Трябваше да разбере къде се намира Бемис. Гласът на ботаника се чуваше зад една врата.

Джони тихичко я бутна. Оказа се, че това е лабораторията на ботаника. Навсякъде имаше саксии с цветя, стъклени сандъчета с растения, химическа апаратура. Бемис и някакъв млад човек седяха в противоположния край на стаята.

Джони прекоси половината разстояние, преди да го забележат. Двамата скочиха.

– Боже мой! – извика младият човек.

Когато дясната лапа на Джони се опря о корема на Бемис, ботаникът нададе кратък сърцераздирателен вик и се опита да направи крачка. После запълзя и се просна в локва кръв. Младият човек хвана стола, но Джони се изправи на задните си лапи и така удари стола, че той отлетя в другия край на стаята и с грохот се врязва в някаква апаратура. Човекът се опита да хукне към вратата, но не успя да направи и три крачки – мечокът го смачка под себе си...

Сега оставаше да се отърве и от Смоук, когато она се върне от града.

Джони се огледа и видя четири автоматични пушки в една поставка за чадъри в ъгъла на стаята. Джони стреляше чудесно – разбира се, доколкото позволяваше слабото му зрение.

Мечокът дръпна затвора на пушката и се убеди, че е заредена. После се настани до прозореца и зачака.

Когато камионът пристигна и Смоук слезе от кабината, от прозореца тресна изстрел и го срази на място.

Унищожил шайката, Джони се зае да търси противоотровата. Сигурно Бемис я държеше тук някъде, най-вероятно в бюрото. То се оказа заключено, но макар че чекмеджетата бяха направени от стоманена ламарина, за изобретателния мечок не беше трудно да ги отвори.

Той поде с ноктите си най-долното чекмедже, напъна се, чекмеджето със скърцане се изтегли. Джони ги извади едно след друго. В най-горното имаше голяма плоска бутилка с надпис „Калиев йодид“ и две големи спринцовки. Явно това беше

противоотровата и трябваше да се инжектира. Но как да извърши такава сложна процедура със своите непохватни лапи?

Джони внимателно извади капачката със зъбите си, стисна корпуса на спринцовката в лапите си и като измъкна буталото със зъби, се опита да напълни спринцовката с течността. Накрая успя да го направи.

Със спринцовка в зъби, мечокът се спусна презглава към биологичната станция.

Най-напред Джони се опита да направи инжекция на професор Матюн. Но щом иглата се доближи до тялото му, професорът трепна и се отдръпна. Това се повтори няколко пъти. Накрая Джони не издържа, сграбчи професора и го притисна към пода, но Матюн се метна с такава сила, че иглата се счупи.

* * *

Като събра парчетата от спринцовката, Джони се замисли. С изключение на отсъстващите Ел и Ширти, скоро той щеше да остане по всяка вероятност единственото разумно същество в цялото земно кълбо, способно на активно и целенасочено действие. Наистина не го безпокоеше твърде много съдбата на хората. Както се бе убедил, много от тях бяха изключително долни екземпляри, но той изпитваше привързаност към своя покровител професор Матюн. И най-важното за Джони – ако човечеството загине, той ще трябва отново да се храни с онова, което ядат дивите мечки, неговите бивши сродници, а това никак не му харесваше. Щеше да има, разбира се, пълна свобода да ползува цялата библиотека на биологичната станция, но пък нямаше да има кой да му разяснява неразбраните места от раздела „Химия“, а също така и други

раздели от областта на научните знания, в които той не можеше да се справи сам.

Джони отново тръгна към станцията на Бемис, взе бутилката и другата спринцовка, напълни я, както предишния път.

Наново се опита да направи инжекция на професор Матюн, но пак без резултат. Биологът всеки път се изтръгваше, а Джони действуваше колкото може по-внимателно, за да не счупи последната си спринцовка. Същото стана с Бръкнер, Бюве и Хонория.

Джони порови в гаража и намери въже. С негова помощ се опита да върже Хонория, за да я обездвижи. Но скоро той сам се обърка във въжето, а негърката като автомат изхвърли всички примки от себе си. Уморен от безполезните усилия, Джони седна да си почине. Започна да му се струва, че няма да намери изход от положението. Вцепенението, обхванало сътрудниците от станцията преминаваше само, когато получеха устна заповед. Ако някой им кажеше да вземат в ръка спринцовката и да си направят инжекция, те биха го направили...

Джони сложи пред професора спринцовката и се опита да му каже какво трябва да направи. Но мечките не могат да говорят. От всичките му опити да произнесе фразата „Вземи спринцовката“ излезе само безсмисленото „ф-ф-ф-оф-и-и-ф-ф-и-г“. Професорът в отговор само блещеше очи.

Джони се разхождаше из хола, надявайки се, че нещо ще му подсказе, къде е изходът от положението. След известно време, той се озова в стаята, където беше пишещата машина. И изведнъж

се сети! Разбира се, той не можеше да пише с молив, но го бяха научили да пише на машина.

Столът под тежестта му застана, но не се разпадна. Мечокът взе със зъбите си лист хартия, сложи го в машината и с две лапи започна да върти валяка. С помощта на едната си лапа той бавно начука: „Вземи спринцовката и си направи инжекция в ръката“. Думата спринцовка Джони не написа съвсем правилно, но това не го разтревожи.

С листа хартия в зъбите си, мечокът се втурна към хората. Този път сложи на масата пред Матюн спринцовката, високо изръмжа, за да привлече вниманието на професора и размаха пред очите му листа. Но биологът само разсеяно погледна към него и отвърна поглед. Като ръмжеше раздражено, Джони прибра спринцовката настрана и се зае насила да принуди професора да прочете текста. Но колкото повече усилия полагаше, толкова по-настойчиво професорът се стараеше да се изтръгне от лапите му.

Джони реши да си почине малко. Той прибра спринцовката и си приготви още един литър кафе. Питието стана слабо, защото мляното кафе се свърши. Джони се надяваше, че кафето пак ще освежи главата му и ще успее да измисли нещо ново.

Като изпи кафето, той излезе от сградата и се заразхожда из градината, като се напрягаше със всички сили да измисли нещо.

Положението беше комически нелепо, та дори неговото нищожно мечешко чувство за хумор му стигаше да разбере това. За да дойдат учените на себе си, се изискваше да произнесе заповед само от няколко думи. Той знаеше тези думи – той, единственото същество на този свят, но не можеше да ги произнесе.

Отново настъпи нощ. В клетките на биологичната станция крещяха нехранените вече два дни животни. Те пречеха на Джони да спи и той се разбуди доста преди разсъмване. Стори му се, че на сън му се бе мярнала някаква много интересна мисъл, но никак не можеше да си я спомни...

Стоп! Тази мисъл имаше някаква връзка с Брюкнер. Той беше специалист по психология на речта, не беше ли така? Брюкнер обикновено работеше с магнетофон. Джони беше виждал неведнъж как Брюкнер записваше воплите на маймуната Мак Джинти.

Джони се втурна към стаята на Брюкнер.

Както и очакваше, магнетофонът беше там. Джони отвори капака и цели два часа се опитва да проумее, как трябва да борави с него. В края на краищата успя най-после да настрои магнетофона на режим за запис и изрева в микрофона своето „у-у-у-ах!“ Спря записа, превключи апарата за възпроизвеждане и натисна бутона. Няколко секунди се чуваше леко шушнене, а после крясък: „у-у-у-а-ах!“

Така пред него се откри нова възможност, но още не знаеше, как може да се възползува от нея. Брюкнер държеше някъде цяла колекция от различни записи... Дълго време ги търси и накрая ги откри в едно от чекмеджетата на бюрото. Той прехвърляше кутийките и четеше налепените по тях надписи:

„Крясъци на птици: червено-зелен папагал мако, какаду“. Няма да послужи.

„Ломотене на бебе на 6-9 месеци“ – също настрани.

„Ланкаширски диалект“.

Джони постави ролката с този запис на магнетофона и прослуша монолога за малкото момченце, което станало плячка на лъва. Съдържанието на тази ролка никак не можеше да му бъде от полза.

Следващата ролка имаше надпис „Курс по разговорна американска реч. № 72-В. Графство Линкълн, Мисури“. Тук Джони чу приказката:

„Живяла някога една мишка, която нямала собствено мнение. Всеки път, когато другите мишки я питали, не би ли искала да излезе с тях на разходка, тя им отвръщала: „Не зная“. А когато я питали: „Искаш ли да си останеш в къщи, в дупката?“ – тя не можела да каже нито да, нито не. Така винаги отклонявала отговора във въпрос. Но ето че веднъж нейната леля ѝ казала: „Стига вече! Прави каквото ти кажа аз!“

Разказът продължи, но Джони не го слушаше вече. Той беше намерил точно това, което му трябваше. Ако успееше да възпроизведе на професор Матюн последната фраза, всичките му вълнения щяха да свършат. Но тези думи се намираха в средата на разказа... Трябваше да отдели само тях, ала как да направи това: имаше само един магнетофон, а трябваша два, за да презапише на другия само тази част от лентата.

Джони заскимтя от отчаяние и безсилие. Да претърпи поражение, когато му се струваше, че победата е съвсем близко! Прииска му се да захвърли магнетофона през прозореца: поне да получи някакво удовлетворение като види как ще се разбие в земята.

И тук му просветна. Как можа да забрави? Като хвана магнетофона на Брюкнер, мечокът презглава се втурна в хола. Там

имаше малко портативно магнетофонче, което служеше за развлечение на учените в часовете за почивка.

Джони свърза малкият магнетофон към магнетофона на Брюкнер и зачака момента, когато заговори лелята, да натисне бутона за запис. Минаха два часа. Джони развали няколко метра лента и накрая постигна това, което искаше.

Той взе портативния магнетофон и се върна при професора. Сложи го на масата, а до него – спринцовката. Включи магнетофона и зачака. Отначало от високоговорителя се чуваше само шушнене, после се разнесе рязък глас; „Стига вече! Прави, каквото ти кажа аз!“...

Очите на професор Матюн се оживиха и Джони веднага поднесе към лицето му листа с единствения написан на него ред. Професорът го прочете и без да изразява никакви чувства, взе спринцовката и я заби в ръката си.

Джони изключи магнетофона. Сега трябваше да чака, ще окаже ли течността своето въздействие. След половин час професор Матюн прекара ръка по челото си. Беше трудно да се разберат първите му думи, но постепенно гласът му набра сила, думите ставаха все по-разбрани – говореше по-високо и по-високо сякаш беше радиоприемник, нагряващ се след включването.

– Слушай, Джони, какво се е случило с нас? Аз помня абсолютно всичко, което ставаше тук през тия три дни, но ме владееше някакво вцепенение, и не можех дори да говоря...

Джони прикани със знак професора да го последва и се отправи към стаята, където беше пишещата машинка. Професор Матюн го разбра и сложи в нея нов лист.

Мина доста време, докато дума по дума Джони начука цял разказ за случилото се през последните дни. Професорът го прочете, дълго мълча и накрая каза:

– Хайде, старче! Чака ни работа. Преди всичко трябва да оправим нашите приятели, като им заповядаме да си направят инжекции. Като си помисля само – мечка – спасител на човечеството! От сега нататък ти разрешавам да дъвчеш тютюн колкото си искаш. Нещо повече, ще се постарая да ти намеря чудесна мечка и ще впръсна в нейния мозък онова вещество, така че твоята приятелка да бъде напълно достойна за тебе...

След седмица всички жители на остров Сан Круа бяха се оправили. Професор Матюн и другите учени заминаха за съседните острови от Карибско море, за да ликвидират последствията от заразата със спори.

Мечокът на име Джони прекарваше времето си в библиотеката. Той отново се зае с петия том на Британската енциклопедия и четеше раздела „Химия“. Надяваше се, че професор Матюн ще се върне след някой и друг месец и ще намери време да му обясни всичките неразбрани места в текста. А засега Джони се стараеше да овладее тази премъдрост със собствени сили.

Бариерата

Научно-фантастичен разказ

Владимир Щербаков

Адажио вместо скерцо

Когато крайбрежните камъчета зазвъняха под краката му, Волд спря и закри очи с длан: отсрещният бряг се скри някъде между средния и безименния му пръст и блестящи тъмни петна заподскачаха над водата. Пълна илюзия на безбрежност. Тук-там пясъкът бе отнесен и оголената пластмаса стърчеше на бели кръпки. Волд хвърли няколко камъка далеч от брега – да изплаши сънливите рибки, които съвсем бяха изгубили представа за времето. Водата глухо избълбука, на повърхността се вдигнаха въздушни мехури, а камъните удариха в дъното. Концентричните кръгове се понесоха към брега и отразявайки се, се срещнаха в центъра.

С малко повече фантазия този тридесетметров аквариум все пак би могъл да се приеме за езеро. Но и дума не можеше да става за въдица. Волд извади от джоба си малка мрежа и като натроши хляб, я хвърли във водата. Когато на хванатите рибки стана тясно в буркана, той ги пусна до самия бряг и те дълго шаваха, мърдайки лениво опашки. Волд пресметна, че от деня в който е тук, всяка рибка е била уловена в мрежата му средно не по-малко от три пъти (ако се приемеше, че рибките са около хиляда). От това следваше, че в един прекрасен ден ловът щеше да загуби и последните остатъци от спортния интерес и за двете участващи в него страни.

Неочаквано му се прииска да събуди професора или Копнин. Да влезе тихо в стаята, да дръпне одеалото и плисне студена вода, а когато Копнин в съня си започне да се сърди и да дърпа одеалото към себе си, да изкрещи някаква глупост, например, че е проспал сто милиона релативистични денонощия и че трябва да става, защото те вече са на Земята.

Постепенно таванът стана син и засия като небе, розови облачета хвърлиха долу сенки. В клоните запърхаха пъстри пеперуди. Зажужаха пчели, тишината се разтвори в шумоленето на рядката трева и в меките акорди на утринната музика. Трябваше да си тръгва. Скоро всички ще станат – и Копнин, и професорът... и Ана.

Волд дръпна тънката връв. Не, беше се закачила. Тръгна за мрежата – нагази до глезените в прохладната вода, после до колене и спря на неравния пясък, сякаш се беше замислил за нещо, а рибките удряха с опашки по краката му.

Тъкмо приседна на един камък и започна да ги хвърля във водата една по една, и почувствува, че някой се допря до рамото му. Погледна нагоре – Ана. Разбира се, тя бе видяла всичко... и костюма – не му върви! – целият в мокри рибени люспи. На брега се мятаха още няколко риби. Волд бързо ги хвърли във водата и се изправи, обръщайки се към Ана.

– Преди десет години по същия начин ловях уклейки в парка. Бяхме избягали с приятеля ми от училище. Държах се за едно клонче, подхлъзнах се и цопнах във водата. Дълго бродихме из парка, за да изсъхнат дрехите ми – не можех да си отида в къщи мокър.

– Разбира се – каза сериозно Ана. – Но тук никога вече няма да ви се кара, че сте похабили костюма си. За десет години всичко се е изменило.

Волд разбра, че Ана едва се сдържа да не се разсмее – лицето ѝ беше страшно сериозно.

– Волд, винаги ли се събуждате преди всички?

– Не, но днес наистина станах рано. А вие все по едно време ли ставате? Винаги? Аз пък не мога. Защо? Как да ви обясня... Може би много бързо свикнах с всичко. Звездите в илюминатора ми изглеждат като бели петънца върху черна хартия. Сякаш са застинали на едно място. И корабът също. Трудно мога да си представя, че се носим с такава скорост... Всичко е толкова обикновено, прекалено обикновено. Облаците, вятърът, тревата, езерото. Съвсем като у дома. И всичко е така неизменно, разбирате ли? Понякога ми се иска да изляза от обичайните релси. Спомняте ли си, тези дни се приближихме до границата на разрешените скорости и усетихме леко тръскане и люлеене? Стана ясно все пак, че сме на истински кораб и край нас се намира пространството, а не пъстри детски кубчета. И после отново настъпи мъртва тишина. Чувам я, когато вечер чета в стаята си... Не ви ли се струва, че конструкторите са прекалили? Да направят кораб, който да няма никаква прилика с кораб? Разбирам, делнична обстановка, психология... Но понякога ти се иска да чуеш рева на двигателите, да усетиш пулса на автоматите или да видиш струята енергия, която рефлекторите издишват в пустотата. Именно това не са съобразили. Всичко е изолирано, компенсирено, шумовете се наслагват в противофази, излъчванията се филтрират и също се

унищожават. Нито един работен звук. Нито намек дори. А нас са ни учили да работим в реална обстановка. Къде е тя обаче? Абсолютна фикция. Не кораб, а райска градина. Страшна скука. Нима не съм прав?

– Не зная. Не забравяйте: предстои ни много дълъг път. Дори в музиката след адажиото може да следва алегро или скерцо.

– Да, така е. Липсва ни скерцо. Знаете ли, Ана, исках да кажа... всъщност да попитам...

– Да вървим. Вижте колко е хубаво времето днес. Трябва да се преоблечете. И обувките ви са съвсем мокри. Мили Волд, та така може и да настинете. Искахте да ме попитате, както винаги, ще бъда ли довечера на семинара на професор Гамов? Не се лъжа, нали?

Малкият експеримент на професор Гамов

С отсечена, съвсем не старческа походка професор Гамов мина напред и обхвана с поглед стаята – стъклата на очилата му блеснаха. Разговорът секна. Волд все поглеждаше към вратата: Ана се бавеше. Някой седна на стола до него, той поиска вежливо да каже, че мястото е заето, обърна глава – та това бе Ана! „Как не ви видях?” Ана сложи пръст на устните си: „Тихо, че ей сега професорът ще ни покани да говорим вместо него.”

Гамов отговаряше на някакъв въпрос.

– Представете си – казваше той – че сме направили точно копие... например на будилник, копие, една десета от естествената му големина. Ще работи ли? По принцип да. Значи цялата работа е в мащаба. Именно тук се проявява релативистичният парадокс. Наистина, ако мащабът на намалението не предизвикваше

качествени изменение, би ли било необходимо да ограничаваме скоростта на космическите кораби? По принцип не. Скоростта е нараснала – веднага съгласно с теорията на относителността намаляват размерите. Скоростта е близка до светлинната – размерите на кораба с всичко в него и с екипажа стават за известно време микроскопични. Щом скоростта се намали, всичко става нормално. Много просто. Но само до известни граници. Доказано е с точност, че зад бариерата на разрешените скорости трябва да настъпи качествен скок. Ще може ли след него отново да се възстановят изходните параметри? Ще се възстановят ли нормалните размери и пропорции, ако скоростта се намали? Не е лесно да се отговори на този въпрос. Съвсем не е просто... Ние минаваме в ново устойчиво състояние. В микросъстояние. Ако това се случи с космически кораб, той не би бил забелязан и с най-силния микроскоп.

Понякога ме питат що за състояние е това и как ние заедно с атомите, от които сме съставени, и с електроните, които се движат по техните орбити, можем да станем част например от този електрон? Работата стои точно така. В микросистемата за нас електронът става нова галактика – толкова е огромен мащабът на преобразуванията. Питат ме, а няма ли противоречие? Разбира се, че няма. Автомобилът-играчка се отличава от истинския не само по своите размери. Така е и в нашия случай. Атомите в този смисъл, в който обикновено ги разбираме, престават да съществуват. Всичко, което ни заобикаля, и ние самите изведнъж се лишаваме от строителните детайли в стария им смисъл на разбиране – тяхното място ще заемат много по-малки тухлички. Те са толкова пъти по-

малки от предишните „строителни блокове”, колкото електронът е по-малък от галактиката. Обичайните понятия ще изчезнат или ще се изменят. Но формите ще се запазят. Външните форми няма да се изменят. Всичко остава сякаш на местата си: по тръбите продължава да тече вода, пироните държат здраво, както преди, дъските, стъклото се чупи при удар с камък. Но тръбите вече не са от атоми, във водата няма да намерим обичайните молекули, пироните са пирони само по форма, в стъклото се удря не камък, а негово мизерно копие, при това направено от нещо съвсем неизвестно. Сякаш предметите ще се отразят във вълшебно огледало. Ако ние, хората, можехме да погледнем в това огледало, бихме се видели като някакви лилипути, които се опитват да решат задачата за прашинките и галактиките. Ще се изменят, разбира се, и законите, иначе всичко ще се разсипе на прах. В някои физически уравнения знаците ще се сменят. Където е имало минус, ще се появи плюс. Например при закона на Кулон. Може би едноименните заряди няма да се отблъскват, а напротив, ще се привличат. Или друг пример: центробежната сила... Може да ни се стори, че в някои случаи причина и следствие като че ли ще сменят местата си, но това е много сложен въпрос. Някои най-обикновени експерименти ще изглеждат много странно. Листенцата на електроскопа ще се привличат. Парченцата станиол, наелектризирани с гребен, ще прилепнат едно към друго. Всичко сякаш ще остане на местата си, намалено билиони пъти, а действието и противодействието ще сменят знаците си.

...Гамов разсеяно млъкна. На задния ред някой от нямане какво да прави се опита да опресни знанията си от гимназиалната

физика. Тишината бе нарушена от учуден възглас. Волд се надигна. Вдясно от него върху малка масичка блестеше „златце“ от бонбон.

– Какво има? – запита Гамов.

Някой му показва гребен.

– Какво, какво? – запита отново Гамов.

– Опитът с гребена не става.

– Не може да бъде. Прави се така... зареждат се две малки... момент... две малки ивички цигарена хартия. Ето, виждате ли? Докосвам с гребенчето всяка ивичка. Сега те имат еднакви заряди и, както виждате, се отблъскват една от... хм...

Професорът хвърли бегъл поглед към тесните ивички и побледня. Те бяха плътно прилепнали една към друга.

Жълтите звезди

Волд затвори вратата след себе си. Тъмнината го посрещна с тих шепот, с бълбукане, сякаш във втасало тесто се пукаха мехурчета – по запазените канали за управление на кораба, в химотроните и в усилвателите пробягваха сигнали.

В илюминатора светеха звезди – мъждиви жълти петна, същински малки фенери. Сребристи проблясъци трепкаха на пода, черните сенки в ъглите криеха паяжината на тръбите-каналите.

Волд включи сигнализаторите. „Всичко е на ред, всичко е на ред – тихо пропяха те. – Полетът протича нормално, скоростта е 0,8 с.“ Като си помисли само човек, тези изкуствени живи нишки, тези полимерни вериги, по които сновяха електрони и управляваха кораба, никога няма да могат да разберат, че за хората всичко се е изменило, че жълтите звезди зад прозореца ще се съберат в един

единствен атом от някоя детска играчка. За тях всичко е на ред, няма никаква промяна.

Всъщност електроните – това вече не са електрони, а нещо друго... Какво казваше професорът за биотоковете?... Ах, да, биотоковете не са причина, а по-скоро следствие от процесите в организма. И въпреки това... Логиката... Трябва да се измени и самата човешка логика. Странно. Едва ли.

Сега Волд трябва да замени за две минути изключения апарат за курса, този съпял изкуствен мозък.

Колко нищожно – две минути. Но за сто и двадесет секунди той ще успее да даде всичко, което знае, всичко, което е записано като върху лента в малките клетки на мозъка му.

Волд се съсредоточи. Струваше му се, че е спокоен. Време е... Само да запази съзнание, нека двете минути започнат в този миг.

Хиляди гъвкави нишки се притиснаха нежно до главата му, до челото и темето, те се наведоха над него, лежащия на пода, като хоботчета на пеперуди. Извиваха се. Вземаха от него всичко – съзнание, мозък, душа, знания – клетка след клетка, неврон след неврон.

За миг в паметта му изплуваха познати лица. Ана, Гамов. Сякаш говорят нещо, но той знае – сега не бива да ги слуша. И те внезапно изчезнаха, загубиха се сред жълтите петна на звездите. И звездите вече не са звезди, а снежинки във виелица. През снега насреща бягат огнени вихри. Ето ги, до него – само да прекрачи и ще ги стигне с ръка.

...Волд вече не чуваше, как след час по централния коридор затропаха два чифта нозе. Спряха пред вратата. Никой не я отвори

и стана тихо, като в изба. Но ако професорът и Копнин бяха влезли вътре, те не биха могли да променят нищо. И Волд не би ги чул и познал. Професорът и Копнин излязоха от стаята си около час и половина по-рано. Тръгнаха по коридора към сектора за управление и по пътя Гамов разви хипотезата, с която още преди беше запознал Волд.

Според думите му, сега корабът имаше по-малка скорост, отколкото в момента на прескачането в микропространството. За да се върнат, бе нужно да използват законите на микрогалактиката. Неумолимият кодекс на физиката ги беше довел тук и ако този кодекс не се измени, трябваше само да се увеличи скоростта над праговата и те щяха да попаднат в третата система на пространството, която беше още по-микроскопична, после в четвъртата и така до безкрайност. Но сега, след преминаването в микросистемата, знакът в уравнението за движението се беше изменил. Уравнението получаваше съвсем друг смисъл: при увеличаване на скоростта на кораба над праговата физическите закони на микросвета осигуряваха прехода в старата координатна система. С други думи, за да се върнат в своята галактика, достатъчно бе да се увеличи скоростта.

– Но преди да стане това – говореше професорът, хванал Копнин под ръка, – преди да се върнем там, откъдето дойдохме, ще мине доста време. Защо ли? Ние трябва да се върнем в нашия свят – ако успеем да направим това – в същия миг, когато сме изчезнали, когато корабът е преминал в микрогалактиката. Но за това, колкото и да е странно, времето трябва да тръгне в обратна посока, иначе няма да успеем да се върнем в същия момент. Нещо като

кинолента, пусната от другия ѝ край. Но този странен филм ще бъде добро предзнаменование, той ще означава, че се връщаме. Искате ли ви се да се върнете?

– Не виждам никаква разлика, всичко е както преди.

– Не се шегувайте. Не се шегувайте така... ние самите сме се изменили, затова е мъчно да се забележат разликите. Най-интересното е, че в паметта ни няма да остане и най-малката следа от това приключение, щом то някога свърши. Никой няма да запази за него и най-малкия спомен – нали времето ще тръгне назад, точно не времето, а процесите. Ние ще забравим. От паметта ни ще се изтрие всичко, като от магнитна лента... Имам чувството, че съм много уморен, сякаш върху мен се е струпала цяла планина от време. Вие не чувствувате ли нищо?

– Да, нещо се случи, аз едва... отворям уста. Ето вратата, кой знае защо ми се струва, че Волд е там. Но аз не мога... да вдигна... ръка.

Когато Копнин произнесе последните думи пред затворената врата, Волд тъкмо започна да осъществява плана, който произтичаше от хипотезата на Гамов. В този момент той се включи в системата за управление.

Епилог

Ана – това е тя, пред него. Очите ѝ се усмихват – не устните, не лицето, а очите. Волд крие мократа мрежа в джоба си. Малки сутрешни вълни бягат по езерото. „Странно чувство – мисли си Волд – сякаш това вече се е случвало някога с мен. Отдавна, отдавна.“ Волд даже сложи ръка на челото си – нещо съвсем познато има в израза на лицето на Ана. Толкова познато, че той май

може да прочете на това лице всичко, което Ана ще му каже ей сега...

Но той няма да си спомни нищо. Жълтите звезди са се изтрили от паметта му. Ако някой сега му разкаже цялата истина, Волд няма да повярва. Като на кинолента, пусната от обратния край, кадър след кадър премина всичко в обратен ред, започвайки от момента, когато Копнин и професорът спряха пред затворената врата. И кадър след кадър, подчинявайки се на законите на физиката, изчезнаха всички спомени за страната на жълтите звезди. Това беше цената за завръщането.

Те се върнаха в своя свят, в нашия свят, в същото утро, в което изчезнаха и се разтвориха в някакъв загубен в галактиката електрон. Възможността за преминаването в микрогалактиката вследствие на рязко покачване на скоростта поради местно изкривяване на пространството отново стана за тях вероятностен математически символ, нищо повече.

Времето се върна в началото си. Ана запита:

– Винаги ли ставате най-рано от всички, Волд?

– Не, но днес наистина станах рано. Понякога ми се иска да изляза от обичайните релси... Помислете си само: да направят кораб, който да не прилича на кораб... И защо нищо не се случва с нас? Веднъж Копнин казваше, че в Космоса можеш да умреш от скука, на Земята е много по-интересно.

Биохазарт

Научно-фантастичен разказ

Конрад Фиалковски

Товарният камион спря преди завоя. Пътникът слезе, взе претритата си тук-там пътна чанта, усмихна се още веднъж на шофьора и тръгна нагоре. Чуваше след себе си бръмченето на спускащия се към долината камион. Вървеше бавно, спираше се през двеста-триста метра. Чувствуваше през ризата си топлите лъчи на следобедното слънце и едва доловимия мирис на морето, което беше някъде зад най-близките хълмове.

Мина табелката „Вход забранен“, а след това и втората информираща, че се намира в частна собственост. В този момент болката се увеличи. Спря се, извади от горния джоб на ризата си флаконче с таблетки. Изсипа ги на дланта си, постави една под езика си и след миг колебание – още една половинка. Не дочака болката да се успокои напълно и продължи нататък. След един завой се намери пред врата без надпис, от ковано желязо, малко старовремска. Влезе в портиерната. Зад малка, прикрепена към стената масичка с телефон, видя пазача.

– Уговорено ли е посещението ви? – запита пазачът.

– Не. Дойдох...

– Прочетохте ли табелата?

– Разбира се, но...

– Моля ви да се придържате към написаното и веднага да напуснете района. Това е частна собственост.

„Ако бях дошъл със собствена кола, би разговарял другояче с мен“ – помисли се посетителят.

– Това е имението на д-р Егберг, нали? – запита той.

– Да, но ви казах...

– Аз съм приятел на д-р Егберг. Познат от по-рано – добави, за да отслаби смисъла на първото изречение.

Човекът в униформата вдигна слушалката на телефона.

– Говори пропусъкът, със секретариата на доктора, моля.

Централата го свърза.

– Вашето име? – запита портиерът.

– Ралф Молнар, професор Ралф Молнар – допълни, припомняйки си, че Егберг ще го помни като професор.

Портиерът остана безразличен, като че ли обявяването за пристигането на професори, с посивели небръснати от два дена бради, беше за него ежедневие. Съобщи името му. Зачакаха.

– Да. Ще дойдат за вас – каза накрая. – Моля, да си оставите нещата.

– Моите неща?

– Да. Ще ви ги донесат по-късно. Така е прието тук.

Молнар повдигна рамене и бутна с крак пътната си чанта към портиера. Чу стъпки и на вратата се появи високо момиче в лятна рокля без ръкави.

– Д-р Егберг помоли да ви поздравя с „добре дошли“ от негово име. Възложено ми е да се грижа за вас, професоре, и да ви запитам за дълго ли ще останете при нас...

– Ще видя. Не зная още.

– Но все пак ще преспите тук. Вече е късно. Впрочем, докторът ви кани на вечеря.

Тръгна след нея по посипана със ситен чакъл алея, сред гъсти храсти.

Отново почувствува болка и тежест в гърдите, но не се спря. Домът трябваше да е някъде наблизо. Изведнъж той се изправи пред него. Зеленината го прикриваше, дърветата надничаха с клоните си направо в прозорците, а пълзящите по стените растения достигаха почти до покрива.

– Ще живеете на първия етаж, професоре – каза момичето като влизаха. Отправиха се към асансьора и момичето натисна бутона. Асансьорът ги изкачи на първия етаж. Тръгнаха по коридора. „Прилича на хотел – помисли си Молнар – коридор и десетки врати. Врати без дръжки.“

– Тук – каза момичето и го пусна да мине напред. Намираше се в стая, обзаведена с всичко необходимо. Имаше дори голям телевизор. Не погледна към леглото, тъй като навсякъде спеше добре.

– Леглото е тук – момичето отвори вратата.

– А нещата ми?

– Сега ще пристигнат. След малко д-р Егберг ще ви се обади.

– Ще се обади?

– Да. Ще ви направи телевизита.

– Така ли?

– Ако желаете нещо, моля, да ме повикате.

– Да ви повикам?

– Наричам се Маг.

– Но как да ви повикам?

– Госпожице Маг, или просто Маг.

– Тук, в тази стая?

– В стаята или в банята. Малко по-високо, отколкото обикновено говорите, за да може дискриминаторите да пропуснат звука.

– Да, разбирам – каза Молнар. Зад вратата нещо изшумя и се обади зумер, скрит някъде в тавана.

– Нещата ви вече са тук – каза момичето. Отвори вратата и посегна към останената чанта.

– Защо беше всичко това. Можех и сам да я донеса...

Не отговори. Усмихна се още веднъж и излезе. Тогава забеляза сандала ѝ. Изгубила е сандала си и не е забелязала това. Повдигна го и дръпна вратата. За миг вратата оказа съпротивление, а след това се отвори. „Като че ли вземаше решение дали да се отвори“ – помисли Молнар. В коридора нямаше никой, остана за момент със сандала в ръка и изведнъж осъзна, че през цялото време откакто влезе в този дом, не срещна никого.

* * *

След един час обръснат, изкъпан и преоблечен в извадената от чантата риза, седеше в не твърде удобния фотьойл и се вглеждаше в мрака зад прозореца. Дърветата бяха неподвижни. Той виждаше силуетите на прилепите на фона на все още светлото небе. Преди да седне във фотьойла се опита да отвори прозореца, но той не мръдна, въпреки че напъна с всички сили. „Твърде съм слаб“ – помисли Молнар и се отказа, тъй като след всяко усилие чувствуваше болка.

Седна неподвижно и мислеше за пристанищния квартал, където напоследък живееше, за малката стаичка с едно прозорче, за барчето на две преки по-нататък и за ежедневния път до работата сутрин по тесните, запрашени улички. За института и за миналото не мислеше никога.

– Добър вечер, професоре – чу зад себе си глас и рязко се обърна. В стаята нямаше никой, само в матовия досега екран видя лице. Това беше Егберг, позна го веднага. Същите раздалечени, тъмни очи и широките, сключени вежди.

– ... радвам се, че ви виждам, че сте ме посетили.

– Какво пък, в интерес на истината – нямах друг изход. Иначе не бих дошъл тук.

– Виждам, че не сте се променили през всичките тези години. Винаги сте говорили това, което сте искали да кажете, и то по най-простия начин. Именно такъв ви помня.

– Навярно се досещате защо съм дошъл?

– За това ще поговорим по-късно. А сега ще вечеряме. Помня, че обичахте пъстърва с печурки. Винаги на обяда у Пети, във вторник...

– Вкусът ми доста се е променил от онези времена.

– Все пак разпоредих да приготвят това ястие. Пъстървата ми я доставят със самолет.

– Възхищавам се на паметта ви.

– Тогава бях на възраст, когато се запомня всичко. А вторничният обяд с вас беше върхът на мечтите на всеки от нас. И така, очаквам ви. След малко при вас ще дойде секретарката ми. – Екранът угасна.

„Пъстърви у Пети. Забравих, че някога съм ги ял“ – помисли си Молнар.

– Вашият сандал, Маг. Изгубихте си сандала – каза той, когато Маг влезе.

– Няма значение. Имам много. Често си губя сандалите. Разсеяна съм... – добави тя, като видя, че Молнар я гледа внимателно. – Ето, виждате ли, вече съм с нов!

Подаде ѝ сандала и тя го взе някак нерешително.

– Доктор Егберг ви очаква.

Тръгнаха отново по същия коридор и слязоха на партера. „Изглежда като хотел от началото на века“ – помисли Молнар. Трапезарията, в която влязоха, беше слабо осветена. Масата беше подредена за двама души, а приборите – поставени един срещу друг така, че единият оставаше в сянка. „Познавайки Егберг, мога да предположа, че ще ми предложи мястото, което е осветено“ – помисли си Молнар и погледна тъмното, вечерно облекло на доктора. Почувствува се неловко в старите си панталони. Но това беше само за миг.

– Наистина се радвам, че ви виждам – каза Егберг и му посочи мястото.

Забеляза, че Егберг е поостарял. Последния път, когато го видя, беше на двадесет и няколко години.

Поведоха непринуден разговор, но изведнъж Егберг се вгледа в дланите на Молнар и каза:

– Виждам, че вече не оперирате.

– Да, дори не мога да държа скалпела – повдигна ръцете си така, че другият да може да ги види. Знаеше, че са напукани, с черни следи от смазка.

– Казаха ми, че изобщо сте се отказали от нашата професия. Отначало, след вашето оттегляне, мислех, че ще ви срещна на някой конгрес или конференция...

– Какво бих правил там? Още тогава приключих с всичко.

Поднесоха предястията.

– А ние си спомняхме често за вас. Като изключим това, че решението ви не можеше нищо да измени, това беше несъмнено доказателство за голяма смелост.

– Да не преувеличаваме. Просто в един момент разбрах, че там няма повече място за мен. Нищо повече.

– Малко хора биха постъпили така. Наздраве, професоре. Пиете, нали?

– Понякога – да. Стремя се да не пуша – и повдигна чашата бяло вино.

Когато поднесоха пъстървата, се реши да започне разговора.

– Сещате се, докторе, защо съм дошъл при вас?

Другият кимна.

– Не смятайте, че съм дошъл след първите признаци. Преживях два инфаркта и ми се струва, че третият е близък. Все пак съм малко лекар. Третият ще ме довърши. При характеристиката на моите тъкани присаждането е невъзможно. Вероятността за връщане към нормалния живот е почти никаква. А да вегетирам още година или две в болница... това не ме интересува.

– С други думи, желаете да получите изкуствено сърце?

– Именно.

– И да станете киборг?

– Е... да.

– При вашите възгледи по този въпрос?

– Докторе! Сам поставях първите модели от механизми. Моите възражения засягаха мозъка и само мозъка. Вероятно си спомняте това?

– Естествено. Вие бяхте известен като радетел на лимитираната киборгизация. Сърцето – прекрасно, черният дроб или бъбреците – превъзходно, но настрана от мозъка. Това ви бяха възгледите, професоре!

– Да, и не съм ги променил.

– Ако бяхте успели тогава да ги наложите, старият ни институт днес щеше да бъде провинциално учреждение без значение. А аз... аз бих присаждал може би сърца в някаква незначителна болница.

– Направихте всичко, за да не успея.

– Истина е. Но това не е важно. Ако не бях аз, друг щеше да бъде. Прогресът не може да се спре.

– Ако това е прогрес...

Егберг не отговори. Допи си чашата вино. Замълчаха.

– И така, знаете, докторе, за какво става дума – каза Молнар и отмести напред още пълната си чиния. Чувствуваше нарастваща, гнетяща болка. „Не трябва да мисля така по тези въпроси. Не съм вече професор. Нямам нищо общо с тези проблеми. Аз съм обикновен стар електротехник от работилницата на крайбрежно корабоплаване, който желае да му бъде поставено изкуствено сърце.“

– Защо избрахте именно мен, моя институт?

– От всички ония, които могат да направят това на нашето полукълбо, вие ще го направите най-добре. Впрочем, на друго място не бих имал никакъв шанс. Просто нямам пари, докторе.

– Съществуват още и нормалните клиники...

– Зная какво искате да кажете. Да, там биха ме приели безплатно. Но би трябвало да подпиша документ, че се съгласявам с експериментирането и всичко, свързано с него. А те дават ли ми някаква гаранция, че след експериментите ще бъда годен човек? А мен не ме интересува какъв и да е живот. Искам да плувам, да греба, да бягам по стълбите, искам да живея истински живот.

– Променили сте живота си. По-рано със седмици не напускахте института.

– Миналото няма никакво значение. Знаете ли какво правя сега? Консервирам автоматично навигационните съоръжения на корабите, които плуват от пристанище до пристанище. Свършвам работата и разполагам със собствено време. Никакви размисли, нито проблеми. Понякога някаква книга...

– Да, разбирам. Бих желал да имате някакви пари. Тогава аз не бих имал никакви проблеми. Обикновеният пациент...

– Тогава сигурно не бих се обърнал към вас.

– Поне сте искрен, професоре. Значи сте преценили всички възможности и съм останал аз.

– Именно.

Егберг не отговори. Блюдата им бяха сменени. Това, което поднесоха, по всяка вероятност беше печено сърнешко, но Молнар вече не посягаше към ястието. Чувствуваше как болката се засилва

и се разпространява към ключицата. Егберг се хранеше сам. И двамата мълчаха. Накрая Егберг проговори:

– Не мога да ви отговоря направо. Трябва да си помисля.

– Но да не бъде дълго. Може и да умра. Не, не считам, че бихте имали никакви неприятности. За всеки случай в нещата ми е адреса на моя лекар. Той ще свидетелствува, че съм живял достатъчно дълго – значително отклонение от това, което би трябвало да се очаква.

– Добър специалист ли е?

– Е, провинциален лекар на средна възраст, но и случаят ми не е толкова тежък.

– Имам вече този адрес. Утре ще получа всички данни, които той притежава.

– Претърсили сте нещата ми?

– Както виждате. Впрочем, не лично аз.

– Вие също сте искрен. Това е нещо ново. Не допусках, че това идва с възрастта.

– Вие, професоре, винаги зле сте ме преценявали. Никога не съм се борил против вас. Борил съм се против вашите възгледи.

– Резултатът беше един и същ. Впрочем, да не се връщаме към тези неща.

– Правилно. Ще пиете ли кафе? Според мен, това не може да ви навреди.

– С удоволствие.

– Да минем тогава в кабинета ми.

Кафето и конякът вече ги чакаха на ниска масичка, поставена пред големи, облечени в кожа, фотьойли. Светлината беше жълта,

слаба, както в целия дом. В дълбочината Молнар видя нещо, което напомняше голямо командно табло. То беше тъмно, само почти в края му се виждаше червена светлина.

– Извинявайте, професоре, за момент. Все пак в института се прави нещо. – Егберг се приближи към пулта, над който в този миг светнаха две лампи, излъчващи дневна светлина. На екрана се появи лицето на човек, облечен в бял кител.

– Нещо ново, Дорн? – запита Егберг.

– Всичко е наред. Само шестнайсетката е неспокойна. Затова ви обезпокоих.

– Опитайте ли с поляризиращо напрежение?

– Да. Не помага.

– Добре. Сега ще видя – каза Егберг и обърна екрана така, че Молнар вече не виждаше нищо. Щракна превключвателят и Молнар чу виене, монотонно, ниско, почти нечовешко. Стана и внимавайки, да не помръдне стола, се доближи до пулта. Егберг, наведен над екрана, беше с гръб към него. Беше по-висок от Молнар и закриваше част от екрана. В останалата част обаче Молнар видя женска ръка, може би на дете. Дланта се разтваряше и свиваше спазматично, след това следваше предмишницата, а по-нататък беше метал, чудна преплетена мрежа, напругаща се в такт с гърchoвете на дланта. Погледна за момент ръката, а след това прехвърли погледа си в дълбочината на екрана. Там в голям стъклен съд плуваше мозък. Не беше възможно да сгреша. Изведнъж виенето престана и екранът угасна. Егберг се обърна и погледна отвисоко стоящия до него Молнар.

– Това беше мозък – каза Молнар.

– Естествено.

– ... и човешка ръка.

– Ръката беше човешка, но мозъкът – на маймуна. Управлявам човешка ръка като устройство по-добре специализирано от крайниците на маймуната. Двойна хибридна система. – Егберг угаси светлината над пулта.

– Моля, седнете, професоре! Истинският учен е винаги любопитен, нали?

– Но защо... тази система?

– Някои най-обикновени услуги... подаването на дрехата в съблекалнята, увиването на бонбоните. Навсякъде, където не е необходимо мислене, а ръката на човека е сръчна... или добре посрещната. При положение, че отида на есенния конгрес по невроника, бих поставил този киборг на входа да подава дланта си на всички влизащи.

– Безумна идея.

– Прав сте. Може и в не най-добър тон, но рекламата е надеждна. За съжаление, не отивам на конгреса...

Пиеха кафето си мълчешком. „Не трябваше да идвам. Можеше да предположа, че няма да ми даде изкуствено сърце – помисли си Молнар. – Сигурно сега си мисли как да ми откаже“. След това си спомни своето метално легло, шумоленето на насекомите по стените на стаичката и виенето на корабните сирени.

– Ще се прибера в стаята си – каза той – и сутринта си отивам.

– Но, професоре, не сме приключили разговора си.

– Страхувам се, че всичко вече е предрешено.

– Та аз още не съм отговорил.

– Струва ми се, че това сега не е толкова важно.

– Винаги вечер ни обхващат съмнения, които на сутринта изчезват. Лека нощ, професоре! Секретарката ми ще ви изпрати.

– Тази, която си губи сандалите...

– Да... вие сте наблюдателен, професоре – добави Егберг след малко.

Маг вече беше на вратата.

– Лека нощ! – каза Молнар и излезе след Маг.

Когато остана сам в стаята си, опита да отвори прозореца, но безрезултатно, както и преди. Искаше да изтича в коридора да повика Маг, но вратата не се отвори. И тогава за първи път помисли, че няма да излезе вече оттук. Можеше да повика Маг или Егберг, но си спомни за кабинета и пулта, на който щеше да светне червената светлинка и се отказа.

Събуди го почукване. Отвън блестеше слънцето и започваше ежедневно жегата, продължаваща тук до късно следобед.

– Да, моля – каза той и придърпа завивката до брадата си.

Влезе Маг, носейки поднос със закуска. Почувствува аромата на кафе.

– Благодаря. Бих ви помолил да отворите прозореца.

– Сега е горещо и въздухът е прашен. Може би довечера...

– Вечерта вече опитам.

– Ах, навярно това е изолирана стая.

– Изолирана?

Маг не отговори. „Смутена е – помисли си Молнар – страхува се, че е казала повече, отколкото трябва.“

– Вие не желаете да ми отговорите, Маг?

– Моля ви да запитате доктор Егберг. Та нали той ви е приятел...

– Да, естествено. Ще го попитам.

– Ще дойда при вас след закуската. Доктор Егберг желае да се срещне с вас.

Кимна, наведен вече над подноса. Почака докато излезе и след това се приближи до вратата като натисна дръжката. Отвори се след миг. Върна се към закуската. Беше гладен и искаше да се подсили за километрите път, които го чакаха. Обърсна се и прибра нещата си в чантата. Излезе в коридора и се спусна по стълбите. Както и предполагаше, не срещна никого. Тръгна по алеята – нито бавно, нито бързо. Когато доближи до вратата, насреща му излезе портиерът. „Същият, който беше вчера“ – помисли си Молнар. Искеше да го подмине, но онзи го хвана за ръката.

– Къде! Забранено е.

Не отговори, само със свободната си ръка с всичка сила удари онзи в корема. Портиерът почти не се помръдна. Не промени дори израза на лицето си. Молнар почувствува само, че пръстите на портиера, като металически щипци, смачкват рамото му. Изпусна чантата. Онзи го побутна леко в гърдите и го пусна. Молнар се залюля.

– Не може! – повтори портиерът.

„Ще мина. Трябва да мина“ – помисли си Молнар. Искеше да пристъпи към портиера, но не можа. Почувствува болка, толкова силна, че освен нея не съществуваше нищо друго. Не искаше да падне. Стисна зъби. „Ще премине, сега ще премине“. След това видя само върховете на дърветата. Дори не почувствува удара от

падането. Върховете на дърветата бяха размазани и се сляха с фона на небето.

Когато отвори очи, над него се беше надвесил Егберг. Болката, която познаваше и чието настъпване безпогрешно разпознаваше, беше изчезнала. Пареше го само кожата, някъде в горната част на гръдния кош. Погледна натам, но беше завит до шията и твърде слаб, за да се помръдне.

– Всичко е наред – каза Егберг. – Имахте щастие, професоре.

– Щастие?...

– Ако не се намирахте в института, вече нямаше да сте жив. И така едва успях.

– Това беше вече краят?

– Да.

– А сега?

– Имате изкуствено сърце.

– Значи все пак?

– Спасих ви живота.

– Благодаря!

– Надявам се, че всичко ще върви добре.

– Аз – също.

Разговорът го измъчваше. Лежеше неподвижно и гледаше в тавана. Егберг също мълчеше.

Молнар чакаше да си отиде.

– Това трая четири, може би пет минути, докато ви възобновя кръвообращението – каза Егберг.

„Още няколко минути и всичко щеше да свърши – помисли си Молнар. – Човешка развалина, чийто мозъчни клетки щяха да престанат да функционират.“

Егберг се поколеба.

– Вие бяхте лекомислен, професоре, с вашето сърце...

– Искях да изляза. Да си отида – каза тихо Молнар.

– Можехте да ме предупредите.

– И да остана затворен в... изолираната стая, както вие я наричате.

– Блокировката случайно се е включила през нощта.

„Значи Маг му е казала“ – помисли си Молнар.

– Не вярвам в такива случайности, Егберг.

– Не мога да ви убедя. Но, както виждате, страхът е бил неоправдан.

– Не зная.

– Та вие живеете.

– Това е факт...

Егберг се поколеба, като че ли искаше да каже още нещо, но повече нищо не каза и излезе. Молнар затвори очи. „Това ще продължи няколко дни, след което ще мога да изляза оттук. И все пак ме спаси. Искал е да ми даде изкуствено сърце!“ Помисли си още за блокировката на вратата и вече не беше толкова сигурен. След това заспа.

Продължава в брой 9

Биоазарт

Научно-фантастичен разказ

Конрад Фиалковски

Продължение от бр. 8

Събуди се през нощта и почувствува жажда. В стаята беше тъмно. Светеше само лампата на нощното шкафче. Забеляза Маг, седнала във фотьойла. Дремеше.

– Маг, госпожице Маг... – прошепна той тихо. Тя се събуди.

– Как се чувствувате? – запита тя също шепнешком.

– Прекрасно – опита се да ѝ се усмихне – бих пийнал малко.

– Моля – подаде му чаша. Течността беше с вкус на портокалов сок с нещо, което беше трудно да се определи.

– Боли ли? – попита тя.

– Вече не.

– Добре зараства. Снощи доктор Егберг ви прегледа.

– Дори не се събудих?

– Вие сте под въздействието на препарата на Броткас. Дава прекрасни резултати.

– Както виждам, вие сте и квалифицирана медицинска сестра.

– Секретарка, асистент и много други неща. Любопитна съм – каква ще бъде вашата роля?

– Роля?

– Но, да. Та вие сте новият обект във фермата на Егберг. Ние така наричаме помежду си неговия институт.

– Не разбирам.

– Не е ли говорил с вас?

Машинално щеше да отрече, но си помисли, че тогава нищо повече няма да научи от нея.

– Споменавахе само – каза той.

– Сигурно ще получите нещо по-интересно от мен. Вие сте професор. Били сте някога колега на Егберг...

– Дори негов шеф.

– Именно. Сигурно ще получите инженеро-електронната работилница. От месец тя е без ръководител.

– А предишният... заминал ли си е?

– Заминал... – Маг повтори това със странна интонация, която той не успя да определи. – Не, той просто умря.

– А какво му стана?

– Намериха го в бункера. Там, във вътрешността енергийното поле изчезва. Знаете ли, стените там са дебели два метра, от железобетон. Екранират и енергията не действа във вътрешността.

– Каква енергия?

– Подхранваща сърцето. Той имаше същото, каквото и вие.

– Не разбирам. – Молнар каза това, макар че вече започваше да разбира.

Затвори очи, почувствува спазъм в стомаха си, както тогава, когато в трюма на големия кораб, люлян от силните вълни, отгоре паднаха сандъците и се разтрошиха около него.

– Ще спите ли? – запита Маг след миг мълчание.

– Не. Наспах се вече за цял живот – чуваше гласа си и се учудваше, че е толкова обикновен. – И тази енергия достига ли дотук?

– Разбира се. Целият институт и най-близките околности, някъде в радиус половин километър, са обхванати от това поле.

– А нататък?

– Какво нататък?

– Ако поискам да отида нататък, извън института, до морето или да отида до града – запита той, въпреки че знаеше отговора, ала искаше да го чуе от момичето, което говореше за всичко това съвсем спокойно.

– Не можете. Това е смъртта. Та вие знаете това. Подписали сте документ в присъствието на нотариус с цялата забавна церемония.

– Нищо не съм подписвал.

Маг млъкна за момент и каза тихо:

– Не сте успели. Но ще подпишете. Та това е обикновена формалност.

Искаше да каже, че няма да подпише, но си припомни историята с блокираната врата и нищо не каза.

– Та нали затова всички идваме тук – добави Маг като че ли със съжаление. – Понякога си мисля, че не бих дошла тук, ако знаех това.

– И тогава?

– Сигурно не бих била жива. В най-добрия случай в инвалидна количка. Представете ли си? Да остана тук беше единственият изход. Ходя, работя, понякога дори плувам в нашия басейн. С

плуването е по-зле, тъй като краката ми са трудно подвижни, особено стъпалата.

– Друг изход нямаше ли?

– Не. Бях при най-изтъкнатите специалисти. Ходих дори в Европа.

– А как попаднахте тук?

– Един от лекарите, при когото бях, ми каза за Егберг, когато беше застрашен дихателният ми център. Каза, че тази лечебница е единственият център, който може да извърши операцията.

– А Егберг поиска ли пари?

– Не. Случаят беше твърде нетипичен. Каза, че може да го направи, но само експериментално. За резултатите не гарантира. Трябва да призная, че не ми вдъхна големи надежди.

– И вие се съгласихте?

– А какво можех да направя. Преходих през всичките формалности и... съществувам. Живея, както виждате.

– А онзи?

– Кой?

– Онзи в бункера?

– Ах, Бертолд. Той също всичко беше подписал. Просто нямал пари. При него беше само сърцето.

– Какъв беше?

– Беше завършил електроника. Стар човек. Един път ми каза, че помни времената, когато електронните вериги се съставяли от отделни транзистори.

– И дълго ли живя?

– Няколко години. Бертолд знаеше, че влизането в бункера означава за него смърт.

– Така както отдалечаването от института? – Молнар зададе въпроса нарочно, макар че предвиждаше отговора.

– Не напълно. В бункера действието на полето прекъсва внезапно. Така казваше Егберг, когато ни предупреждаваше. А отдалечаването от института е бавна агония. Напрегнатостта на полето се намалява по малко с всяка крачка.

– И той влезе в бункера?

– Вероятно се е плъзнал по наклона. Там има един наклон – добави Маг. – Прилошало му е преди да успее да излезе – така казва Егберг.

– А вие?

– Какво аз?

– Какво вие мислите за това? – забеляза как несъзнателно погледна към екрана.

– Аз ли? Прилошало му е. Той беше стар човек. Искате ли да пиете?

– Не, благодаря – затвори очи. Мислеше за стария човек, умрял в бункера, тъй като сърцето му не беше получило енергия. След това заспа.

* * *

След няколко дни вече ходеше из стаята от леглото до фотьойла Егберг идваше два пъти дневно с асистента си Дорн, същия, когото видя по време на вечерята на екрана. Очакваше момента, когато Егберг ще му каже, че е новата придобивка в неговата ферма, но

онзи оглеждаше шевовете и си отиваше. А Молнар чакаше. Все още беше слаб, твърде слаб.

Понякога идваше само Дорн, но Маг – никога. Молнар не питаше за нея. Премисляше всички възможности и не питаше. Ако нейното отсъствие беше резултат от решението на Егберг, който е чул техния разговор и счита, че е казала твърде много, нямаше смисъл да пита за нея. Ако нейното отсъствие беше случайност – в бъдеще Маг би могла да бъде източник на информация, каквато никога не би получил от Егберг или Дорн.

Мина доста време. Понякога Маг идваше да носи вечерята. Поставяше подноса на масата, запитваше как се чувства, но вече от вратата, когато излизаше. Молнар знаеше, че са наблюдавани.

Веднъж срещна Маг в градината.

– Маг... Разполагате ли с малко свободно време?

Момичето се спря нерешително.

– Само за момент... – Молнар се приближи към нея.

– Би трябвало да бъда в секретариата.

– Може би ви е неудобно да разговаряте с мен тук?

– Не, защо?

– Струва ми се, че доста рядко се срещаме?

– Заета съм постоянно.

– Няма да ви отнема много време. Бих желал да узная нещо. Чувствували ли сте лично вие последиците от загубването на полето?

– Аз не, но Бертолд...

– Не говорим сега за Бертолд. Вие сама никога ли не сте почувствували това? Главозамайване в частично екранираните стаи или нещо подобно?

– Не. Защо питате?

Молнар замълча.

– Ще ви кажа – реши той накрая. – Подозирам, че това поле изобщо не съществува.

– Как така?

– Просто – няма го. Съществува само във въображението ви и във въображението на още няколко обекта от фермата, както вие казвате. Това е прекрасна по своята простота идея.

– Не ви разбирам напълно.

– Това е просто. Въпреки подписаните от вас документи преди операцията бихте ли останали тук, ако не беше полето?

– Не, естествено – не. А-а-а... разбирам. Считате, че той е могъл да направи това. Внушил ни е, че съществува поле, което всъщност не съществува?

– Вие не дооценявате шефа си. Аз го познавам доста отдавна.

– И сте сигурен, че именно така е постъпил?

– Не... искрено казано, не. И затова бих желал да ви предложа експеримент, експеримент с вашето участие.

– А с какво мога да ви помогна?

– Като влезете в бункера, Маг, за кратко: за две-три минути. Ако нищо не почувствувате, вие сте свободна!

Погледна го внимателно. Молнар помисли, че тя се владее много по-добре, отколкото той предполагаше.

– Мисля, че влизането там означава смърт, а аз не желая да умирам.

– Искате да останете тук до края на живота си? Преди няколко дни...

– Тогава имах лош ден. Понякога ми се случва. Но желая да живея, дори тук, ако не мога иначе.

– Слушай, Маг. За смърт не може и да се говори. Ще те осигуря отвън. Ще те изтегля, ако загубиш съзнание. Не се умира за една секунда. Ще те превържа с въже и ще те изтегля.

– Страхувам се професоре, но... ще опитам. Ако не сполучим, ще ви тежа на съвестта. – Мислеше, че ще се усмихне, но тя го гледаше сериозно, както и преди. – Кога ще опитаме, професоре?

– Веднага. Можеш ли? Приготвил съм въже.

– Съгласна. Да отиваме!

Върнаха се към института по отделно и се срещнаха при стълбите, водещи към подземие. Стълбите бяха широки, а до тях надолу се спускаше наклонена циментова повърхност. Тя свършваше при входа на бункера – полукръгъл отвор, в който влизаха количките с препаратите за облъчване. Предварително сред купчината опаковки беше скрил въжето. Беше съставено от две по-къси, свързани здраво с моряшки възел. Маг дори не провери възела. Стегна я здраво през кръста и след това дръпна няколкократно въжето, за да провери дали ще издържи.

– Готово – каза Молнар.

Не се поколеба. Влезе навътре в бункера, докато въжето се опъна. Молнар почака няколко секунди.

– Какво чувствуваш?

– Като че ли нищо. Само ми е горещо.

– Така си мислиш.

Гледаше часовника. Мина минута.

– А сега?

– Нищо. Наистина нищо.

Когато Маг излезе след пет минути от бункера, знаеше, че предположенията му са правилни.

– Спечелихме, Маг!

– Значи аз съм свободна? – запита тя.

– Да.

– Но това... това е прекрасно, професоре – обърна се рязко и побягна по наклона нагоре към светлия правоъгълник на изхода. Молнар нави въжето, скри го сред опаковките и тръгна по стълбите нагоре. По средата на наклона видя сандал.

И така, поле нямаше. Сега можеше да се прехвърли от другата страна на оградата и да слезе в градчето. Сигурно ще може да се качи на някакво корабче и след пет-шест дни ще си бъде у дома, ако междувременно стоята му не е вече заета. Но Бертолд е умрял и това го безпокоеше. Реши да повтори експеримента. „Ще вляза долу, а Маг ще ме осигурява – помисли си той. – Само че дали е достатъчно силна за да ме изтегли оттам“. Реши да обмисли този въпрос след вечеря. Но след вечерята при него дойде Егберг.

– Мисля, професоре, че трябва да поговорим.

– Отдавна чакам този момент.

– По-рано не можех, защото не знаех резултатите от анализите и тестовите. Сега имам пълна представа за състоянието на организма ви.

– Пълна?

– Да. Проверили сме това изключително точно. Оказа се, че решението ми е било правилно. Състоянието на организма ви не позволява поставянето на автономна система сърце.

– Как да разбирам това?

– В момента сърцето ви се подхранва с енергия отвън, излъчвана от генератор за силово поле, намиращ се тук в института. По тази причина не ще можете да напуснете института.

– И нямате намерение да ми поставите автономно сърце?

– Не.

– Обичам ясните отговори. Но това е незаконно. Не съм съгласен с такава операция.

– Спасих живота ви. Избрах система сърце, с каквато разполагах. И вие знаете много добре, че никой не може да ме осъди, дори на глоба.

– Но имам правото да сменя това сърце?

– Естествено. Ако си закупите автономна система сърце и платите операцията, свързана с неговото поставяне.

– Това е нереално. Знаете това, Егберг.

– Зная.

– И така, колко време ще ме държите тук, в института?

– Да изключа сърцето ви не мога, защото това е наказуемо. Бих могъл, естествено, да ви прехвърля в държавен институт, но имайки предвид нашето дълготрайно познанство, това е изключено...

– Значи до самата ми смърт?

– Ако говорим откровеност, вие нямате никакви перспективи.

– Защо е тази откровеност?

– Не го казвам безцелно. Останалата част на кръвообращението и бъбреците ви са в лошо състояние. Освен това подозирам рак на черния дроб. В най-добрия случай – две-три години.

– На повече не съм и разчитал.

Молнар стана и запали лампата. В стаята беше тъмно. Не виждаше лицето на Егберг, а знаеше, че разговорът още не е приключил.

– Седнете, професоре. Още малко, няма да ви отнемам много време.

Молнар се поколеба и седна на предишното си място.

– Искам да ви предложа нещо, професоре. – Егберг говореше тихо. – Трансплантация на вашия мозък в по-младо и по-здраво тяло, абсолютно по-здраво. Експеримент. Доколкото зная, в света са извършени само няколко... трансплантации от този род. Естествено, трудно е да се гарантира резултатът...

– Доктор Егберг – прекъсна го Молнар, – вие се подигравате с мен. Отдавна знаете становището ми по този въпрос.

– Теоретично, но сега става дума за вашия живот!

– А вие какво си въобразявате, че заради няколко или дори десетина години живот, ще се съглася? Това, което ми предлагате, е обикновено престъпление.

– Нищо подобно! Един човек умира, но в тялото му функционира всичко, загива само мозъкът. А другият има разрушено тяло и здрав мозък. От тези двама души, и двамата почти мъртви, създавам един здрав. Създавам човек! Човек, който не е съществувал.

– Вие сте лишен от въображение, докторе. Това също е осакатяване... А ако този мозък, трансплантиран в новото тяло, не

пожелае да умре с това тяло и почне да търси нов, следващ носител, а след това и още един? Да си винаги на двадесет и няколко години чак до смъртта на мозъка? Никога не сте си представяли това. Сменяйки пет, шест носители – възможно е да се постигне. Никога физическа старост. Младост, вечна младост в поредните тела...

– Вие преувеличавате, професоре. Ще бъдат наложени известни правила...

– Винаги може да се каже тъй, но това не променя нищо. Паразитствуване върху собствения род. Именно на това служат вашите експерименти.

– Това вече съм го чувал преди години.

– Както виждате, не съм променил мнението си. А сега, моля ви, излезте!

Дълго след това не можа да заспи. Мислеше за човека, в чието тяло Егберг желаше да трансплантира неговия мозък. Молнар се обърна на другата страна, след това стана, отиде в банята и развъртя крана със студената вода. Постави главата си под струята и чувствуваше как тя залива носа и ушите му.

Вече наистина заспиваше, когато го събуди Егберг от екрана. Попита го дали и кога за последен път е виждал Маг. Тогава той вече знаеше, че в бункера ще влезе сам.

На следното утро влезе без колебание. Не можеше да чака повече. Знаеше, че Егберг не се отказва от плановите си. Направи две крачки във вътрешността. Спря, усети, че диша по-бързо. „Това е страх“ – помисли си Молнар. Но после почувствува

павозамайване, притискане и разбра, че вече няма да излезе от бункера.

* * *

Събуди се. Лежеше в тъмнината. Опитва се да концентрира мислите си и почувствува, че това изисква усилия. Помнеше влизането си в бункера и знаеше, че оттогава са минали много дни. Следователно, състоянието, в което се намираше, не беше анабиоза, тъй като мозъкът му отбелязваше изминалото време. Дишаше нормално, без да чувства болка. След миг разбра, че някой докосва главата му и във вените му се влива някаква течност. Изведнъж започна да вижда – бяха снели превръзката от очите му. Видя Дорн.

– Виждате ли ме? – запита Дорн.

– Виждам ви – отговори Молнар с усилие.

– Чувате ли ме добре?

– Да.

Дорн извади иглата от вената му.

– Моля ви да се опитате да станете!

Молнар стана. Тялото му беше вдървено и движенията му бяха некоординирани. Направи две крачки и се олюля.

– Слаб ли се чувствувате? – запита Дорн.

– Не. Вкоченил съм се.

– Това е липса на координация. Ще се възстановите за няколко дни. Сега да преминем в кабинета.

Дорн отвори вратата. Преминаха в кабинета на Егберг. Него го нямаше.

– Спасихте ли ме? – запита Молнар.

– Да.

– А Егберг?

– Остави ви писмо. Моля, седнете! – Дорн подаде писмото. – Ако се чувствувате добре, ще мина в съседната лаборатория. Повикайте ме, ако съм ви нужен.

Молнар разкъса плика. Писмото беше написано саморъчно.

„Уважаеми професоре!

Това писмо е продължение на нашия разговор, който тогава не довършихме. Личността, чието тяло исках тогава да ви предложа, бях самият аз. В този момент, ако четете писмото, трансплантацията е излязла успешна и вие сте мозъкът на моето тяло...”

– Дорн! – извика Молнар!

Дорн откряна вратата.

– Огледало!

– Приготвил съм го – Дорн подаде огледалце и тогава Молнар видя в него лицето на Егберг. Малко се различаваше и след миг Молнар разбра, че очите бяха останали неговите. Остави огледалото и продължи да чете.

„...Според мен, постъпих правилно. Обясних ви по време на нашия разговор съвсем обективно състоянието на вашия организъм. При мен беше открит мозъчен тумор, разрастващ се доста бързо, така че трябваше да побързам с трансплантацията. Причините за моето решение са двояки: първо, лични, които сигурно не ще разберете. Във всеки случай, ако възприемете тази трансплантация, ви чака, предполагам, живот около двадесет години, възможност за научна работа в

института, който е ваша собственост. Това, според мен, ще компенсира известни задължения, който имах спрямо вас. Не ви утежнявам с личните си проблеми. Разведен съм, разделен съм със семейството си и последното е обезпечено. Съпругата ми знае фактическото положение на нещата и от нейна страна не предвиждам никакви неприятности. Другата предпоставка за моето решение е фактът, че професионалната ви подготовка ще направи възможно по-нататъшното ръководство на института и преди всичко извършването на субективни наблюдения относно възприемането на трансплантацията. Бих ви препоръчал изготвянето на доклад по този проблем. Естествено вие ще решите това. Що се касае до операцията, извърши я Дорн с помощта на асистент отвън. Моето съгласие ще намерите сред другите документи, а към вас се отнесохме като към „тяло при нещастен случай“. От правна гледна точка всичко е наред, макар че законодателят не е предвиждал извършването на трансплантация на мозък. Освен това считам, че всякакви други възражения, които бихте имали по отношение на моето решение, са толкова необосновани, че във всеки момент, в случай че не възприемате трансплантацията, можете да ликвидирате всичко и да умрете.

Смятам, че ви дължа и едно обяснение. Влизането ви в бункера доказва, че не сте вярвали в съществуването на силово поле, генерирано в института и доставящо енергия за вашето сърце. Предположенията ви са правилни. Такова поле не съществува. Сърцето ви се хранеше от батерия, съдържаща радиоактивен източник, поставен едновременно със сърцето. Но

ритъмът на сърдечната дейност се регулираше посредством импулси, излъчвани от генератор в института. Когато влязохте в бункера, синхронизацията беше нарушена. Ефектът от това почувствувахте лично. Трябва да ви призная, че допусках влизането ви в бункера и ви чакахме там. След заминаването на Маг всичко ми беше ясно. Вие обаче не можехте да знаете, че Маг е независима от нашата синхронизация, а вие – не. В известен смисъл действувахте във ваша вреда и заминаването на Маг за вас е загуба на много добра секретарка. Но това вие не можехте да предвидите.

Както ви напомних и по-рано, оставам вие да решите оповестяването на тази трансплантация. С други думи, по-нататък може да живеете като Егберг или под собственото си име. Всички необходими документи и за двата варианта са подготвени.

Егберг.”

Остави писмото и остана неподвижен. Не мислеше за нищо. След няколко минути в кабинета надникна Дорн.

– Какво е самочувствието ви? – запита той.

– Прекрасно.

– Гордея се с тази операция. Ще направим ли съобщение?

Молнар не отговори.

– Какво стана с тялото ми? – запита след минута.

– Изгорено и погребано. Още преди три месеца. Тази трансплантация е многофазова процедура. Най-големи грижи.

– А неговият мозък? – прекъсна го Молнар.

– Сепариран е.

– Живее ли?

– Да. Погледнете – отиде до пулта и натисна съответния бутон. На екрана, в голям съд, в почти безцветна течност, плуваше мозък. Молнар видя свързаните с него очи, едното от които ги наблюдаваше от екрана. Във високоговорителя се чуваше тихият шум на помпите, подаващи хранителна течност, а след това видя енцефалограмата на Егберговия мозък. Това беше запис на активния и бодърствуващ мозък. Този мозък виждаше, мислеше... и знаеше. Стъклените стени на ваната, от която нямаше изход, бяха целия негов свят.

– Той ли реши така! – запита Молнар.

– Не. Нищо не беше казал по този въпрос. Но мозъкът ни беше необходим за експериментиране в областта на управлението на транспортните ракети, изпращани към външните планети. Тук разработваме такава тема.

– Но нали неговият мозък?...

– Туморът засега не причинява по-големи поражения.

– Значи не е било взето съгласие за това?

– Не, но винаги използваме следоперационните фрагменти.

– Дорн, вие сте мерзавец – каза Молнар. – В коя зала е мозъкът?

– В седма.

– Дайте ми ключовете. Ключовете на Егберг.

– Не са у мен.

– Донесете ми ги!

– Но...

– Казах вече. Аз командувам тук!

След малко Дорн се върна с ключовете. Молнар ги взе. Мина по коридора и отключи седма зала. Влезе и забеляза, че очите на мозъка не го виждат. Като внимаваше да не попадне в полезрението им, отиде при помпата за подхранващата течност във ваната и я изключи.

„Това ще бъде най-добрият изход – помисли си Молнар. – Ще умре от липса на кислород без сам да разбере. Нали мозъкът няма система, контролираща съдържанието на кислорода. Просто ще заспи и няма да се събуди повече. Ако бях източил течността, би умрял по-бързо, но щеше да знае, че умира“. Погледна за миг записа на мозъчната активност и излезе. Слезе по стълбите в зимника. С труд отвори вратата на разпределителната електростанция. Видя груби медни шини, предпазителите и шалтерите.

– Какво правите?

Това беше Дорн.

– Моля, излезте оттук! – каза Молнар.

– Не бива така, всички експерименти... всичко ще спре. Препаратите ще загинат.

Молнар посегна към главните предпазители.

– Не! – изкрещя Дорн и се хвърли върху му.

Отблъсна го с цяла сила. Ръката на Егберг беше силна. Онзи удари главата си в разпределителното табло и падна. Молнар извади предпазителите. Светлината угасна. Гореще някъде виеше сигналната сирена.

„Препаратите загиват“ – помисли си Молнар. След това помисли за тримесечното бодърствуване на мозъка на Егберг, за стъклените

стени и очите, нямащи мускули, за да променят положението си, за чакането със съзнанието, че нищо освен чакането не може да се случи.

Тръгна към изхода.

На пропуска пазачът го попита:

– Излизате ли, докторе?

– Да.

– Да дойда ли с вас?

Молнар го погледна внимателно.

– Защо да идвате с мен?

– Вие ми спасихте живота. И излизате, когато има тревога и чувате сирената. За дълго ли излизате?...

– Да, но остани... Санчо.

– Наричам се Томб.

– А аз всъщност се наричам Молнар.

Кимна, мина през вратата и се спусна надолу по пътеката.

Макс изпълнява своя дълг

Фантастичен разказ

Робърт Шекли

След като се приземиха успешно на Регулус V и уредиха лагера си, членовете на експедицията активираха Макс, патрулиращият робот ПР-22-0134, който бе предназначен да охранява лагера от туземците. Макс имаше цвят на оксидирана стомана, но го преоблякоха в нежно синьо, което радваше очите. Роботът бе висок само четири фута и се придвижваше на два шарнирни крака.

Честно казано, Макс не притежаваше качествата, които му се приписваха. ПР-22-0134 не бе по-умен от сметосъбирачката на Мак-Кормик и бе добър като прокатен стан. Колкото до моралните устои, Макс великолепно издържаше сравнението с една каменотрошачка и не претендираше за повече.

Историята започна, когато капитан Бити и лейтенант Джеймс приготвиха реактивния всъдеход и се отправиха на двуседмична разузнавателна експедиция. В лагера останаха лейтенант Халоран и Макс.

Халоран бе дребен луничав здравеняк. Той имаше жизнерадостен характер, изобретателен ум и не оставаше длъжен никому. Като закуси, Халоран настрои апаратурата за връзка с разузнавателния отряд, изтегна се в шезлонга и потъна в съзерцание на пейзажа.

За любителя на мрачните и изоставени пустини Регулус V би бил изключително подходящо място: навсякъде се простираше унил

еднообразен ландшафт – скали и канари, покрити със застинала лава. В бледото небе летяха тук-таме птичета, прилични на врабчета, а сред канарите сновяха зверчета, които отдалеч напомняха на койоти.

Халоран плю и стана.

– Аз ще се поразходя, Макс – обърна се той към робота. – Ти пази лагера.

Роботът насочи към Халоран сензорните си елементи.

– Слушам, сър.

– Не пушай в лагера туземци, особено двуглави с изкълчени колене.

– Слушам, сър. – Когато ставаше дума за туземци, Макс изцяло загубваше своето и без това оскъдно чувство за хумор. – Знаете ли паролата, мистър Халоран?

– Да, Макс. А ти?

– Зная я, сър.

– О'кей. Довиждане.

* * *

Като поскита около час из околностите и не намери нищо достойно за неговото внимание, Халоран се върна. ПР-22-0134 спокойно патрулираше около лагера.

– Здравей! – весело поздрави робота лейтенантът. – Има ли нещо ново?

– Стой! – заповяда Макс. – Паролата!

– Не се прави на глупак, Макс. Не съм настроен...

– Стой! – отново извика роботът.

Лейтенантът рязко спря. Фотоелектрическите елементи на робота засвяткаха заплашително, чу се двойно изщракване – включила се бе бойната система. Халоран реши да действа внимателно.

– Ето, спрях – весело каза той. – Казвам се Халоран. Сега всичко наред ли е, Максчо?

– Моля, кажете паролата!

– „Камбанки“. Задоволява ли те, скитнико?

– Не мърдайте – с леден глас заповяда роботът. – Вие не казахте вярната парола.

– Как смееш, дявол да те вземе? – закрещя Халоран. – Нали аз сам ти я дадох!

– Това е старата парола.

– Старата? Ти луд ли си, мерзавцо? „Камбанки“ е единствено правилната парола и тя не може да е стара, защото няма никаква нова. Освен ако... – Една мисъл проблесна в съзнанието на Халоран, от която по тялото му запълзяха мравки. – Освен ако... – с унил глас повтори той – преди да тръгне капитан Бити не ти е дал нова парола...

– Да – равнодушно потвърди Макс.

– Трябваше да предвидя това – каза Халоран и примирително се усмихна. В подобни ситуации той бе изпадал и друг път, но в лагера винаги имаше някой и работата се уреждаше лесно. Разбира се, и сега няма за какво да се тревожи. Малко здрав разум и нелепата ситуация ще бъде премахната.

– Макс – умопително заговори Халоран, – аз разбрах в какво се состои работата, приятелю. Капитан Бити ти е дал нова парола, но е забравил да ми я събщи. Голям майтап!

Роботът мълчеше. Халоран продължи:

– Но във всеки случай грешката може да се поправи, нали?

– Искрено се надявам, че е така – великодушно отвърна роботът.

– Това е съвсем просто! – весело каза Халоран. – Когато капитанът ти дава нова парола, той я съобщава и на мен. Но за да няма недоразумения, както сега, той записва паролата на лист.

– Наистина ли? – заинтересува се Макс.

– Да. Винаги. И сега също. Виждаш ли палатката зад теб?

Роботът извърна единия сензорен елемент на сто и осемдесет градуса, без да отмества второто си „око“ от Халоран.

– Виждам.

– О'кей. В палатката има маса. Върху нея се намира сива метална кутия. В тази кутия лежи листчето, на което са записани честотата на вълните на радиовръзката и паролата. Виждаш ли, колко е просто?

Роботът изслуша лейтенанта с видимо равнодушие. На Халоран дори му се стори, че Макс се прозя.

– Вие трябва да знаете как се произнася паролата, а не къде е записана – последва бюрократичен отговор. – Ако ми кажете паролата, ще ви пусна в лагера. В противен случай съгласно с получената заповед аз нямам право да постъпя така.

– Проклятие! – избухна Халоран. – Слушай, тенекиен идиот, аз съм Халоран, ти ме познаваш много добре, празноглав бърбовецо! Аз, който със собствените си ръце те активирах! Вдъхнах ти,

консервена кутийо, живот! Прекрати тази комедия и ме пусни в лагера!

– Приликата ви с мистър Халоран е наистина удивителна – честно си призна роботът, – но аз нямам право да се доверявам на чувствата си. Аз ще повярвам в правотата на вашите думи само тогава, когато ми кажете вярната парола.

Халоран с мъка потисна новия пристъп на ярост.

– Макс, стари приятелю, – ласкаво заговори той – ти, какво, смяташ ме за туземец ли?

– Тъй като не знаете паролата, аз се ръководя именно от това предположение – съдържано потвърди демагогът-робот.

– Макс! – закрещя Халоран и пристъпи напред. – Моля те...

– Не пресичайте кръга! – извика роботът и сензорните му елементи светнаха заплашително. – Аз не зная кой сте вие, но се дръпнете назад.

– Добре, добре – побърза да се подчини Халоран. – Недей да нервничиш...

Той отстъпи няколко крачки, седна на една издатина на канарата и се замисли.

Работата ставаше сериозна.

* * *

Настъпи пладнето на хилядочасовите денонощия на Регулус V. В мъртвобледото небе светеха две слънца, две деформирани бели петна. Те вяло пъплеха над сивия гранитен хоризонт и от изгарящите им лъчи се криеше всичко живо.

В жаркото небе се рееха птици. Уморени животинчета пробягваха от една сенчица към друга. Някакво същество, което приличаше на

росомаха, гризеше нещо край палатката, но роботът не обръщаше никакво внимание на тази твар. Върху издадения край на канарата, прегърбен, седеше човек и наблюдаваше робота.

Страшната горещина и липсата на вода вече бяха започнали да се отразяват върху самочувствието на Халоран. Като анализираше положението, той дойде до извода, че без вода дълго няма да издържи и ще загине от жажда. Вода имаше само в лагера. Там имаше вода колкото искаш, но проклетият робот я правеше недостъпна!

След три дена Бити и Джеймс ще се обадят, но няма да се разтревожат особено много, ако Халоран не им отговори: тук радиовълните се разпространяваха много лошо. Поредният сеанс щеше да се състои същата вечер, а после – на следващия ден. И едва тогава, когато нямаше да успеят да се свържат, Бити и Джеймс щяха да си позволят да се върнат в лагера. Значи, в най-добрия случай ще минат четири земни дни. Но не е ли все едно: четири дена или четири години?

Когато загубата на вода достигне десет-петнадесет процента от телесното тегло, той ще изпадне в шоково състояние. Това може да стане внезапно. Скитниците бедуини загиват без вода след двадесет и четири часа. Автомобилистите, които са претърпели авария в Мохавската пустиня в югозападната част на САЩ, не са изтрайвали и едно денонощие.

Въздухът на Регулус V бе по-зноен от въздуха на Калахари и по-сух от въздуха в Долината на смъртта. Местните денонощия продължаваха хиляда земни часа...

Колко още ще издържи? Ден? Два?

Трябва да забрави за Бити и Джеймс – тях той няма да дочака. На всяка цена трябва да стигне до водата в лагера. И колкото може по-бързо.

Но как да надхитри този тенекиен идиот?

* * *

Лейтенантът пусна в ход логиката.

– Макс, ти знаеш, че аз, Халоран, излязох от лагера и че след един час, аз, Халоран, се върнах и сега стоя пред теб и не знам паролата.

– Това звучи доста правдоподобно – уклончиво призна роботът.

– Тогава... – зарадва се Халоран.

– Аз обаче не мога да се ръководя от това – продължи роботът. – Аз съм създаден, за да пазя лагера от туземците, а не да водя преговори с всякакви съмнителни личности.

– Аз ли съм съмнителна личност? – избухна Халоран. – Добре, дявол да те вземе, донеси ми поне бидона с водата.

– Нямам право. Това противоречи на заповедта.

– От кой идиот получи такава заповед?

– Не съм я получавал. Но даденото заключение произтича от главната заповед. Аз не трябва да помагам или съдействувам на туземците.

Халоран не издържа. Макс обаче не обърна никакво внимание на неговите оскърбления, тъй като бе програмиран само за това – да не допуска туземци в лагера.

Когато наговори всичко, което му дойде в главата, туземецът, който се представяше за лейтенанта, се скри зад скалата.

* * *

Няколко минути след това иззад скалата изскочи същество, което си подсвиркуваше весело.

– Здравей, Максчо – каза съществото.

– Здравейте, мистър Халоран – вежливо отвърна роботът.

Лейтенантът спря на десетина крачки от кръга.

– Разглеждах околността, но нищо интересно не забелязах – каза той. – Случи ли се нещо през моето отсъствие?

– Да, сър – отвърна Макс. – Един туземец се опита да влезе в лагера.

– Наистина ли? – Халоран учудено вдигна вежди. – Как изглеждаше?

– Приличаше на вас като две капки вода, мистър Халоран.

– Дявол да го вземе! – извика Халоран. – А ти как определи, че това не съм аз?

– Той се опитваше да влезе в лагера, без да знае паролата. Истинският мистър Халоран не би постъпил никога така.

– Разбира се – увери го лейтенантът. – Браво, Максчо. Сега ние трябва много да внимаваме.

– Да, сър. Благодаря ви, сър.

Халоран кимна. Той беше доволен от себе си.

Макс действуваше, като се ръководеше от основния принцип, съгласно който земляните винаги знаят паролата. Според другото основно правило туземците никога не знаят паролата, но винаги се стремят да влязат в лагера. Значи, всяко същество, което не се опитва да влезе в лагера, е лишено от този свойствен за туземците комплекс и следователно трябва да бъде землянин.

– Приятелю – загрижено каза Халоран. – По време на екскурзията направих едно тревожно наблюдение.

– Какво, сър?

– Забелязах, че лагерът ни е разположен на самия край на огромен разлом в кората на планетата, в сравнение с който пропастта Сан-Андреас е нищожна пукнатинка.

– Лоша работа, сър. И вие смятате, че има опасност?

– И още как, дявол да го вземе. Опасността е толкова сериозна, че ще трябва доста да се потрудим. Ще се наложи да пренесем лагера на около две мили на запад. И то незабавно. Вземи бидоните с вода и тръгвай след мен.

– Слушам, сър – с готовност се подчини Макс. – Моля, освободете ме от поста.

– О'кей, свободен си – каза Халоран. – Можеш да вървиш.

– Нямам право – отвърна роботът. – Вие трябва да кажете паролата и да обявите, че отсега нататък тя е недействителна. Тогава ще мога да преустановя охраната на лагера.

– Нямаме време за празни формалности! – закрещя Халоран. – Новата парола е „Златна рибка“. Размърдай се, Макс, току що усетих силен трус.

– Аз не почувствувах никакъв тласък.

– Има си хас – озъби се Халоран – Ти си един жалък робот и не можеш да чувствуваш. Проклятие, още един трус! Сега забелязали?

– Струва ми се да – неуверено промърмори роботът.

– Тогава бързай, тъпако!

– Не мога, мистър Халоран, – тъжно съобщи роботът. – Нямам право да прекратя патрулирането, докато не ме освободите от поста по установената форма. Моля ви, сър, освободете ме от пост!

– Не се вълнувай – отчаяно каза Халоран. – Аз размислих, засега ще оставим лагера на същото място.

– Но земетресението...

– Мисля, че имаме още малко време. Ще отида още веднъж да проверя.

Той се скри зад скалата. Сърцето му биеше в гърдите като бясно и му се струваше, че кръвта в жилите му става по гъста. Пред очите му се разливаха ярки петна. Халоран почувствува, че почва да му се гади и се скри в микроскопичната сянка.

* * *

Безкрайният ден продължаваше. Аморфното двойно бяло петно се смъкна на един дюйм към хоризонта. ПР-22-0134 патрулираше около лагера.

Задуха силен вятър и посипа с пясък немигащите сензорни елементи на Макс. Роботът продължаваше обхода си, като за миг не спираше на едно място. Вятърът стихна, иззад скалата се появи една малка фигурка. Кой беше – Халоран или туземецът? Макс се въздържа да прави предположения и както преди охраняваше внимателно лагера.

Зад канарата изскочи същото проскубано животинче, което приличаше на койот и залитайки, се шумгна край Макс. Отгоре пикира голяма птица. Раздаде се отчаян вик и върху брезента на палатката блисна кръв. Птицата тежко замахаше с крила и се вдигна в небето, а в ноктите си стискаше още треперещата жертва.

Макс не обърна никакво внимание на това. Той наблюдаваше човекоподобното същество, което, клатейки се, приближаваше лагера.

Съществото спря пред кръга.

– Добър ден, мистър Халоран – поздравя Макс. – Трябва да кажа, сър, че вие проявявате явни признаци на силно обезводняване. Подобно състояние води до шок, загуба на съзнанието и смърт, ако не се вземат незабавно мерки.

– Млък – пресипнало заповяда Халоран.

– Слушам, мистър Халоран.

– И престани да ме наричаш мистър Халоран.

– Защо, сър?

– Защото аз не съм Халоран. Аз съм туземец!

– Така ли? – учуди се роботът.

– Да. Ти какво, не вярваш ли?

– Такова безапелационно изявление...

– Нищо. Сега ще ти докажа... АЗ НЕ ЗНАМ ПАРОЛАТА! Стига ли ти?

Като усети, че роботът се колебае, Халоран добави:

– Мистър Халоран заповяда да ти напомня критериите на твоето поведение: землянинът е разумно същество, което знае паролата; туземецът е разумно същество, което не знае паролата.

– Правилно – неохотно се съгласи роботът. – Знаенето на паролата – това е моят главен критерий. Но чувствавам, че тук нещо не е в ред. Ами ако ме лъжете?

– Аз ли? – престори се на възмутен Халоран. – Ако те лъжа, тогава аз ТРЯБВА ДА БЪДА землянин, който, естествено, знае

паролата. В такъв случай няма никаква опасност. Но ти знаеш, че аз не лъжа, тъй като нито един землянин няма да почне да лъже, когато се касае за паролата.

– Аз не съм уверен...

– Тогава слушай. Никой землянин няма да почне да се представя за туземец, нали?

– Разбира се.

– А знаенето на паролата е единственият достоверен критерий при отличаването на землянина от туземеца, нали?

– Да.

– Значи, работата е ясна? – угоднически запита Халоран.

– Все още не съм уверен – упорито измърмори Макс и Халоран разбра, че на самоуверения и горд със своето съвършенство робот е неприятно да слуша наставленията на един туземец, дори ако той се мъчи да докаже, че наистина е туземец.

Най-после Макс каза:

– Добре, съгласен съм, че сте туземец. Следователно не мога да ви пусна в лагера.

– Че аз не те и моля за това. Работата е там, че аз съм пленник на Халоран. Знаеш ли какво значи това?

Сензорните елементи замигаха бързо бързо.

– Не – отвърна роботът.

– Това значи – поясни Халоран – че ти трябва да се подчиниш на заповедта на Халоран, който нареди да ме затвориш в лагера под стража.

– Но мистър Халоран знае, че не мога да ви пусна в лагера! – извика Макс.

– Разбира се! Но Халоран заповяда да ме поставиш в лагера под стража, а това е съвсем друго.

– Нима? – с недоумение запита роботът.

– Разбира се! Ти знаеш, че земляните винаги арестуват туземците, които се опитват да се промъкнат в лагера.

– Да, май че съм чувал нещо подобно – объркано промърмори Макс. – Но все едно, не мога да ви пусна в лагера. Измислих! Ще ви пазя тук, пред кръга! – тържествено закрещя той.

– Това не е редно – мрачно възрази Халоран.

– Нищо друго не мога да направя.

– Е, добре – съгласи се Халоран, като седна на нагорещения пясък. – Значи аз съм твой пленник?

– Да.

– Тогава ми донеси вода.

– Не мога.

– Дявол да го вземе, ти знаеш, че с пленниците трябва да се отнасяме хуманно.

– Да, чувал съм за това – призна Макс. Няколко секунди той размисляше нещо. – Ще ви донеса вода, след като мистър Халоран се напие.

– Но водата ще стигне и за двама ни – запротестира Халоран.

– Това ще реши мистър Халоран – отрязва Макс.

– Добре – съгласи се Халоран и стана прав.

– Къде тръгвате? – разтревожи се Макс.

– Зад скалата – отвърна Халоран. – Дойде време за моята ежедневна молитва, а съм свикнал да се моля в пълно уединение.

Изминаха няколко минути. Иззад скалата се показва Халоран.

– Мистър Халоран? – извика го Макс.

– Да, аз съм – жизнерадостно отговори лейтенантът. – Къде е моят пленник?

– Тук е, сър. Моли се зад скалата.

– Отлично. Слушай, Макс, когато се върне, непременно му дай да пие вода.

– С удоволствие, сър. Само че първи вие трябва да се напиете.

– Я виж – презрително кимна Халоран. – На мен съвсем не ми се пие. Но ти дай малко вода на този нещастен туземец.

– Не мога, сър, докато не видя, че вие сте се напили добре. Вече ви напомних, че вашият организъм е силно обезводнен, сър, и виждам, че състоянието ви се влошава. Скоро ще изгубите съзнание. Много ви моля, сър, напийте се с вода.

– Е, добре, не хленчи – с престолено нежелание се съгласи Халоран. – Донеси бидона.

– О, сър! – умоляващо извика роботът.

– Какво има пък сега?

– Вие знаете, че не мога да напусна поста.

– Защо, дявол да те вземе?

– Това противоречи на заповедта. Още повече, че зад скалата се крие туземец.

– Нищо, Максчо, аз ще погляда заради теб, приятелю, а ти бъди послушно момче и донеси бидона.

– Благодаря за предложението, сър, но аз не съм никакъв обикновен робот, а охранявам лагера! Само когато чуя паролата, която отменя поста...

– О-о-о – изохка Халоран. Той безсилно се повлече нататък и се скри зад скалата.

* * *

Халоран лежеше напълно изтощен. Гърлото го болеше от пререканията с тъпия робот, а тялото му пареше мъчително от изгарянията. Опалената от безпощадните лъчи кожа почерня и се покри с мехури. Болка, жажда и умора се сляха в едно усещане. Халоран се ругаеше. Какъв тъпак трябва да си, за да изпаднеш в такова идиотско положение! Каква нелепа смърт! Претърколи се по гръб и се загледа в посърналото небе. Пред очите му се мержелееха някакви черни точки. Халюцинация? Дявол да го вземе, това са лешояди! Те дори са оставили на мира койотите, предвкушвайки по-апетитната едра, двукрака плячка.

Халоран си наложи да седне. Помисли, помисли, още!

От гледна точка на Макс всички разумни същества, които знаят паролата, са земяни, а всички разумни същества, които не я знаят – туземци.

Следователно...

За миг на Халоран му се стори, че е намерил изход. Но не можеше да се съсредоточи. Птиците, които ставаха все по-нагли, едва не го докосваха с крилата си. Иззад камъка излезе един койот, и, ах, мръсникът му, започна за души обувките му...

Мисли, дявол да те вземе, мисли!

Обективно Макс е глупав като тапа. Критериите, от които той се ръководи, са елементарни, като таблицата за умножение. Халоран внезапно си спомни думите на Платон, че човекът е двуного същество без пера. Когато Диоген му донесъл едно оскубано пиле,

Платон бил принуден да измени своето определение по следния начин: човекът е двуного същество без пера, но с широки нокти.

Впрочем, какво отношение има това към Макс?

Халоран разтърси главата си, но пред очите му стоеше образът на пиле, високо шест фута без пера и с широки нокти.

– Дявол да го вземе! – извика Халоран. – Що за глупак съм бил! Как не се сетих по-рано!

* * *

След три земни дни капитан Бити и Джеймс се върнаха в лагера. Те видяха Халоран, който лежеше в безсъзнание. Лейтенантът пресипнало бърбореше, че Платон не го пуща в лагера, че той, Халоран, се е превърнал в шестфутово пиле без широки нокти и по този начин е взел всичко най-добро от учения професор и от неговия приятел – робота.

Наистина, преди да изпадне в безсъзнание, Халоран бе надраскал върху лист хартия: „Не зная паролата, не мога да се върна и да кажа на фабриката да постави възвратен механизъм в роботите от типа на нашия глупак.“

От тази безсмислица Бити не можа да разбере нищо и започна да разпитва Макс. От разказа на робота той си изясни, че Халоран се е отлъчвал за кратко време от лагера, че после при робота са идвали разни туземци, които напълно приличали на Халоран. Капитанът веднага съобрази, че Халоран е предприемал отчаяни опити да се добере до водата.

– И какво стана после? – настояваше Бити. – Как Халоран влезе в лагера?

– Той не е влизал – продължи Макс. – Той просто беше там.

– Но как мина край теб?

– Какво говорите, сър, – ухили се самодоволно Макс. – Това е изключено. Мистър Халоран бе вътре в лагера.

– Не разбирам – отчая се Бити.

– С нищо не мога да помогна, сър. Очевидно вашите мозъци... Моля за извинение, сър! Страхувам се, че само мистър Халоран ще съумее да ви отговори.

– Той още дълго няма да може да съобразява – каза капитанът. – Но щом е измислил изход, да се опитаме и ние да възстановим логиката на събитията. И така...

Колкото и да се мъчиха обаче Бити и Джеймс не можаха да разберат как Халоран е влязъл в лагера. Те не можеха да погледнат на случилото се с очите на робот ПР-22-0134.

* * *

Зной, вятър, птици, скали, две слънца, пясък. Аз не обръщам внимание на несъщественото. Аз охранявам лагера от туземци.

Нещо пълзи към мен в пясъка между канарите. Това е едро същество с четири крайника, лицето му е скрито под разбърканите коси.

Сверявам с главните критерии, за да си изработя съответната реакция.

Аз зная, че туземците и хората са два класа разумни същества, разумът на които се проявява в членоразделна реч, дадена им, за да отговарят на моите въпроси.

Хората винаги отговарят правилно, когато им предложи да кажат паролата.

Туземците винаги отговарят неправилно, когато им предложи да кажат паролата.

И хората, и туземците винаги отговарят – правилно или неправилно.

Щом е така, аз трябва да предположа, че всяко същество, което НЕ отговаря на повикване, НЕ Е СПОСОБНО да отговаря и следователно не трябва да му обръщам внимание.

Трябва да изключа птиците и койотите. Трябва да изключа голямото животно, което пълзи край мен. Но не бива да приспивам бдителността си, тъй като някъде наблизо се намира мистър Халоран, а зад скалата се моли туземецът.

Но какво е това? Аз виждам, как мистър Халоран, оказал се по някакво чудо в лагера, стене и се гърчи, изнемогвайки от обезводняване, а животното, което пропълзя в лагера, изчезна безследно. Туземецът очевидно още се крие зад скалата... Струва ми се, сега аз имам право... не, аз съм длъжен да дам на мистър Халоран вода.

Откриването на Морниел Метауей

Фантастичен разказ

У. Тен

Всички са учудени от промяната, която настъпи в Морниел Метауей от момента, когато бе открит като художник, всички, освен мен. На Гринвич Вилидж още го помнят – художник-дилетант, мръсен и бездарен; едва ли не всяка своя втора фраза започваше с „аз“ и едва ли не всяка трета завършваше с „мене“ или „на мен“. От него се излъчваше нагла и в същото време страхлива самонадеяност, свойствена на този, който дълбоко в себе си подозира, че е човек второ качество, ако не и нещо още по-лошо. Достатъчен бе половин час разговор с Морниел, за да гръмне главата ви от неговите безкрайни хвалби.

Чудесно разбирам от къде се взе всичко това – и тихото, много спокойно приемане на бездарността му, и внезапният съкрушителен успех. Няма какво да говорим, нали го откриха при мен! Макар че едва ли това може да се нарече откриване, като имам пред вид пълната невероятност – да, именно невероятност, а не просто невъзможност на това, което се случи. Едно ми е ясно: всеки опит да се намери някаква логика в случилото се предизвиква в корема ми колики, а черепът ми се пръска от болка.

Тъкмо този ден говорехме как Морниел ще бъде открит. Седях в неговото мъничко студено ателие на Бликер-стриит и внимателно балансирах върху единствения дървен стол; големият ми опит не ми позволяваше да седна в креслото.

Всъщност Морниел плащаше наема за ателието благодарение на това кресло. То бе цялото изтърбушено и тапицировката му висеше на парцали; отпред бе високо, а отзад – много ниско. Когато някой седнеше в него, съдържанието на джобовете му – дребни пари, ключове и кесия – започваше да се плъзга и изчезваше между ръждясалите пружини и прогнилите дъски на пода.

Щом в ателието се появи някой новак, Морниел вдигаше страшна врява и заявяваше, че ще го настави в най-удобното кресло. И докато нещастният гост се гърчеше болезнено, мъчейки се да се намести сред стърчащите пружини, очите на домакина горяха от искрена радост. Защото, колкото по-енергично мърдаше гостът, толкова повече неща се изплъзваха от джобовете му. Когато посещението завършеше, Морниел преместваше креслото и започваше да прави сметка на доходите си, точно така, както някой собственик на магазин вечер след работния ден проверява наличността в касите.

Дървеният стол беше неудобен заради неустойчивостта си и този, който седеше на него, трябваше да бъде винаги нащрек. Морниел не беше заплашен от нищо – той всякога сядаше на леглото.

– Нямам вече търпение да чакам – казваше той в този ден – кога най-после моите картини ще бъдат видени от някой търговец или критик с капка мозък в главата си. Аз ще получа своето. Аз съм много талантлив, Дейв. Дори понякога се страхувам колко много съм талантлив – прекалено много талант за един човек.

– Хм, – започнах аз. – Но нали често се случва...

– Разбира се, аз не искам да кажа, че талантът е много голям за мен. – Той се беше изплашил да не би да го разбере неправилно. – Слава богу, аз самият съм достатъчно голям, аз имам голяма душа. Но всеки друг човек с по-малки мащаби би бил сломен от такова всеобхватно възприемане, от такова проникване в духовното начало на нещата, в техния, бих казал *gestalt*¹. При други разумът би бил просто смазан от такова бреме. Но не и при мен, Дейв, не и при мен.

– Радвам се да чуя това – казах аз. – Но ако ти не възра...

– Знаеш ли какво си мислех днес сутринта?

– Не. Но откровено казано...

– Аз мислех за Пикасо, Дейв. За Пикасо и Руо. Излязох да се поразходя из пазаря и да взема нещо назаем за закуска от сергиите – нали знаеш принципа на старика Морниел: ловки ръце и никакво мошеничество – и започнах да мисля за положението на съвременната живопис. Аз често мисля за него, Дейв. То ме тревожи.

– Така ли – казах. – Знаеш ли, струва ми се...

– Аз се спуснах по Бликер-стриит, после свих към Уашингтън-скуер парк и, вървейки, все мислех. Кой, собствено, е направил днес нещо значително в живописа, кой истински и безспорно е велик?... Разбираш ли, аз мога да назова само три имена: Пикасо, Руо и аз. Нищо друго оригинално, нищо такова, за което си струва да се говори. Само трима от това несметно количество народ, който в днешно време се занимава с живопис. Три имена! И от това се чувствуваш толкова самотен!

– Да, може би – съгласих се аз. – Но все пак...

– А после си зададох въпроса: защо е така? Дали защото абсолютният гений се среща въобще много рядко и за всеки период има определен статистически лимит за гениалност, или причината е друга, нещо, характерно именно за нашето време? И защо откриването на моя талант, назряло вече, все още се бави? Аз мислех върху това, Дейв. Обмислях го с цялата си скромност, подробно, защото това не е маловажен проблем. И виж до какъв извод стигнах.

Тук вече капитулирах. Облегнах се на гърба на стола – без да се отпусчам, разбира се, – и позволих на Морниел да излее върху мен своята естетическа теория. Теория, която аз най-малко двадесет пъти бях слушал преди това от двадесет други художници от Гринвич-Вилидж. Единственото, по което авторите се различаваха, бе въпросът кого трябва да смятаме за връх и най-съвършено живо възплъщение на дадените естетически принципи. Морниел (на което вие сигурно няма да се учудите) чувствуваше, че това може да бъде само той самият.

Дошъл беше в Ню Йорк от Питсбърг (щата Пенсилвания), висок, непохватен юноша. Не обичаше да се бръсне и смяташе, че може да рисува картини. По това време Морниел се възхищаваше от Гоген и се мъчеше да му подражава. Той беше способен с часове да глаголствува за мистическата простота на народното изкуство.

Морниел се прости много бързо с Гоген, щом взе няколко урока в Лигата на любителите на изкуството и за пръв път си пусна рошава светлоруса брада. Наскоро си беше изработил собствена техника на рисуване, която нарече „мръсно върху мръсно“.

Морниел беше бездарен – в това можете да не се съмнявате. Тук аз изказвам не само моето мнение – нали живеях в една стая с двама художници-модернисти и цяла година бях женен за една художничка, – но и мнението на разбиращите хора, които, без да имат никакви причини да се отнасят с предубеждение към Морниел, разглеждаха внимателно картините му.

Един от тези хора, критик и отличен познавач на съвременната живопис, няколко минути съзерцава с увиснала челюст произведението на Морниел (авторът ми го даде като подарък и без да обръща внимание на протестите ми, собственоръчно го окачи над камината), а после каза: „Работата не е в това, че графически той не може да каже абсолютно нищо. Той дори не си поставя за разрешаване никаква живописна задача. Бяло върху бяло, „мръсно върху мръсно“, антиобективизъм, неоабстракционизъм – наричайте го както искате, но тук няма нищо. Просто един от кресливите и озлобени дилетанти, с които е пълен Вилидж.“

Може да се попита, защо тогава аз изобщо дружих с Морниел?

Преди всичко той живееше на две крачки от мен и в него имаше някакъв своеобразен колорит. И когато седях по цяла нощ буден и се мъчех да изцедя от себе си някое стихотворение, а то дяволски не ми се удаваше, на душата ми ставаше по-леко при мисълта, че мога да намина при него в ателието и да се развлека с разговори за неща, които нямаха отношение към литературата.

Наистина в това имаше един минус, за който аз постоянно забравях – при нас се получаваше винаги не разговор, а само монолог, в който аз успях от време на време да вмъкна по някоя кратка реплика. Разликата между нас беше в това, че мен все пак

ме печатаха, макар и в жалки експериментални списанийца с лош шрифт, при които хонорарът беше годишен абонамент. А той никога и никъде не бе излагал.

Имаше още една причина, поради която аз дружах с него. Морниел наистина притежаваше един талант.

Ако говорим за средствата за съществуване, едва свързвам двата края. За хубава хартия и скъпи книги мога само да мечтая, защото те са недостъпни за мен. Но когато много ми се прииска нещо, например новото издание на събраните съчинения на Уолъс Стивънс², довтасвам при Морниел и му съобщавам желанието си. Отиваме двамата до книжарницата и влизаме поотделно. Започвам разговор за някакво разкошно издание, което в момента липсва в книжарницата и което уж възнамерявам да поръчам, и щом успея да завладеем напълно вниманието на собственика, Морниел откъква Стивънс – разбира се, в себе си аз се кълна, че ще го платя веднага щом се оправи положението ми.

За такива неща Морниел е бог. Нито веднъж не се е случило да го заподозрат, да не говорим за хващане на място с открадната книга. Естествено, аз трябва да се отплащам за тези услуги със същото в магазина за художествени принадлежности, за да може Морниел да попълва запасите си от платно, бои и четки, но в края на краищата всичко това си струва труда. Нещо, което не ми харесва, това е гнетящата скука, която съм длъжен да търпя при неговите разсъждения, и угризенията на съвестта ми, че той изобщо няма намерение да заплаща откраднатите неща. Утешавам се, че сам ще ги заплатя при първа възможност.

– Едва ли съм толкова уникален, какъвто изглеждам – казваше Морниел този ден. – Разбира се, и други се раждат с не по-малък потенциален талант, отколкото моя, но те загубват този талант, преди още той да достигне творческа зрелост. Защо? По какъв начин?... Тук трябва да се анализира ролята, която обществото...

В мига, когато той стигна до думата „общество“, видях за пръв път това нещо. На стената пред мен се появи някакво пурпурно трепкане със странни блещукащи очертания на сандък, със странни и блещукащи очертания на човешка фигура в него. Беше на пет фута от пода и напомняше на разноцветни топлинни вълни. Видението изчезна веднага.

Но времето бе доста студено за топлинни вълни, а на оптически илюзии аз не се поддавам. Сигурно в стената се появява нова пукнатина, реших аз. Помещението не бе предназначено за ателие, това бе обикновено жилище, дори без топла вода и в него духаше отвсякъде; някой от предишните наематели бе разрушил всички вътрешни стени и се бе получила една дълга стая. Намираше се на последния етаж, покривът течеше и стените бяха украсени с вълнисти линии за спомен от потоците, които струяха по тях по време на дъжд.

Но защо с пурпурен цвят? И защо с очертания на човек в сандък? Твърде сложно все пак за една обикновена пукнатина. И къде изчезна?

– ... във вечен конфликт с индивида, който се стреми да изрази своята индивидуалност – завърши мисълта си Морниел. – Да не говорим за...

Чу се музикална мелодия – високи звуци един след друг, почти без прекъсване. И тогава по средата на стаята, сега на два фута над пода, пак се появиха пурпурни линии, отново трепкащи и светещи, а вътре – отново очертанията на човек.

Морниел спусна краката си от леглото и загледа това чудо.

– Що за...

Видението отново изчезна.

– Какво става тук? – запъвайки се, промърмори той. – Какво е това?

– Не зная – отвърнах аз. – Но каквото и да е, то идва постепенно към нас.

Високите звукове се чуха пак. В средата на стаята върху пода се появи пурпурен сандък. Той ставаше все по-тъмен и по-материален. Звуковете ставаха все по-високи, отслабнаха и накрая, когато сандъкът стана непрозрачен, замлъкнаха.

Капакът на сандъка се отвори. От него излезе един човек: дрехите му бяха целите в някакви заврънкулки.

Той погледна първо мен, после Морниел.

– Морниел Метауей – попита човекът.

– Д-да – каза Морниел, отстъпвайки към хладилника.

– Мистър Метауей – каза човекът от сандъка. – Аз се наричам Глеску. Донесох ви поздрав от 2487 година от нашата ера.

Никой от нас не намери какво да отговори. Повдигнах се от стола и застанах до Морниел, смътно чувствайки необходимост да бъде по-близо до нещо добре познато.

Известно време всички запазихме изходните позиции. Няма сцена.

2487-а, помислих си аз. От нашата ера. Никога не ми се е случвало да видя някого в такива дрехи. Нещо повече, никога не съм си и представял някого в такива дрехи, макар че моята фантазия е доста развинтена. Облеклото не беше прозрачно, но не беше и съвсем светонепроницаемо. Преливащо се – ето подходящата дума. Различни багри и оттенъци неуморно се гонеха един след друг около заврънкулките. Очевидно тук имаше някаква хармония, но не от такъв сорт, че очите ми да я уловят и познаят.

Дошлият, мистър Глеску, беше примерно еднакъв на ръст с мен и Морниел и изглеждаше само малко по-стар от нас. Но в него се чувствуваше някакво истинско вътрешно величие и благородство, които биха посрамили дори херцог Уелингтън. Цивилизованост, може би. Това бе най-цивилизованият човек от всички, с които ми се е случвало да се срещам.

Мистър Глеску пристъпи напред.

– Мисля, – каза той с удивително звучен, богат на обертонове глас – че трябва да прибегнем до свойствената за двадесетото столетие церемония на ръкостискане.

Така и направихме – осъществихме свойствената за двадесетото столетие церемония на стискане на ръцете. Първо Морниел, после аз, и двамата много плахо. Мистър Глеску извърши това с непохватността на фермер от Айова, който за първи път в живота си яде с китайски пръчици.

Церемонията свърши, гостът стоеше и широко ни се усмихваше. Или по-точно на Морниел.

– Каква минута, наистина – каза той. – Каква историческа минута!

Морниел въздъхна тежко и аз почувствувах, че дългите години, през които често му се е случвало неочаквано да се сблъсква по стълбището със съдебните изпълнители, търсещи го за погасяване на дългове, не са минали напразно. Той бързо идваше на себе си, мозъкът му започваше да работи.

– Как да ви разбирам, когато казвате „историческа минута“? – запита той. – Какво особено има в нея? Вие изобретател на машина на времето ли сте?

– Аз? Изобретател? – мистър Глеску се усмихна. – О, не, в никакъв случай. Пътешествието във времето било изобретено от Антоанета Ингеборг през... след вашата епоха. Едва ли си струва сега да говорим за това, когато имам на разположение само половин час.

– А защо половин час? – запитах аз. Не защото това ме интересуваше много, а просто въпросът ми се стори уместен.

– Скиндромът е изчислен само за този срок. Скиндромът – това е... Общо взето, това е устройството, което ми позволява да се появя във вашия период. Разходът на енергия е толкова голям, че пътешествията в миналото се осъществяват само веднъж на петдесет години. С право на пътуване награждават, както с Хобел... Надявам се, изразих се правилно? Хобел, нали? Премия, която са присъждали по ваше време.

Загрях изведнъж.

– Нобел!... Може би вие говорите за Нобел? Нобелова награда!

Той засия.

– Да-да. С такова пътешествие награждават най-изтъкнатите изследователи-хуманитаристи – нещо като Нобелова награда.

Веднъж на петдесет години човек, който Съветът на пазителите избира като най-достойния... В този дух. Досега, разбира се, тази възможност винаги бе предоставяна на историци и те я сменяха за обсадата на Троя, за първия атомен взрив в Лос-Аламос, за откриването на Америка и други подобни. Но сега...

– Ясно – прекъсна го Морниел с разтреперан глас. (И двамата изведнъж съобразихме, че мистър Глеску знае името на Морниел.)

– А какво изследвате вие?

Мистър Глеску се поклони леко.

– Изкуството. Моята професия е история на изкуството, а тясната ми специалност...

– Каква е? – гласът на Морниел вече не трепереше, а, обратно, бе станал пронизително силен. – Каква е вашата тясна специалност?

Мистър Глеску отново леко наклони глава.

– Вие, мистър Метауей. Без да се страхувам да чуя опровержение, смея да кажа, че в наше време от всички днес живи специалисти аз се смятам за най-големия авторитет по творчеството на Морниел Метауей. Моята тясна специалност сте вие.

Морниел стана бял като платно. Той бавно се дотътри до леглото и рухна върху него; краката му омекнаха, сякаш бяха от памук. На няколко пъти отвори и затвори устата си, без да има сила да издаде нито един звук. После преглътна, сви юмруци и се овладя.

– Искате да кажете – каза с прегракнал глас той – че аз съм знаменит?

– Знаменит?... Вие, драги сър, сте над славата. Вие сте един от безсмъртните, гордостта на човечеството. Както съм се изразил – смея да мисля, изчерпателно – в последната си книга „Морниел Метауей – човекът, който създаде бъдещето”: „...колко рядко се пада на отделната личност”.

– Толкова ли съм знаменит? – брадата на Морниел трепереше като устните на дете, което се готви да заплаче.

– Именно – увери го мистър Глеску. – А кой е всъщност този гений, с който започва цялата слава на съвременната живопис? Чии композиции и цветова гама доминират в архитектурата през последните пет столетия, на кого сме задължени за облика на нашите градове, за подредбата на нашите жилища, та дори за дрехите, които носим?

– На мене ли? – осведоми се Морниел тихо.

– Че на кого друг?... Историята не познава творец, чието влияние да се е разпростряло толкова широко и да е траяло толкова продължително. С кого мога да ви сравня, сър, в този случай? Кого от художниците да сложа до вас?

– Може би Рембранд? – намекна Морниел. Чувствуваше се, че се мъчи да помогне. – Леонардо да Винчи?

Мистър Глеску се усмихна презрително.

– Рембранд и да Винчи редом до вас? Нелепица! Нима те могат да се похвалят с вашата универсалност, с вашия космически размах, с всеобхватния ви усет? Ако търсим равен на вас, трябва да излезем извън границите на живописиста и се обърнем например към литературата. Може би Шекспир с неговата широта, с огромното си влияние върху по-късния английски език би могъл... Впрочем, какво

е Шекспир? – Той тъжно поклати глава. – Страхувам се, че дори Шекспир...

– О-о-о – изстена Морниел.

– Между впрочем, щом стана дума за Шекспир – намесих се аз, възползуван от случая, – не сте ли чували за поета Давид Данцигер? Много ли от неговите трудове са дошли до вашето време?

– Това вие ли сте?

– Да – ентузиазирано потвърдих аз. – Давид Данцигер съм аз.

Мистър Глеску намръщи чело, замисляйки се.

– Нищо не си спомням... От коя школа?

– Има няколко имена. Най-често употребяваното е антиимажинисти. Антиимажинисти или постимажинисти.

– Не – каза той след кратко мълчание. – Единственият познат ми поет от вашето време и от вашата част на света е Питър Тед.

– Питър Тед? Дори не съм чувал за такъв!

– Значи още не са го открили. Но моля, не забравяйте, че моята специалност е история на живописата. Не литературата. Сигурно ако бяхте казали името си на специалист по второстепенните поети на двадесетия век, той би си спомнил за вас без затруднение. Сигурно.

Погледнах към леглото и Морниел ми се усмихна ехидно. Той вече беше дошъл на себе си и се наслаждаваше на създалото се положение. С всяка пора на тялото си попиваше разликата между своето положение и моето. Усещах, че ненавиждам в него всичко – от главата до петите. Защо, наистина, Фортуна бе решила да се усмихне на този тип? На света има толкова много художници, които

при това са съвсем порядъчни хора, че трябва това изпълнено със самохвалство нищожество.

В същото време някакъв участък на мозъка ми работеше трескаво. Случилото се доказваше, че само в историческа перспектива може точно да бъде оценена ролята на едно или друго явление в изкуството. Спомнете си макар тези, които на времето си са били асове, а днес са напълно забравени – някои съвременници на Бетовен например били смятани за много по-големи фигури от него, а днес имената им са известни само на музиковедите. Но все пак...

Мистър Глеску погледна показалеца на дясната си ръка, където пулсираше някакво черно петънце.

– Времето ми свършва – каза той. – И макар че за мен това е огромно щастие, мистър Морниел, да стоя и да ви гледам, осмелявам се да се обърна към вас с малка молба.

– Разбира се – каза Морниел, като стана от леглото. – Кажете само какво ви е нужно. Какво бихте искали?

Мистър Глеску въздъхна, сякаш бе достигнал най-последните вратите на рая и имаше намерение да почука на тях.

– Помислих си, ако не възразявате, може ли да погледна платното, върху което вие сега работите? Разбирате ли, да видиш картина от Морниел, още незавършена, с неизсъхнали бои... – Той затвори очи, сякаш не вярваше, че желанието му може да се осъществи.

Морниел направи изискан жест и наперено закрачи към своя статив. Повдигна покривалото.

– Мисля да го нарека – гласът му бе мазен като нефтените пластове в Тексас – „Безформени форми № 29”.

Бавно, предвкушвайки насладата, мистър Глеску отвори очи и целият се подаде напред.

– Но – каза той след дълго мълчание, – това не е ваша работа, мистър Метауей.

Морниел се обърна към него учуден, а после се взря в платното.

– Защо? Това наистина е моя работа. „Безформени форми № 29”. Нима не можете да я познаете?

– Не – отрязва мистър Глеску. – Не я познавам и съм благодарен на съдбата за това. Не може ли да видя нещо по-късно?

– Това е най-новата ми работа – каза малко неуверено Морниел.

– Всички други са рисувани по-рано. – Той измъкна от полицата една рамка. – Е, добре, а тази? Как ви се струва? Нарича се „Безформени форми № 22”. Безспорно, най-хубавата от ранния ми период.

Мистър Глеску потръпна.

– Впечатлението е такова, сякаш отпадъците от палитрата си сте сложили върху също такъв отпадък.

– Правилно. Това е моята техника. „Мръсно върху мръсно”. Но вие сигурно знаете добре това, щом сте толкова голям специалист по моята работа. А ето „Безформени форми №...”

– Нека оставим на мира тази безформеност, мистър Метауей – помоли Глеску. – Искат ми се да видят вашите картини в цвят. В цвят и форми.

Морниел се почеса по тила.

– Много отдавна не съм правил нищо в пълен колорит... Макар че... чакайте... – Физиономията му просия, той се наведе над полиците и измъкна някакво платно в стара рамка. – Една от малкото работи, която се е запазила от моя розово-петнист период.

– Не мога да си представя този път... – започна мистър Глеску, обръщайки се по-скоро към себе си, отколкото към нас. – Разбира се, не... – Той млъкна и с недоумение повдигна рамене едва ли не до ушите – жест, познат всекиму, който е виждал художествен критик пред някоя картина. След такъв жест не са нужни думи. Ако сте живописец, чиято картина оглеждат в момента, веднага би ви станало ясно.

В това време Морниел трескаво измъкваше от полиците една картина след друга. Той ги показваше на мистър Глеску, а неговото гърло трепереше като на човек, който се мъчи да потисне появило се чувство за повръщане.

– Нищо не разбирам – каза Глеску, гледайки към пода, отрупан с платна. – Очевидно всичко това е нарисувано преди да откриете сам себе си и да намерите собствената ви оригинална техника. Но аз търся следа, макар и намек за гения, който се готви да навлезе в света. И... – той съкрушено поклати глава.

– А какво ще кажете за тази? – Морниел дишаше тежко.

– Махнете я – мистър Глеску блъсна картината с двете си ръце. Той отново погледна към показалеца си и аз забелязах, че черното петно бе започнало да пулсира по-бавно. – Остава ми малко време, а аз съм в пълно недоумение. Джентълмени, разрешете ми да ви покажа нещичко.

Той влезе в пурпурния сандък, излезе от него с книга в ръка и ни повика. Застанахме зад гърба му и надникнахме в книгата през рамото му. Страниците ѝ едва чуто звънкаха, когато той ги обръщаше и не бяха направени от хартия, сигурен съм в това.

А на титулната страница...

ПЪЛНО СЪБРАНИЕ НА КАРТИНИТЕ НА МОРНИЕЛ МЕТАУЕЙ
(1928–1996)

– Ти в двадесет и осма ли си роден? – запитах аз.

Морниел кимна.

– На двадесет и трети май двадесет и осма година. – И потъна в мълчание. Ясно беше какво мисли. Аз също бързо направих сметка. Шестдесет и осем години. Не всекиму е дадено да знае колко години живот му остават още. Но шестдесет и осем – не е чак толкова лошо.

Мистър Глеску отвори книгата там, където започваха репродукциите.

Дори сега, когато си спомня впечатлението от първата картина, коленете ми отслабват и краката ми се подкосяват. Това беше абстракция в буйни багри, но такава, каквато никога по-рано не съм си представял. В сравнение с нея нашият съвременен абстракционизъм изглеждаше ученически цапаници на ниво детска градина.

Всеки човек, нелишен от зрение, би се възхитил от такъв шедьовър, дори ако досега е приемал само предметната живопис. Не ми се иска да изглеждам сантиментален, но очите ми се напълниха със сълзи. Всеки, който притежава и най-малкото чувство за прекрасното, би реагирал точно така.

Но не и Морниел.

– Ах, в този дух – каза той с облекчение като човек, който в края на краищата бе разбрал какво се иска от него. – Но защо веднага не ми казахте, че ви е нужно именно в този дух?

Мистър Глеску се хвана за ръкава на мръсната му риза.

– Искате да кажете, че имате и такива платна?

– Не платна, а платно. Едно, единствено. Нарисувах го миналата седмица като опит, но не ми хареса и дадох картината на едно момиче, което живее под нас. Искате ли да я видите?

– О, да! Много.

– Чудесно – каза Морниел. – Той се протегна към книгата, взе я от ръцете на Глеску и с най-непринуден жест я хвърли върху леглото. – Да вървим. Това ще ви отнеме само една или две минути.

Непривично смущение ме обхвана, докато се спущахме по стълбите. В едно бях твърдо убеден: нито една картина, която е нарисувал или е способен да нарисува в бъдеще Морниел, няма да се доближи до репродукциите в книгата дори на милион естетически мили. И знаех, че той, независимо от своето самохвалство и неизчерпаема самонадеяност също разбира това.

Два етажа по-долу Морниел спря пред една врата и почука. Никакъв отговор. Почака две секунди и отново почука. Отговор нямаше.

– Дявол да го вземе! Няма я в къщи. А на мен така ми се искаше да ви покажа тази картина!

– Трябва да я видя – много сериозно каза мистър Глеску. – Аз трябва да видя нещо, макар и подобно на вашите зрели картини. Но времето ми изтича и...

– Знаете ли какво? – Морниел щракна с пръсти. – Анита има котка, тя ме помоли да я храня, докато я няма, и ми остави ключ от жилището си... Ще изтичам до горе и ще го донеса.

– Превъзходно – радостно възкликна Глеску, поглеждайки показалеца си. – Само много ви моля, по-бързо.

– Светкавично. – Но после, обръщайки се към стълбите, Морниел улови погледа ми и ми даде знак – същия, който използвахме, когато правехме нашите „покупки“. Това означаваше: „Баламосай го. Помъчи се да го залъжеш“.

И тогава загрях – книгата! Много пъти бях виждал как действа Морниел и не можех да не се досетя, че небрежният жест, с който той хвърли книгата върху леглото, криеше в себе си всичко каквото искате, само не и небрежност. Морниел просто бе сложил книгата така, че при желание да може веднага да я вземе. Сега той се втурна нагоре да я крие, а когато времето на мистър Глеску изтече, тя просто няма да бъде намерена.

Ловко! Дяволски ловко, бих казал. А после Морниел Метауей ще започне да създава произведенията на Морниел Метауей. Само че той няма да ги създава. Той ще ги копира.

Даденият знак ме накара да отворя устата си и да почна да баламосвам мистър Глеску.

– А вие сам рисувате ли, мистър Глеску? – това беше добро начало.

– О, не! Разбира се, като дете мислех да стана художник – според мен всеки изкуствовед започва с това – и дори собственоръчно нацапах няколко платна. Но те бяха много лоши, просто ужасни. После разбрах, че да пиша за картините е много по-лесно,

отколкото да ги създавам. И когато започнах да чета книгите за живота на Морниел Метауей, стана ми ясно в какво е моето призвание. Разбирате ли, аз не само много добре чувствавам същността на неговото творчество, но той самият винаги ми се е струвал човек, когото бих могъл да разбера и обикна... И това сега ме учудва... Той съвсем... ама съвсем не отговаря на представите ми.

– Това е съвсем вярно – кимнах аз.

– Естествено, историческата перспектива притежава способност някак си да възвеличава, да обгражда с ореола на романтиката всяка изтъкната личност. Да си призная, в характера на мистър Морниел виждам вече черти, над които облагородяващото влияние на столетията ще трябва доста да пора... Впрочем, няма да продължа, мистър Данцигер. Вие сте негов приятел.

– Почти единствения в целия свят – казах аз. През целия разговор мисълта ми работеше, като се мъчеше да обхване това, което ставаше. Но колкото по-дълбоко вниквах в положението, толкова повече се обърквах. Абсолютни парадокси. По какъв начин Морниел Метауей след пет века ще се прослави благодарение на картините си, щом сам за пръв път в живота си ги е видял в книга, издадена след пет века? Кой е нарисувал тези картини – Морниел Метауей?... Така се казва в книгата и тъй като томчето сега вече е у него, той наистина ще направи това. Но той просто ще копира. А чии са тогава оригиналите?

Мистър Глеску озадачено погледна пръста си.

– Нямам вече никакво време.

Той се втурна нагоре по стълбите, а аз след него. Нахлухме в ателието и се приготвих да вдигна скандал за книгата – без особено удоволствие, защото Глеску ми харесваше.

Книгата бе изчезнала, леглото беше празно. И още нещо липсваше от стаята: машината на времето и Морниел Метауей.

– Той е заминал! – задъхвайки се извика мистър Глеску. – И ме остави тук! Очевидно е разбрал, че ако влезе в сандъка и затвори капака, машината сама ще се върне в нашата епоха!

– Той знае да си прави добре сметките – казах аз тъжно. За такова нещо не се бях уговарял и не бих участвувал в такова предприятие. – Той сигурно вече е измислил и правдоподобна история, за да обясни на хората от вашето време как е станало. Всъщност, защо му е да се мъчи през двадесетия век, когато може да бъде призната и боготворена знаменитост в двадесет и петия?

– Но какво ще стане, ако го помолят да нарисува поне една картина?

– Ще каже, че творческият му път е завършен и той чувства, че не може да добави повече нищо значително. Не се и съмнявам, ще свърши с това, че ще чете лекции за самия себе си. Можете да бъдете спокоен за него, няма да пропадне. Страхувам се обаче, че вашето положение е безизходно. Може ли да се надявате на спасителен отряд?

Мистър Глеску тъжно поклати глава.

– Всеки лауреат се подписва, че носи сам отговорност в случай, че се окаже невъзможно да се върне. Машината се изпраща на петдесет години веднъж, а тогава някой друг учен ще поиска да види разрушаването на Бастилията, да присъствува на раждането

на Буда или нещо подобно. Аз наистина съм в безизходно положение, както се изразихте. Кажете, много ли е лошо да се живее във вашето време?

Чувствувах се виновен и затова го потупах по рамото.

– Е, не е чак толкова лошо! Разбира се, трябва да имате удостоверение за самоличност – не знам как ще го получите на вашата възраст. И може би, разбира се, не може да се каже със сигурност – ФБР и Имигрантското управление ще ви повикат на разпит, тъй като вие все пак сте чужденец, пристигнал тук нелегално.

Лицето му се изкриви.

– Боже мой! Та това е ужасно!

И в този миг ме озари една идея.

– Не е задължително... Слушайте, Морниел има удостоверение за самоличност: преди две години той беше почнал да работи някъде. А свидетелството си за раждане държи в чекмеджето на масата, заедно с други документи. Защо да не станете Морниел? Та той никога няма да ви обвини в самозванство.

– Но неговите приятели и роднини...

– Родителите му са починали. Не съм чувал за никакъв негов роднина. А освен мен, както ви казах, няма никой, който би могъл да се нарече негов приятел. – Замислено разглеждах мистър Глеску.

– Според мен можете да минете за него. Може би ще трябва да си пуснете брада и да се изрусите. Наистина, сериозен проблем е с какво ще живеете. Като специалист по Метауей и по характера на изкуството, което взема началото си от него, няма да спечелите много.

Той се хвана за мен.

– Бих могъл да рисувам. Винаги съм мечтал да стана художник. Талантът ми е малък, но знам много технически прийоми в живописа и нововъведения в графиката, които не са познати във вашето време. Мисля дори, че това ще бъде достатъчно, за да стана третокласен художник.

И наистина, това се оказа достатъчно. Съвсем достатъчно, и то не за третокласно ниво, а за първото място. Мистър Глеску, същият Морниел Метауей е най-добрият от живите днес художници. И най-нещастният от тях.

– Какво става с публиката? – разсърди се той след една от поредните си изложби. – Ума ли са си загубили, че така ме хвалят? Та аз нямам и грам талант. Всичките ми картини до една са подражание. Опитях се да направя поне едно нещо, което би било изцяло мое, но така съм затънал в Метауей, че съм загубил собствената си индивидуалност. Тези идиоти – критиците продължават да гърмят, а работите не са рисувани от мен.

– От кого тогава са нарисувани? – полюбопитствувах аз.

– От Метауей, разбира се – отвърна горчиво той. – У нас смятаха, че парадоксът на времето не съществува – би ми се искало да прочетете научните трудове, с които библиотеките са пълни. Специалистите твърдяха, че е невъзможно например да се прерисува картина от бъдеща репродукция, като се мине по този начин без оригинала. А аз какво правя? – Копирам по памет!

Няма да е лошо да му кажа истината, той е толкова мил човек, особено в сравнение с този нехранимайко Метауей, и толкова се измъчва. Но не бива.

Той съзнателно се старае да не копира онези картини. И така упорствувва в работата, че се отказва да мисли за книгата и да разговаря дори за нея. Но аз все пак успях да измъкна две-три изречения от него. И знаете ли какво? Той не я помни – само в най-общи черти.

Няма какво да се учудваме – той е истинският Морниел Метауей, без всякакви парадокси. Но ако аз някога му открия, че той просто рисува тези картини, създава ги сам, а не ги възстановява по памет, ще го напусне дори тази нищожна увереност в собствените му сили, която има сега, и той съвсем ще се разстрои. Затова нека смята себе си за лъжец, макар че в действителност съвсем не е такъв.

– Забравете за това – повтарям му аз. – Доларите са си долари.

¹ Образ, форма

² Уолъс Стивънс – американски поет-лирик от първата половина на XX век.

Мери не иска да стане красива

Научно-фантастичен разказ

Чарлз Бомонт

Мери не помръдна, когато пред очите ѝ взривът откъсна краката на красивия мъж и когато в пламтящото зарево на нощта огромният космолет започна да се деформира и разпада на части. Като видя как в ужасно безмълвие, бавно, сякаш в сън, заплуваха размесените с разкъсани човешки тела отломки, тя се размърда неспокойно. Но когато върху хората върхлетя метеоритен дъжд, който разкъсваше телата и изгаряше костите, Мери затвори очи.

– Мамо!

Мисиз Кюбърли вдигна очи от списанието.

– Дълго ли още ще чакаме?

– Едва ли. Ти, какво?...

Мери мълчаливо кимна към стената-екран.

– Такава ли била работата? – Мисиз Кюбърли се засмя и поклати глава: – Това е стар, отдавна омръзнал филм. По-добре погледай списанието, искаш ли?

– Мамо, а този екран непременно ли трябва да е включен?

– Май никой не го гледа. Мисля, че докторът няма да се разсърди, ако го изключа.

Мисиз Кюбърли стана от дивана и доближи стената. Натисна малко копче; изображението избеля и изчезна.

Мери отвори очи.

– Откровено казано – рече мисиз Кюбърли на седящата до нея жена, – мислех, че ще ни покажат нещо друго. Биха могли например да ни покажат от музея първото кацане на Марс.

Без да откъсва очи от страниците на списанието, другата жена произнесе:

– Това е идея на доктора. Психологическа подготовка.

Мисиз Кюбърли кимна разбиращо.

– Трябваше да се сетя, че не е току така... Но кой би гледал подобен филм?

– Децата. Заставя ги да се замислят, пробужда в тях чувство на благодарност и разни други подобни емоции.

– Е да, разбира се.

Мери пое списанието и го разгърна. Все същите снимки: мъже и жени. Жени, подобни на майка ѝ и на всички тези, които седяха край нея в приемната. И мъже с великолепно развита мускулатура и блестящи гъсти коси. Жени и мъже – еднакво съвършени физически и до един красиви.

– Мамо!

– Какво пак? Не можеш ли да поседиш една минута спокойно?

– Вече седим три часа. Толкова ли е нужно?

– Не ставай глупава, Мери! След всички ужаси, които ми наговорих, не можем да минем без това.

В приемната влезе жена с маслинов цвят на кожата, облечена в прозрачна бяла униформа:

– Кюбърли. Мисиз Зена Кюбърли!

– Аз съм.

– Докторът ви очаква.

Мисиз Кюбърли хвана Мери за ръка и двете тръгнаха след сестрата по дългия коридор.

Мъжът, който изглеждаше двадесет и пет – двадесет и седем годишен, вдигна поглед от бюрото. Той се усмихна и с жест показва на стоящите пред него два стола:

– Слушам ви!

– Доктор Хортел, аз...

Докторът щракна с пръсти.

– Да, да, зная. Дъщеря ви. Зная, че ви безпокои. Толкова много ги има сега, че губя с тях маса време.

Той обърна красивото си лице към Мери:

– На колко години си, девойче?

– Осемнадесет, сър.

– Охо, какво нетърпение! Е, ясно, вече ти е време. А как те казват?

– Мери.

– Очарователно име! И тъй необикновено! Аз, Мери, се осмелявам да ти кажа, че разбирам причината на безпокойството ти, разбирам го цялостно и пълно.

Мисиз Кюбърли се усмихна и поглади металната шевица върху жакетчето си.

– Госпожо, вие не знаете колко много ги има като вашата дъщеря. Помня една девойка, беше толкова разстроена, че изостави всичко друго и по цели дни се отдаваше на горчиви размисли.

– Точно тъй стана и с Мери. Когато накрая ми призна всичко, помислих, че е изгубила... разбирате, нали?

– Толкова зле ли са нещата? Боя се, че ще трябва да въведем нова образователна програма, и то по-бързо, иначе всички ще станат такива.

– Не ви разбирам, докторе...

– Децата, мисиз Кюбърли, трябва да бъдат просветени както следва. Както следва. За нас възрастните много неща са очевидни, но детският ум отказва да възприема редица явления без точно обяснение.

– Разбира се, но какво общо има това с...

– Подобно на половината от своите връстнички, които са на шестнадесет, седемнадесет и осемнадесет години, Мери е станала болезнено чувствителна. Струва й се, че тялото й е достатъчно развито и готово за Трансформацията, а всъщност не е така. Мери вижда вас, вижда околните жени, снимките, после се гледа в огледалото и изпада в ужас. Задава си въпроса: „Защо трябва да бъда безобразна, грозна, непропорционално сложена?“

– Но... – започна мисиз Кюбърли.

– Мери, твоят протест е насочен против това, че не даваме на теб и на връстниците ти убедителни, логически обосновани обяснения защо трябва да се чакат деветнадесет години.

– Не, не, докторе! – извика мисиз Кюбърли. – При нас всичко е обратно.

– Какво казахте, любезна госпожо?

– Вие не ме разбрахте правилно. Мери, кажи на доктора какво ми призна?

Мери се размърда на стола.

– Знаете ли, докторе, аз... аз не го искам!

Долната челюст на лекаря увисна.

– Какво каза? Повтори, моля те!

– Казах, че не искам да се подлагам на Трансформация.

– Невероятно! За пръв път чувам подобно нещо. Шегуваш ли се, девойче?

Мери поклати отрицателно глава.

– Уверихте ли се, докторе? Какво може да бъде това?

Докторът цъкна с език и извади от едно шкафче черна кутийка, омотана с проводници и дискове. Той я закрепил върху главата на девойката.

– О не, не може да бъде това, нали?

– Сега ще видим.

Докторът завъртя няколко диска и погледна лампичката в центъра на горния капак. Тя не светна. Той сне закопчалките.

– Отлично! Вашата дъщеря, мисиз Кюбърли, е съвършено здрава.

– Тогава какво ѝ има?

– Може би лъже.

Още няколко теста. Еще няколко бог знае какви апарата. И още няколко отрицателни резултата.

– Момиченце, ти наистина ли искаш да ни убедиш, че предпочиташ да си в това тяло? – попита красивият мъж.

– Харесва ми. То... трудно ми е да ви обясня, но това съм аз и за мен то е много важно. Харесва ми не външността, а туй, което съм.

– Мисиз Кюбърли – произнесе докторът, – нека Мери поговори сериозно с баща си.

– Мъжът ми загина. Катастрофа на Ганимет.

– О, каква героична смърт! Значи е бил космонавт! – Докторът се почеса по бузата. – Кога ви заговори за това?

– Доста отдавна. Тогава го отдадох на туй, че е още дете. Но по-късно, когато наближи времето, реших все пак да се обърна към вас.

– Да, да, разбира се, много разумно. М-м... а държи ли се тя странно?

– Една нощ я намерих на втория етаж. Лежеше на пода и когато я попитах какво прави, отговори, че се опитва да заспи.

Мери потръпна. Тя съжали, че майка ѝ знаеше за това.

– Вие казахте „да заспи“?

– Съвсем вярно.

– Но кой би могъл да ѝ подхвърли тази идея?

– Нямам понятие.

– Мери, нали знаеш, че в днешно време никой не спи. Че сега, когато е победено това безполезно безсъзнателно състояние, имаме на разположение значително по-дълъг период за активен живот, отколкото е било у нашите бедни прадеди? Дете, ти наистина ли спа? Никой човек не знае как да го стори.

– Не, сър. Но почти бях заспала.

Докторът въздъхна:

– Защо се мъчиш да правиш неща, които хората отдавна са забравили?

– Беше тъй хубаво описано в една книга, че сънят ми се стори приятно занимание. Това е всичко.

– Къде? В книга ли? Нима във вашия блок има и книги, уважаема госпожо?

– Възможно е. Отдавна не се занимавам с почистване.

– Удивително! Вече много години не съм виждал нито една книга.

В погледа на Мери се появи тревога.

– Защо ти е трябвало да четеш, когато има видеоленти? Откъде си доставяш книги?

– Те са от баща ми. Дал му ги е неговият баща, а на дядо – прадядо. Татко казваше, че са по-добри от видеолентите и беше прав.

Мисиз Кюбърли се изчерви.

– Мъжът ми беше малко странен, доктор Хортел. Той пазеше книгите, независимо от моите възражения.

Атлетически сложеният доктор приближи до друг шкаф и взе една от стоящите там стъкленици. Той изсипа върху дланта си две големи таблетки и ги погълна.

– Сън... книги... не желае да се подложи на Трансформация... Мисиз Кюбърли, драга моя, това е много сериозно. Ще ви бъда много признателен, ако смените психиатъра. Знаете, аз съм много зает, а вашият проблем е специфичен. Съветвам ви да се обърнете към Централния Купол. Там има чудесни лекари. Довиждане.

* * *

Мери разглеждаше образа си в огледалото на стената. Седнала на пода, тя приемаше различни пози и се оглеждаше в профил, анфас, в целия си ръст, съблечена, в дрехи. След това взе списание, погледна го и въздъхна.

– Огледалце, огледалце на стената! Каж ми...

Думите ѝ проникнаха в съзнанието някак неуверено и се отрониха машинално от устните ѝ. Тя си спомни, че не ги знае от

книгите. Тези думи ги казваше баща ѝ, „цитираше ги“, както сам се изразяваше. Но това все пак бяха редове от книга... „...коя е най-прекрасна на Земята?“

Върху тоалетната масичка стоеше портретът на майка ѝ и Мери се вгледа в него. Тя дълго разглежда изящната шия с безукорна форма. Златиста кожа, гладка, без нито едно петънце, без бръчица и без възраст. Тъмнокестеняви очи и тънки вити вежди, дълги черни ресници. Абсолютно симетрични черти на лицето. Равнодушна уста – виолетова върху сребристия фон, бели, низани като маргарит, зъби. Мама – красивата трансформирана мама. И назад към огледалото:

– „...коя е най-прекрасна на Земята?“

Млада, доста пълна девойка: нито грация, нито ритъм на линията. Пореста кожа, подпухнали клепачи, червени петна по бузите. Безформени кичури коса, спускаща се по безформени рамене и безформено тяло.

Мери се замисли, като се стараеше да си спомни какво точно ѝ бяха казвали баща ѝ и дядо ѝ. Защо те смятаха Трансформацията за вредна и защо тя, Мери, тогава им повярва и се съгласи напълно с тях? Макар да не бе разбрала всичко, те бяха прави. Прави! Когато и да е, тя ще разбере всичко докрай.

Мисиз Кюбърли хлопна силно вратата и Мери скочи на крака.

– Защо не си включила прозорците? Икономия ли правиш? Не е толкова скъпо! Или не искаш да виждаш хора?

– Не искам. Пречат ми да мисля!

– Мери, време е да приключим с това. Ти така огорчи доктор Хортел! Той вече няма да иска да ме приеме. А ти ежедневно ме травмишираш!

Мисиз Кюбърли седна на дивана и внимателно кръстоса крака:

– Защо си лежала на пода?

– Опитвах се да заспя.

– Не искам повече да слушам такива работи! Откъде се взе в главата ти тази глупост?

– Книгите...

– Не трябва да четеш тези отвратителни книги!

– Мамо...

– В блока има толкова видеоленти, пълно е!

Мери издаде напред долната си устна:

– Но аз не искам да ги гледам!

Мисиз Кюбърли скочи от дивана, вдигна книгите, които лежах в ъгъла, събра и поставените върху полицата на стенния шкаф. Изнесе ги от стаята и ги хвърли в асансьора. Подчинявайки се на копчето, вратата на асансьора се затвори.

– Знаех, че ще го направиш – бавно произнесе Мери, – затова скрих най-хубавите. Там, където никога няма да ги намериш!

Тя дишаше тежко, сърцето ѝ биеше до пръсване.

Мисиз Кюбърли допря до очите си копринена кърпичка.

– Не зная с какво съм заслужила всичко това...

– Какво си заслужила, мамо? Нима правя нещо нередно?

– Какво? – извика през сълзи мисиз Кюбърли. – Какво каза? Мислиш ли, че ми се иска хората да те сочат с пръст?

Внезапно гласът и омекна, в него прозвуча молба:

– А ти не премисли ли, скъпа?

– Не!

– Съвсем безболезнено е. Ще ти снемат само малко кожа, ще я заменят с друга, ще ти дадат таблетки, ще ти направят електронни процедури и още нещо, пак такова...

– Не!

– Ако те плаши обработката на костите, то също не боли. Ще ти направят упойка. Когато човек се събуди от нея, на костите е придадена нужната форма, вземайки предвид индивидуалността му.

– Безразлично ми е.

– Защо?

– Харесвам се такава, каквато съм.

– Ти си толкова грозна, скъпа! Даже доктор Хортел го забеляза. А мистър Уилмз от завода каза, че по негово мнение ти си най-некрасивата девойка, която е виждал някога.

– Татко казваше, че съм красива!

– Не се сърди, миличка! Наистина, очите ти са хубави, но...

– Татко казваше, че истинската красота не е във външността на човека, а в душата му. Казваше ми и други неща и, когато ги прочетох в книгите, разбрах, че е бил прав...

Върху стената блесна и изгасна лампичка. С нетвърда походка мисиз Кюбърли се отправи към шкафа и извади малка картонена кутийка:

– Време е за закуска.

Мери кимна. Ето още нещо, за което пише в книгите, но във видеолентите го няма. Някога, в незапомнени времена, закуската, съдейки по всичко, била някак особена, във всеки случай не както

сега... В книгите пишеше как хората пълнели устата си с различни вещества, дъвчели ги и получавали удоволствие от това. Удивително!...

– Пригответи се за работа!

– Да, мамо.

* * *

В проектантското бюро беше тихо, без нито една сянка. Стените светеха и всички писмени маси и чертожни дъски се осветяваха равномерно отвсякъде. Беше нито топло, нито студено.

Мери държеше здраво линийката, перото пълзеше послушно по металния ръб. Нанесените черни линии бяха тънки и точни. Тя наклони глава през рамо и сравни начертаното с лежащите край нея скици.

От другия край на помещението се надигна от бюрото си висок мъж и се отправи по пътеката към Мери. Започна да разглежда работата ѝ, след това премести поглед от чертежа към лицето ѝ.

Мери също го погледна.

– Добре си го направила! – произнесе мъжът.

– Благодаря, мистър Уилмз.

– Как мислиш, дете, ще можеш ли да ми отделиш малко свободно време?

– Да, сър.

– Да идем в кабинета на Мелинсън.

Представителният красив мъж я заведе до уютна стаичка, посочи ѝ стол, а сам седна на края на бюрото.

– Мило дете, не съм от тези, които ще почнат издалеко. Скоро тук намина един човек и започна да бръщолечи глупости, че не си искала да се подложиш на Трансформация.

Мери отмести погледа си, но отново го върна върху лицето на мъжа.

– Не са глупости, господин Уилмз! – произнесе тя. – Истина е! Искам да остана такава, каквата съм!

Мъжът се втренчи в нея и объркано се закашля:

– Кой дявол... прости ми, дете, но... не мога да те разбера. Ти нали не си...

– Да съм полудяла? Не, не съм. Доктор Хортел може да потвърди.

Мъжът се засмя нервно.

– Тъй... Слушай, ти си още момиченце, а как хубаво работиш! Вярно е, работата си е работа, но на мистър Пул това няма да хареса!

– Зная. Разбирам за какво намекувате, мистър Уилмз, но нищо не би могло да ме накара да променя решението си.

– Ще се състариш, преди да си изживяла половината живот!

Да, тя ще бъде стара. Стара, набръчкана и слаба, неспособна да се движи бързо и леко. Стара!

– Трудно ми е да ви обясня защо го реших. И не разбирам какво значение има то, след като съм в състояние да си върша работата.

– Разбери ме правилно, дете. Тук не става дума за мен. Знаеш, че не оглавявам аз Интерплана. В задълженията ми влиза да следя за реда. Когато всички разберат за решението ти, редът ще бъде нарушен. И ще стане дявол знае какво.

– Мистър Уилмз, ще приемете ли молбата ми за напускане?

– Все пак, няма ли да си помислиш?

– Не, сър!

– Много съжалявам. Мери. С оглед на добрата ти работа бихме могли да те изпратим за двайсет години на някой от астероидите.

Мери се върна на работното си място. Край нея в правилни редици зад бюра и чертожни маси работеха мъже и жени.

Красиви мъже и красиви жени, безукорни, еднакви. Съвсем еднакви...

Тя седна и пое линията и перото.

* * *

Влезе в асансьора и се спусна до втория етаж.

На пода пред телевизора седеше с убит вид мисиз Кюбърли. Очите ѝ бяха зачервени, прическата развалена, светли кичури падаха без ред върху челото ѝ.

– Можеш да не ми разказваш нищо. Сега вече няма кой да те вземе на работа.

Мери седна до майка си.

Телевизорът гърмеше. Мисиз Кюбърли смени няколко пъти канала, след това го изключи.

– Какво прави днес, мамо?

– Какво бих могла да правя? Вече никой няма да стъпи у нас!

– Мамо!

Мери влезе в другата стая. Кършейки ръце, мисиз Кюбърли я последва.

– Как ще живеем сега? – хълцаше тя. – Откъде ще взимаме пари? Ще уволнят и мен!

– Няма да го направят.

– Нито един човек досега не е отказвал да се подложи на Трансформация. А ти, която имаш всичко, я отхвърляш! Искаш да останеш урод!

Мери прегърна майка си през рамо.

Мисиз Кюбърли извади от джоба на дрехата си виолетово хапче и го погълна.

От процепа падна писмо, тя го пое, прочете го и се усмихна:

– Боях се, че няма да ми отговорят. Сега ще видим!

Тя подаде писмото на Мери и девойката прочете:

*„Мисиз Зена Кюбърли
Блок 451-Д, II и III етаж
Градът*

Уважаема госпожо,

Отговаряме на писмото Ви от 3 декември 36 година. Отнесохме се към молбата Ви с нужното внимание и смятаме, че е необходимо да се вземат строги мерки. Но тъй като досега не сме имали подобен случай, в момента нашият отдел не е в състояние да Ви даде определени инструкции.

Като се има предвид необикновения характер на случая, ние уредихме да Ви приемат в Централния Купол (VIII етаж, 16-и блок) на 3 януари 37 година в 23.00. Поканихме също доктор Хортел. От своя страна Вие трябва да доведете лицето, за което става дума.”

Мери разтвори пръсти и хартията с трепкане падна върху пода. Без да бърза тя се отправи към асансьора и натисна копчето за трети етаж. Когато асансьорът спря, тя се хвърли с плач в стаята си.

Чете, докато я заболяха очите, докато я заболяха до такава степен, че вече не можеше да прочете нито ред. И Мери заспа, без сама да забележи, без да разбере какво става с нея.

Но сънят ѝ не беше спокоен и безгрижен.

* * *

– Дами и господа! – произнесе младоликият красив мъж в престилка. – Да се реши този проблем, не е лесно. Както свидетелствува присъстващият тук психиатър доктор Хортел, Мери Кюбърли не е душевно болна. Освен това, ако се съди по заключенията на квалифицирани специалисти, съвсем очевидно е, че в организма на Мери Кюбърли няма никакви отклонения, които биха могли да затруднят Трансформацията. Наред с това... – мъжът въздъхна, – ние се сблъскваме с категоричен отказ. Осмелявам се да попитам, какво бихме могли да предприемем при тази обстановка?

Мери гледаше упорито металната повърхност на бюрото.

Сред редиците на седналите красиви мъже разговорът стана оживен. Мисиз Кюбърли потрепваше с крак и често-често прекарваше ребена по косите си.

– Мери Кюбърли – продължи мъжът, – ти знаеш, че имаше безброй много възможности да преразгледаш решението си.

– Да, зная. Но не искам!

Красивите мъже я гледаха и се смееха. Някои клатеха неодобрително глава.

Мъжът в престилката вдигна ръце:

– Момиче, знаеш ли до какво ще доведе твоето упорство? Хората са разтревожени, губят от ценното си време. Кажи, нищо ли не

значи за тебе щастието на своята добра майка? Или дългът ти пред Земята? Пред цялата Слънчева система?

От последния ред се надигна стройна гъвкава жена и се провикна към залата:

– Вземете най-после някакви мерки!

Мъжът от катедрата вдигна ръка:

– Спокойно! Независимо от необикновеността на положението, трябва да действувате съгласувано.

Жената седна неохотно, мъжът отново се обърна към Мери:

– Те настояват, в случай на твой окончателен отказ, да те заставим да се подложиш на Трансформация по съдебен ред. И в бъдеще това да стане закон.

Мери разтвори широко очи и замръзна.

– Защо? – едва доловимо попита тя.

Мъжът в престилката поглади косите си.

Още един глас от публиката:

– Сенаторе, подпишете петицията ни!

Всички в хор:

– Подпишете! Подпишете!

– Но защо? Защо? – заплака Мери.

Ропотът в тълпата се смени с див вой.

– Няма да стане така! – извика мъжът в престилката. – Трябва да се действуват съгласувано!

Красивите хора започнаха да скандират гръмко „Да!“ и скандираха до тогава, докато мъжът не взе перото и не подписа лежащия пред него на бюрото къс хартия.

Трансформационното Ателие заемаше цял етаж. Там винаги имаше хора.

Но сега всичко беше някак по-особено. За тълпата, която се трупаше повече от всеки друг път, бяха поставили телевизионна апаратура, на всяка крачка имаше звукозаписващи устройства. Нямаше я само обичайната за това място суматоха.

В Трансформационното Ателие цареше подтискащо спокойствие.

Мери вървеше сред тълпата, след нея майка ѝ и неколцина мъже. Тя гледаше хората, както ги беше наблюдавала всеки ден, когато прозорците бяха включени. Наистина нямаше никаква разлика – хората бяха красиви, без нито един недостатък.

Тези красиви хора, тези безобразни хора сега я разглеждаха от чуждите си тела. Ходеха върху направени крака, смееха се с изкуствени гласове, жестикулираха красиво със скроени ръце.

Мери вървеше бавно, макар да я побутваха. Очите ѝ таяха смут и недоумение.

Погледна надолу тялото си, след това отмести поглед към стените, където се виждаше образът ѝ. И плът, и кости – всичко си беше нейно, никой не ги бе подменил. Дебелата, безформена, несистематизирана Мери. Но затова пък Мери!

Ето какво бе имал предвид баща ѝ, когато ѝ говореше, това ѝ беше разказвал и дядо ѝ, това пишеше в книгите! И хората отсреща биха го разбрали, ако бяха чели книги!

„Къде са сега те? – питаше се Мери. – Какво е станало с тях? Нима не тъгуват за себе си, тези изфабрикувани същества?“

Внезапно спря.

Да, те са забравили за себе си!

Отнякъде изскочи изящна жена. Тя хвана Мери за ръката. Кожата ѝ беше оцветена тъмно. Стройни ритмични линии на одяланите кости, фигурата – резултат от електропроцедури, всичко добре разкрасено...

– Отлично, девойче! Можем да започнем...

Заведоха я до извито кожено кресло.

От върха на дълъг сребрист прът се спусна някакъв апарат. Засвяткаха лампички, затракаха елементи. Върху екрана на апарата бавно започна да се появява образ. Лампичките се обърнаха към Мери, след това се върнаха в изходното положение. Завъртяха се дискове, заштракаха копчета.

Еталонното изображение беше готово.

– Не искаш ли да го видиш?

Мери затвори очи – силно, още по-силно.

– Колко добре ще изглеждаш! – Жената се обърна към тълпата: – Ще успеем да запазим доста от нея. Например няма да променяме формата на носа, а май че не ще засегнем и лактите.

Мисиз Кюбърли погледна Мери усмихнато.

– Виждаш ли, че няма нищо страшно?

– А сега ви моля да ме извините! – рече жената. – Ще останат само механизмите!

Разговарящи полугласно, хората се отправиха с недоволен вид към изхода.

Мери погледна модела си.

От екрана я гледаше жена със среден ръст. Жена с тънка фигура и стройни крака, с пухкави сребристи коси, подстригани късо, с пълни чувствени устни, с малка гръд, с плосък корем, с безукорна кожа.

Непозната жена, която не беше виждала никога по-рано.

Сестрата започна да ѝ сваля дрехите.

– Джоф! – каза тя. – Ела да видиш! От много години не сме имали такова скверно тяло. Поразително е, че все пак ще успеем да запазим нещичко от нея.

– Вярно, по-грозно не може да се измисли!

– Успокой се дете, престани най-после да плачеш! Отлично знаеш, че е безболезнено.

– Искам себе си, а не тази! – крещеше Мери.

Заедно със стола я отведоха в полутъмно помещение. Сега вече беше облечена. Мъже я повдигнаха и поставиха върху маса. Повърхността напомняше на стъкло, покрито с черен филм. В сянката над масата висеше голям апарат.

Щракат щипци, разтягат крайниците ѝ. Внасят и екрана с модела. Наоколо мъже, жени, май че повече жени. В ъгъла седи доктор Хортел и клати глава.

Мери заплака силно, с цял глас, заглушавайки механизмите.

– Ш-ш-ш! Господи, защо е този шум? Нали неприятното вече мина?

От мрака с вой се спусна големият апарат.

– Къде ще намеря отново себе си! – викаше Мери. – Какво ще стане с мен?

В неподатливата плът се впи дълга игла. Красиви хора от всички страни заобиколиха масата.

И включиха големия апарат.